זמנים מודרנים
מוסף ידיעות אחרונות
כולל:
זמנים במטבח

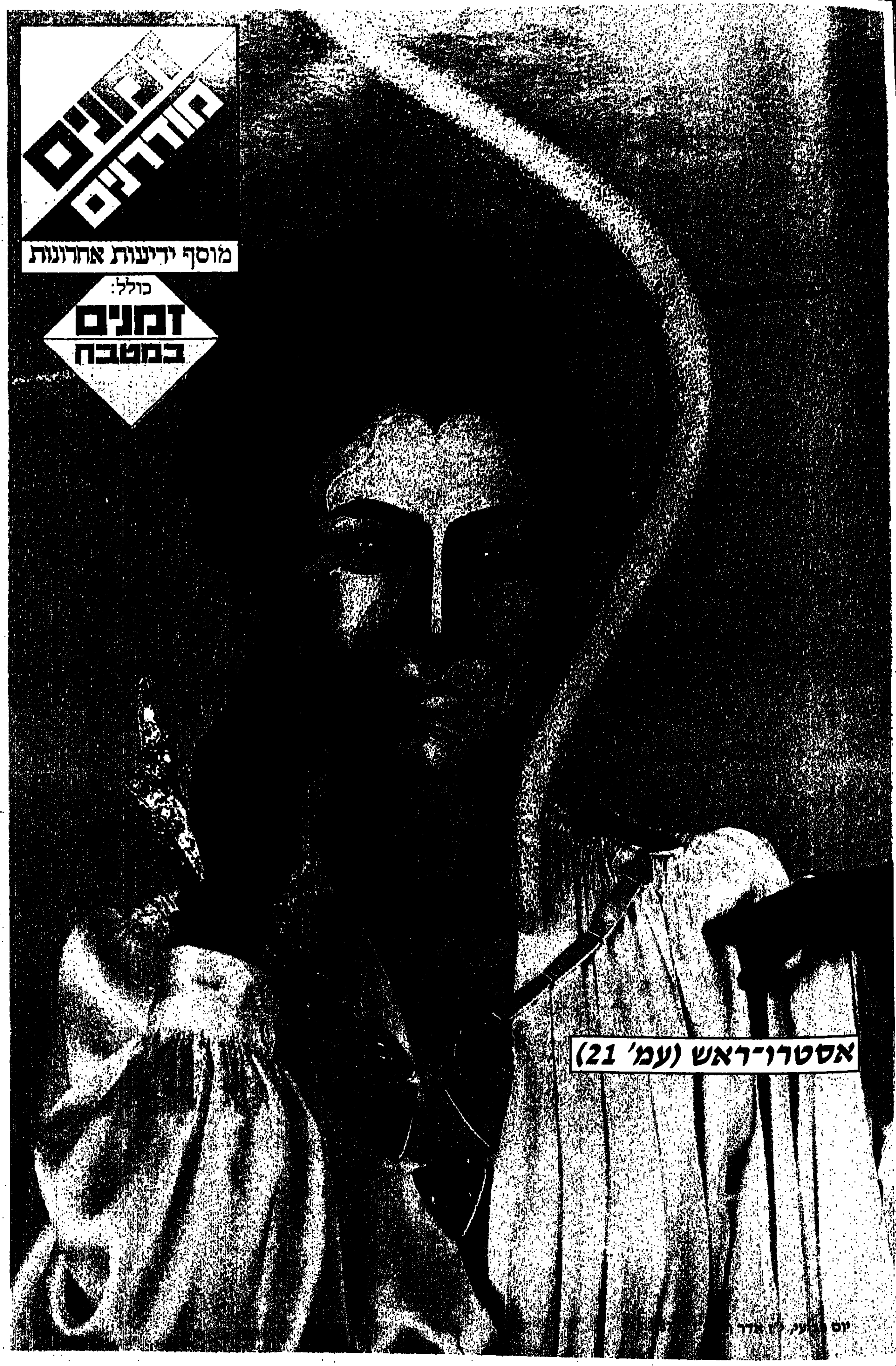

אסטרו־ראש (עמ' 21)

אגוזי של אַגָּדָה

זוהרה סנש עם משתתפי המיצג: חומר ורוח, עבר והווה

זוהר'ה סנש
כורסת־פופ בסלון קלאסי

סעודה דימיונית קידמה את פני הבאים לפתיחה החגיגית של מרכז הריהוט „עיצובים" בקרית־אריה וליד פתח־תקוה). „מי מפחד מציפורים נוגסות", הוא מיצג של דני זקהיים שבמהלכו מתערבים עבר קרוב, עבר רחוק ופנטזיות מעבר מדומה. במידת־מה סיפורה האישי של זוהרה סנש, יוזמת ומנהלת „עי־צובים".

זוהרה, בתם של הציירת לאה אבי־צדק ועו"ד משה אבי־צדק (כיהן גם כרב), גדלה באווירה דתית ארוקה לא רחוק ממאה שערים.

בגיל 17 נעה החוצה, התגייסה, למדה לטוס, נישאה, ניסתה לחזור בתשובה וחזרה לשאלה של מהות הקיום. היא ילדה בן, התגרשה ותוך כדי תהיי־ות בחרה להיות...נגרית.

זה עשר שנים חיה זוהרה ומבעלי „הגר" ו„בת הגר") בין החומר לרוח, בין עבר להווה, בעצם בשי־לוב הרמוני של שניהם. אחרי שעות העבודה בעולם הריהוט, היא לומדת מחשבה יהודית ואף העבירה חוגים בנושא לבני נוער. „אין לי בעיה עם הפילוסו־פיה הדתית שהיא בנפשי אלא עם הממסד הדתי", אומרת זוהרה המגשרת בין ניגודים, ברוח ובחומר, עכשיו חולשת על אולם תצוגה של 550 מ"ר.

„אצלי הכל הולך עם הכל. גם בריהוט. סלון הכי קלאסי עם כורסת פופ אחת, פינות ישיבה של גן מאוויר כפר־סבא בתרגום חדשני לסיגנון של ריהוט עתיק, מסולסל. אחת ההנאות שלי היא, כאשר אני מצליחה לשנות 'אידיאות פיקס'. יום אחד נכנסו שתי נשים מבוגרות ורצו סיפרייה בצבע חום לק־בוץ. הבנתי שטעו בכתובת. כנראה, התכוונו להיכ־נס אל השכנים. כשהראיתי להן את הסיפריות הציבעוניות המודולריות שלנו והסברתי להן את היתרונות, התלהבו וקנו".

מדלן רובינזון ויחזקאל שטרייכמן
תמונות במישפט

רובינזון ושטרייכמן: קירות מיוחדים

שתים־עשרה שנה התגלגלו שתיים מתמונותיו של שטרייכמן במחילות של מאבקים מישפטיים. החודש מצאו את מקומן: תערוכתו של האמן במוזי־און ישראל. גם הפעם רק חניית ביניים.

בחורף אחד, לפני 25 שנים, באה צעירה אחת, מדלן שמה, וביקשה ללמוד לצייר. כשראה האמן יחזקאל שטרייכמן את עבודותיה, אמר לה: 'זה לא בשבילך. אל תלמדי קלישאות. את ארטיסטית מלי־דה'. מדלן התעקשה. היא הגיעה לסטודיו שלו בצ־פון תל־אביב, תוך כדי לימוד נקשרה אל המורה, כשנסעה לאוניברסיטת קולומביה ללמוד תיקשורת, נפרדה ממנו בצער.

באחד מביקוריה ביקשה לרכוש שלוש תמונות ענק שלו. שטרייכמן סרב למכור. קשה לו להיפרד מיצירותיו. מדלן התחננה. 'איימה' שתביא את אביה אספן האמנות. האב, איש העסקים ויליאם רובינזון, הגיע, מילא את הסטודיו בעשן המיקטרת ושיכנע את האמן. מדלן יצאה מאושרת.

התלאות שעברה מדלן מאז, מנעו ממנה להתמ־סר לציור. נישואיה הראשונים הסתיימו בגירושין. גם השניים עלו על שירטון. אביה התאבד בקפיצה מגג ביתו בתל־אביב בעיקבות הסתבכות עיסקית. היא חלתה בטרשת ובעלה השני, אבי שני ילדיה, ניסה להשתלט על רכושה. במהלך מישפטי הגירו־שין שנמשכו 12 שנה ניזוקו שלוש תמונותיו של שטרייכמן. באחרונה שיפץ האמן שתיים מהן ומדלן השאילה אותן לתערוכתו במוזיאון ישראל.

רק בעוד חודשים אחדים, כאשר תחנוך מדלן את ביתה החדש בהרצליה־פיתוח, יגיעו התמונות ליעדן. חברה לחיים, הארכיטקט והקבלן גורדון לני, תיכנן קירות מיוחדים לתמונותיו של שטרייכמן וייעד להן מקום של כבוד בבית.

ישראל גוריון
פולטים חרוזים

במסיבה שנערכה לאחר הצגת הבכורה של „ביקור ראשון", בתיאטרון לילדים ולנוער, הודו כותבי המח־זה ישראל גוריון ויענקל'ה יעקובסון, מי כאמת עוזר להם בכתיבת מחזות לילדים.

כל המישפחה יושבת עם פיצוחים, פיצות ובירה (למבוגרים בלבד). כשנתקעים בחרוזים מנסים כל בני הבית את כוחם. העזרה האמיתית מגיעה מהקטנים שבחבורה. בדרך־כלל מקובל לחשוב שעיסוקם היחיד של הילדים הוא להפריע במהלך העבודה וגוערים בהם בלשון: „שקט, אבא עובד". הילד בכלי־זאת מנסה את כוחו: „אבל יש לי חרוז" וכו'.

לפתע, מגיע הרגע של הארה. בשבריר של הממת הילד מצליח להתבטא ולפלוט את החרוז. התגובה הספונטנית של המבוגרים היא אומנם: „בסדר, אחר־כך", אבל משהו ממעמקי התודעה מזכיר להם את דברי הילד ואבא מחזאי קופץ: „רגע רגע. בעצם, הי־לד צודק...".

עזרה, החרוזים של הילדים מככבים יפה בהצגה, מודים גוריון את יעקובסון.

ישראל גוריון ויענקל'ה יעקובסון עם אורנה פורת: רגע, רגע, הילד צודק

ריבה ברנוביץ'
דף גמרא

ריבה ברנוביץ' עם נכדתה מורן: חוג־ידידות מבין החברות

ביתה של ריבה ברנוביץ' הוא לא רק קן מישפחתי חם של ארבעה דורות, אלא גם מטה־פעולה של אירגון „שמע" הפועל לשיקום ילדים ונוער לקויי שמיעה, לשילובם בלימודים, במישפחה, חברה ועבודה. את האירגון יסדו אירנה ויהושע מזור, הוריו של האדריכל אדם מזור, שנכדם דני נולד חרש.

לפני שש שנים נחלצה ריבה ברנו־ביץ', רעייתו של הקבלן אריה ברנו־ביץ', לעזרת „שמע". „ראיתי שילדים עד גיל שש מטופלים על־ידי מיח"א, והגדולים יותר נשארים ללא עזרה. הקמתי חוג ידידות מבין חברותי: ביני כוגן, תמי שוחט, אילנה אס, אסתי אל־קון, איה ארמון ואחרות", סיפרה ריבה, שאירגנה את נשף פורים בסינרמה, שהכנסותיו נתרמו לפעולות שמע.

זה שש שנים נפגשות ארבעים נשים תל־אביביות אחת לחודש, דנות בבעיות „שמע" ושומעות הרצאות. לפעמים הנושאים רחוקים מענייני הר־שים, אבל גם אז המטרה היא איסוף כספים למענם. במשך שנה שמעו הרצ־אות בנושא תולדות האמנות. בשנה אחרת האזינו לדברי הרב ישראל לאו בסוגיות גמרא. קשה להאמין שנשות החברה הנאות והמטופחות מתעניינות בגמרא. אבל עובדה. ההשתתפות היתה עירנית וסכומי הכסף שנאספו סייעו לילדים.

„מה מושך אותי לטפל באירגון? כשאני רואה ילדים לקויי שמיעה רוק־דים במסיבת פורים או צעיר חרש, שבעבר היה חניך מוסד שמע, וכיום הוא מורה לדרמה במוסד, אני מרגישה שתרמתי משהו לחברה", אומרת ריבה ברנוביץ', אם לארבעה וסבתא.

„כל ילד הוא סיפור בפני עצמו. יש ילדים שההורים אינם מתייחסים אלי־הם. מתביישים שהילדים חרשים. הם מגיעים לבית־הספר מוזנחים ומלוכל־כים. את מעט החום והדאגה הם מקב־לים בעזרת שמע. יש גם הורים שאינם מכירים בעובדה שהבן או הבת חרשים. לילדה אחת יש מכשיר שמיעה. אבל לפני שהיא נכנסת הביתה היא מוכרחה להסיר אותו. הוריה אינם מאמינים שהיא קשת שמיעה".

ריטל מור
רצונות גנוזים

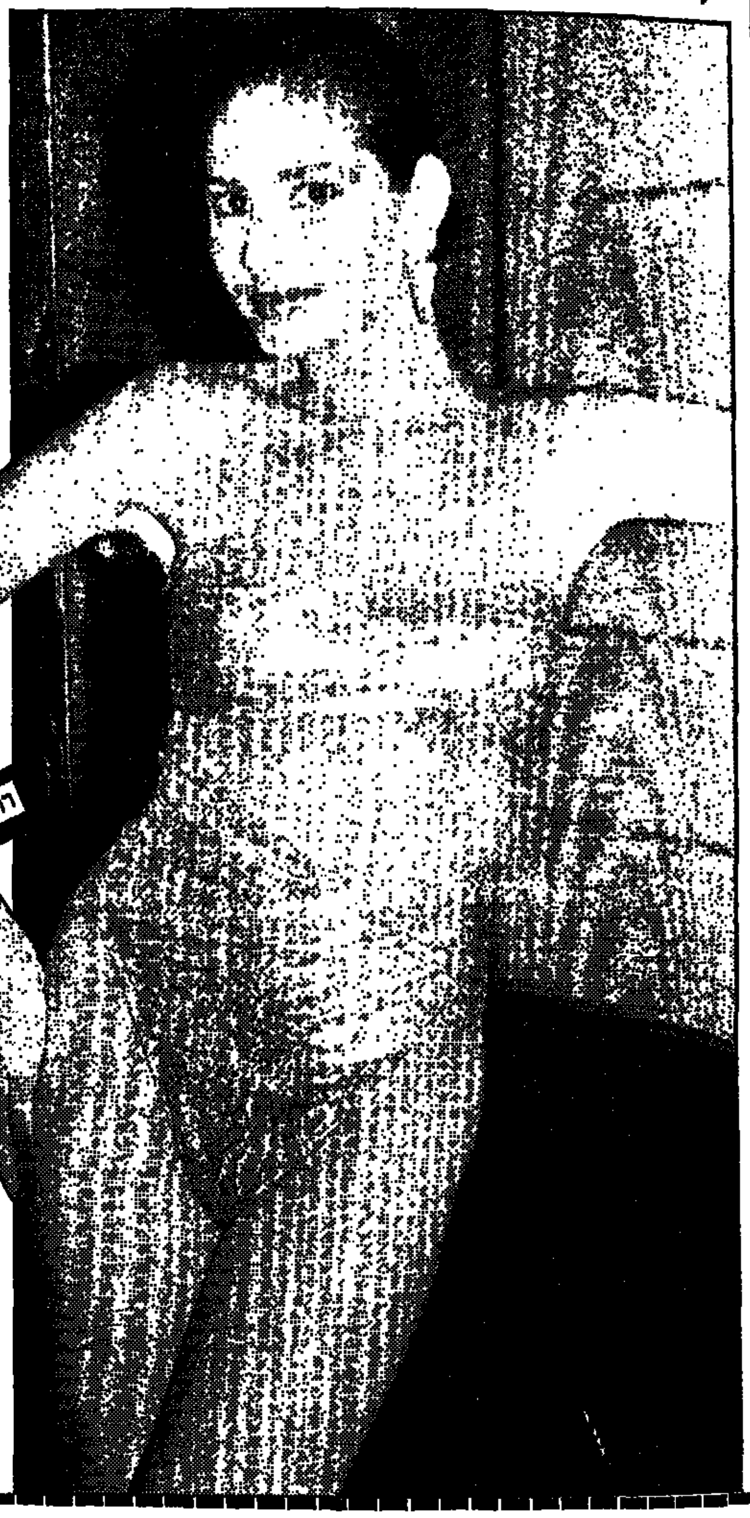

ריטל מור: בקרוב לפלורידה

יש לה עיני שקד חומות ומעתה היא מיס הוואיאן טרו־פיק הישראלית לשנת 86'. הדוגמנית רויטל מור, יוצאת לתחרות הבינלאומית שתת־קיים בפלורידה. בינתיים קיבלה רחיית שירות קצרה. אם תיבחר, תוארך הדחייה. עד הנסיעה ממשיכה רויטל לעבוד חוק על המסלול. בסוף השבוע שעבר ערכה לה מאר־רגנת־האירועים שלווה בן־גל, מסיבת הפתעה במלון „ימית", לרגל הזכייה.

„מה רציתי להיות כשהיי־תי קטנה? שחקנית או סופרת. את שני הרצונות גנזתי בינ־תיים", אמרה רויטל, 18, לא־חר תצוגת האופנה של גוטקס (בגדי ים וחוף לקיץ הבא), במלון הילטון תל־אביב, שכל הכנסותיה קודש לפעילותה של המועצה לישראל יפה.

„כבר שש שנים אני כות־בת יומן חיים וגם שירה, אבל בינתיים הכל למגירה. מיש־חק לא מעניין אותי יותר. מסתפקת בדוגמנות שיש בה גם מן המישחק". חוץ מזה היא מאוהבת באופן רציני, ולא מרגישה צורך לשחק מישהי אחרת.

שוקי וגנר
עצות אינטימיות

שוקי וגנר ולהקת „צופי תל־אביב": רק שהשרים לא ישתעממו

שוקי וגנר. עסוק מאוד. כמות ההפקות שהוא מעלה ומביים, נשמעת כמעט לא מציאותית. הוא הבימאי והכוריאוגרף של להקות פיקוד צפון ומרכז, מביים ערב שירי גרשווין בבית־ליסין, הפקה מיוחדת של „אופרה בגרוש" עם תלמידי תיכון ומופע יום עצמאות חגיגי לתושבי סביון והסביבה. כן מעלה פסטיבל ילדים ענק בשכונת־התקוה. גולת הכותרת, הקמתה של להקת צופי תל־אביב, שהוא הבימאי ויש אומרים גם האבא שלה זה תשע שנים.

שוקי חי את חייהם של הנערות וה־נערות המשתתפים בלהקה. מחזיק אותם קצר. מקפיד, גוער, צועק. ובכל זאת, בלילה אחרי חזרות מפרכות, הם באים אליו 'לדבר על החיים', להתייעץ. בנות שואלות אם לעזוב את החבר ובנים מבק־שים עצה איך לנהוג עם החברה. משת־פים אותו בבעיות אינטימיות.

להקת צופי תל־אביב כבר רכשה לה מעמד. „כל פעם שהם רואים איזה שר באולם, מנסים לחשב כמה פעמים ראה אותם בהופעה. במיקרה של שמעון פרס הגיעו לחמש. בחמישית הבחינו שהוא יו־דע בעל־פה את השירים ומפזם איתם" מספר שוקי עם הרבה נחת. „בהפסקה של אחת ההופעות, ניגש חיים בר־לב מאחו־רי הקלעים ואמר: 'אני מצטער שאני צריך ללכת אבל את התוכנית אני כבר מכיר'. מצד אחד זה מחמיא להם, מצד שני הם נכנסים ללחץ. לא רוצים שהש־רים ישתעממו".

לפני פרישתו של סמואל לואיס מכ־הונתו כשגריר ארה"ב בישראל, הופיעו בביתו. בתום ההופעה בירך אותם בלבבי־ות: „אני אומנם מסיים את תפקידי, אבל יהיה לי קשה להיפרד מכם. אני סבור שעלי לקחת אתכם איתי".

אולי טוב שהרעיון של לואיס לא יצא לפועל. בשנה שחלפה מאז, סיפקה להקת צופי תל־אביב כוחות חזקים ללה־קות הצבאיות ובימים אלה גם חמישה מלווים לקדם־אירוויזיון.

יוסי ידין ורוברט יונגבלוט
70 מיליון דולר

יוסי ידין, רוברט יונגבלוט ורקדני הלהקה הווינאית: הקהל מבקש שיחזור

שיבעים מיליון דולר הוא התקציב השנתי העומד לרשותו של רוברט יונגבלוט, הבוס הגדול של ארבעה תיאטראות אוסטריים. אחד מהם, הבי־לט של בית־האופרה הווינאי, מבקר השבוע בארץ.

לפני עשרים שנה החליט יונגב־לוט, ידיד ישראל, להעלות בתיאט־רון של וינה את „כנר על הגג". „בעל הזכויות על המחזמר העמיד תנאים קשים. אחד מהם, שאת טוביה החולב לא יגלמו טופול או רודנסקי אלא מישהו חדש", סיפר במסיבה שנערכה לכבוד הבלט של בית־ה־אופרה הוינאי, בקפה פילץ בתל־אביב. „חיפשתי חיפשתי ומצאתי את יוסי ידין".

„לא ידעתי גרמנית וגם לא רצי־תי לנסוע לאוסטריה. יונגבלוט בא לשכנע אותי. הבטיח שילמד אותי גרמנית", סיפר ידין. „ומה אלמד או־תך בתמורה?" שאלתי. 'אידיש', הציע בהתלהבות. כל־כך היה לו ברור שא־ני יודע אידיש. „אבל אני יליד הארץ וגם אידיש אני לא יודע", אמרתי.

„יונגבלוט, נוצרי עם משיכה מיוחדת ליהדות, היה מאוכזב אבל נאלץ לוותר על האידיש. נסענו למ־קום נופש בהרים כדי שאלמד גרמ־נית.

„הסיפוק שלי היה יום אחרי ההצ־גה הראשונה. יצאתי עם יוסי לרחוב. כשרצינו לחצות את הכביש, השוטר לחץ על האור הירוק ואמר: 'זה בש־בילך מר ידין'. שנינו השתוממנו. עד אותו יום היה ידין לגמרי לא מוכר באוסטריה. בין־לילה נעשה כוכב. סיפור הצלחה בלתי רגיל. ארבע עו־נות שיחק אצלנו את „כנר על הגג", ואחר־כך את זורבה והקהל עדיין מב־קש שיחזור אלינו".

ג'ק גוטליב
אוסף פרטי

השפעתה החשובה של מוסיקה יהודית על המוסיקה הפופולרית בארה"ב תוצג ותודגם בכמה ערבים שיתקיימו בסוף החודש בבית התפוצות בתל־אביב.

בשירה, נגינה, שיקופיות והשמעת קלטות נדירות מאוספו הפרטי, יסביר וידגים המלחין האמריקני ד"ר ג'ק גוטליב כיצד השפיעו שירים באידיש וניגונים של בתי־כנסת על יצירותיהם של מלחינים אמריקנים, יהודים ושאינם יהודים: גרשווין, אירווינג ברלין, רוג'רס והמרשטיין.

גוטליב מגלה עניין רב ב„עירבוב פירות תרבותיים יהודיים עם יוגורט אמריקני", כפי שהוא מגדיר את עבודתו. בחיזיון אור־קולי ששמו „מוזר, זה לא נשמע יהודי", איתו הוא נודד בעולם, הוא מציג את השפעת הניגונים החסידיים על יצירות כמו „ליבי שייך לאבא" ואפילו „אהבה למכירה" – שיר על המיקצוע העתיק בעולם שזכה לביצועים רבים ושבלחנו אכן ניכרים סילסולים חזניים – מאת קול פורטר הלא־יהודי.

חנה הנדלר
במזל פורים

חנה'לה הנדלר: הם אף פעם לא מזדקנים

אילו חיתה, היתה חוגגת השבוע את יום הולדתה ה־86. חנה הנדלר, שכולם קראו לה חנה'לה, נולדה בפורים ונפטרה חודש לפני. אתרונה שנותרה מהקבוצה שייסדה את „הבימה" במוסקבה, לפני 70 שנה. יש רואים בכך סימליות. כל חייה היו תיאטרון. ביום השלושים לפטירתה של השחקנית, נערכה אזכרה באולם־החזרות של התיאטרון, הקרוי על־שם בעלה צבי פרידלנד. בין הקהל שמילא את האולם, היו ראש עיריית תל־אביב שלמה להט ורעייתו, וכשני דורות של שחקנים שהעלו זיכרונות על האשה, שגם בזיקנתה שיחקה תפקידי ילדים.

„חנה מתעלה על כל המשוער בתפקיד פוק. היא עולה על מישחקו של מיקי רוני המגלם אותו בסרט", קרא שלמה בר־שביט מתוך דברי ביקורת שנכתבו לאחר הצגת הבכורה של „חלום ליל קיץ" ב־1949, והזמין לבימה את מי ש„שיחק את החמור באותה הצגה: רפאל קלצ'קין. „בפעם הראשונה ראיתי את חנה'לה בתפקיד של ילד ב'הדיבוק'. יום אחד חלתה תמימה יודלביץ' ששיחקה את הסבתא. נדהמתי באיזו קלילות קפצה אותו ערב מתפקיד של ילד לתפקיד של סבתא זקנה", סיפר קלצ'קין, 81, שבמשך שנים רבות שיחק את תפקידי מאהביה בהצגות.

„כשאני הגעתי להבימה שיחקתי כמאהבת של קלצ'קין", סיפרה שושנה רביב, שנחשבה ליפהפיית התיאטרון. „יום אחד פגשתי את חנה'לה בפואיה. היא אמרה לי: 'תמיד שיחקתי מאהבת של קלצ'קין. עכשיו את המאהבת. את זה אני מבינה. אני כבר לא צעירה, אבל מה איתו?' נאנחה: נו, הם (הגברים בתיאטרון) אף פעם לא מזדקנים...".

השחקנית דליה פרידלנד, בתה של חנה'לה, הקרינה שקופיות מתוך תש־עים התפקידים שגילמה אמה. בתה, איילה אשרוב, 19, אף היא זמרת ושח־קנית, סיפרה בהתרגשות שכאשר הי־תה שואלת: „סבתא, מה היית רוצה הכי הכי בעולם?", היתה סבתא חנה'לה עונה: „לא להפסיק לשחק לעולם...".

קרחת זה יפה. דוגמנית קרחת במעיל ובנעלי „ד"ר מרטין" מגושמות (צילם: ג'וף סטרו)

שפם א־לא דאלי מודבק על פני דוגמניעת, בתצלום אופנה של „בליץ" (צילם: וילם אדנדאל)

איחס

רוצים לעשות דווקא? להפסיק להתיפייף, ולהיות קצת מגעילים? למה לא • מיבחר רעיונות לאיך להיות מכוער, מפחיד, מוזר, משוגע (מחק את המיותר) • אז מה אם פורים כבר חלף

מאת נורית בת יער

מה עושים כדי להיות יפה הוזהרת יותר למרורי אופנת היופי, הפירסומות, חברות הקוסמטיקה – עצות מלוא־חופניים. לפעמים הן נוטעות בנו את התחושה שהעולם מחולק ליפים ולמכוערים. שכל הדברים הטובים נופלים כמאננו בשל לחיקם של היפים. מכאן אף הביטוי „יפים, יפות", שנולד כדי לתאר את מוזמני הפתיחות, נשפי הגאלה, ומופעי הבכורה השונים.

כדי לתת מכת־נגד לשטיפת המוח הזאת, בא לפעמים לעשות דווקא, ולהעלות על נס את הכיעור לשם שינוי. יש לנו כמה רעיונות בנידון. במקום לטפח ציפורניים ארוכות, אפשר לכער את קצות האצבעות במיברשות קטנות. אפקט דומה משיגים באמצעות טבעות־נייר עם פראנזים, מהסוג שעוטפים בו שוקי עוף צלוי באירועים חגיגיים.

במקום צללית־עיניים צבעונית – אפשר ללבוש על הראש גרב־ניילון עם „רככות" ולקרוע בו שני חורים לעיניים, לא לפני שמוודאים שאחד מהם גדול ממישנהו. רק כך נראים ממש מפחידים. רעיונות נוספים: לגלח את הראש, לקשקש על הפנים או לצייר מעל לשפתיים – שפם סטייל סלבדור דאלי. נשמע שיגעוני? „ההבדל היחיד ביני לבין אדם משוגע הוא שאינני משוגע", אמר דאלי.

את מכונית־הפרס מקבלת ב„תחרות מלכת היופי", הנערה היפה ביותר. אבל גם לכיעור כוח משיכה. הנרי מילר, כתב על כך מזמן, כשתיאר בסיפרו „סקסוס" את כוח משיכתו המופלא של הפגם, ואת משיכתו שלו לבעלת חמום שבין יצאניות פאריז. זו עם הרגל התותבת.

הפאנקיסטים ניסו לשכנע אותנו שמכוער, זה הדבר הרצוי באמצעות האיפור מעורר החלחלה שאימצו. עתה, לאט־לאט אבל בביטחה, הולכים ומשתנים מושגי היופי גם כחוגי האופנה הלגיטימית. סנדל הזכוכית של סינדרלה הוחלף על־ידי ז'אן פול גוטייה בנעלי צנחנים מגושמות. הנעל הכי IN לנשים בלונדון היא הדבר הגברי המחוספס הקרוי „ד"ר מרטין". בתי האופנה „מיסוני" האיטלקי ו„אוסקר דה לה רנטה" האמריקני, מציגים יצירותיהם על דוגמניות מצולמות ומצויירות עם אפים מגובנים.

בפאריז, צועדות על המסלול דוגמניות בשיער־שיבה. בתצלום הפירסומת לתקליטה החדש מופיעה גרייס ג'ונס עם עיניים תכולות, אבל גם עם פנים מקושקשים בכחול.

כדי למשוך את תשומת ליבם האוולת במהירות של האנשים – כיעור רציני יעיל יותר מיופי רב. מרוב שאנו מורגלים ביופי רק כיעור שיצא מתוך סיוטי־לילה או סרט־אימים עוד מסוגל לחמם וללכוד את הצופה. במאמר במגזין הבריטי „אי.די.", ויליאם לייח מסכן [...] העדפת הכיעור במילחמת מעמד[...] ההימנעות מחיופי והעדפת הכיע[...] מאפשרת למתבגר בן המעמד הנמ[...] בבריטניה להפגין שהבחירה להיו[...] יפה או מכוער נתונה בידיו. הוא [...] את מיכנסי הג'ינס שלו, יוצר בהם חו[...] ומכערם, ובכך נלחם בהיותו של [...] אנשי הצווארון הכחול.

בחירה זו אינה נחלתו של בן מעמ[...] הפועלים הבריטי, שכן לאחר שחשק [...] זמן וממון בהתייפייפות ובבגדים חד[...] אינו מעז להסתכן ולהתמודד עם הת[...] של ג'ינס בלוי.

על פופולאריותו הגוברת [...] הכיעור, מעידה גם הצלחתם של [...] כמו מלתעות, אי.טי., ושובו של [...] השמיני. כמרכן, העוכניה שומן הש[...] היקר ביותר בטלוויזיה הבריטית [...] בהפסקה שבין חלק א' לחלק ב' [...] סידרת המכוערים „רחוב קורוניישן".

חומכיו הנלהבים ביותר של הכ[...] הם אכן הבריטים. בין עמודי [...] „אי.די.", אתה נתקל בדוגמנית ש[...] בכותרת „יופי הורג", ובקריאת [...] תתני שיעברו עליך עם הסיפור של [...]

בית־דיור: המראה השטני; רעמים וברקים, תאווה וסערה בירוק, סגול, ורוד וברונזה

יפות". בירחון „בליץ" דוגמניות האופנה מצולמות עם שפמי דאלי מודבקים. בתצלום של מרכז האופנה „הייפר־הייפר" מפחידים אותך עם מיברשות במקום ציפורניים.

ניצנים יש־איליים ראשונים לתופעה, נראו בתצוגת „סאבי ליין" בסינרמה. לא כל הדוגמניות אופרו יפות־יפות שבא לבכות. חלקן צעדו על המסלול באיפור א־סימטרי. גבה אחת רגילה, וגבה שנייה, ענקית, מפחידה, ומחורדת.

משהו שטני, אם לא ממש מכוער, חילחל גם לאיפור של בית־האופנה דיור, שתערוכה רטרוספקטיבית שלו נפתחה לאחרונה במוזיאון התילבושות של הלובר. איפור החורף של הבית נקרא „לה ריאבוליק". שמות צבעי הצלליות: רעמים, ברקים, תאווה, וסופה. האיפור של בית דיור חריף וציורי כאיפור בימה. צלליות עיניים המשלבות ירוק, סגול, ורוד, וברונזה עם שפתיים בארום־דם.

בגירסה אחרת, את מקום התיאום הקלאסי בין גוון הציפורניים לשפתיים, תופס ניגוד נועז. שפתיים בורוד מהמם, ציפורניים...גזורות־קצר, בכתום. ריסים תכולים וסגולים. צלליות בוורוד־כתום. שיגעון אחר הם ריסים זהובים, מה שיותר מתכתיים, בלתי־אנושיים.

הלהיט החדש של „פופה" ו„סטייג'לייט": צלליות בפסים. מעבירים את המיברשת על שלושה צבעי צלליות ביחד: מה שמתקבל – מתקבל בברכה. השפתון החדש ביותר הוא דו־צבעוני צהוב וארום ביחד. כל פעם מתקבלת תוצאה אחרת. תמיד בלתי־צפוייה.

גם לגבות נכנס השטן. בקרב שוחרות המראה ה„גותי", הפוסט־פאנקי, הלהיט הן גבות קרובות זו לזו. באיפור של בית שאנל המצולם בירחון „בורדה" – הגבות, כמו העפעפיים צבועות בכחול. יוצרים יחד מיסגרת גיאומטרית דמויית מסיכה דיאבולית.

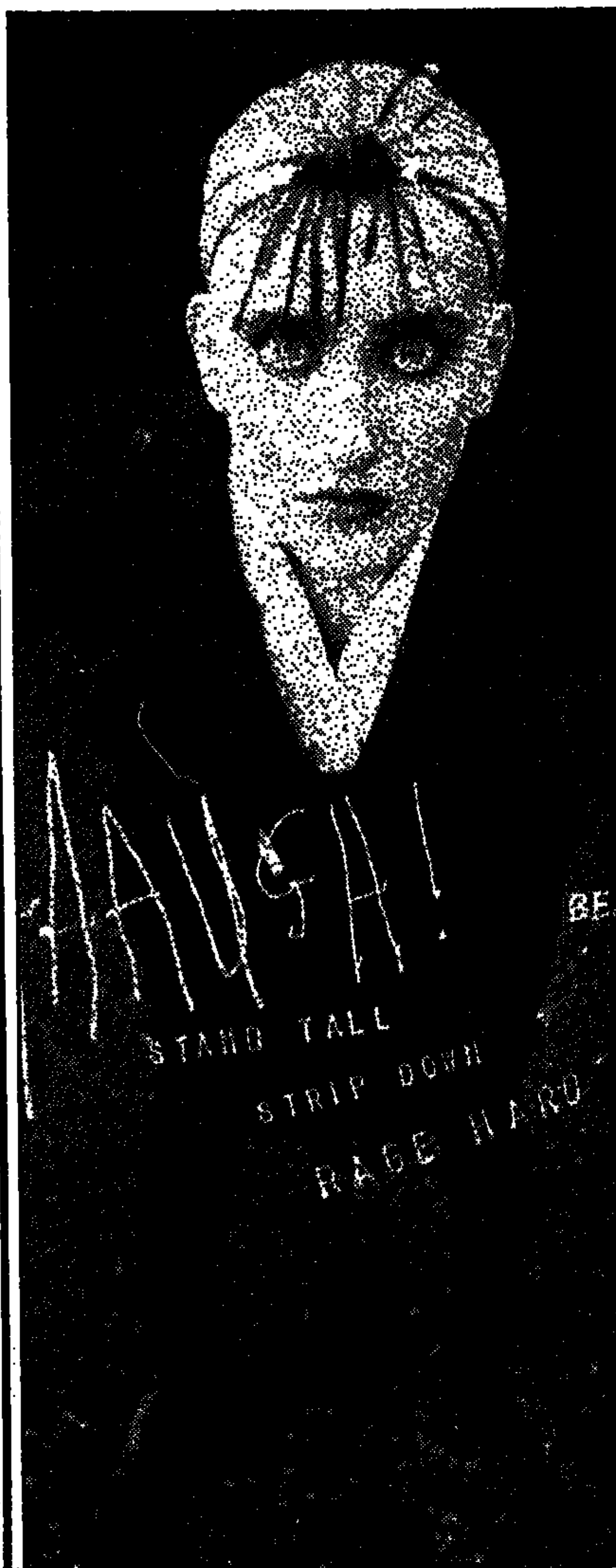

[...]ת העכביש. יופי הורג. הכיעור הסקסי (צילם: ג'וף סטרו)

פרופ' הלל קליין ז"ל, פסיכותראפיסט, ניצול־שואה, פיתח גישה לטיפול בנושא השואה, שלאורה הולכת היום קבוצה שלמה של מטפלים • בימים אלה, ימי משפט דמיאניוק, מופיעה במלואה הרצאה שנשא בזמנו בכינוס של האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה, בחוברת „שיחות" • בהרצאתו הבהיר פרופ' קליין את מהות רגשות האשם המלווים את ניצולי־השואה; ואת היחס המפוצל של הציבור הישראלי לקורבנות • מצד אחד — כולנו יורשים וממשיכים שלהם. מצד שני — טרוניה אל מי שהלכו כצאן לטבח • במשך שנים, אמר, היתה ההתייחסות לשואה סוד מביש. כיום הדברים משתנים

40 שנה אחרי

40 [illegible] הרצאתו [illegible] של הפסיכיאטר פרופ' הלל קליין, [illegible] קליין [illegible] [illegible] ע"ש [illegible] בירושלים.

ההרצאה שאת תמציתה נביא כאן, ניתנה על־ידי קליין בשלהי [illegible] של מותו, במהלך הכינוס האחרון של האיגוד הישראלי לפסיכותראפיה. בימים אלה היא מובאת במלואה וכלשונה בחוברת „שיחות" – כתב־עת ישראלי לפסיכותראפיה, בעריכה ד"ר אריק שלו ואלי חן. מישנתו של קליין, והקונספט שטבע לגבי הטיפול בנושא השואה, השפיעו על קבוצה שלמה של מטפלים שהולכים היום בדרכו. על רקע משפט דמיאניוק המתנהל בימים אלה בירושלים, ההזדהות והיסחפות של רבבות בציבור הישראלי, מקבלים דבריו של פרופ' קליין ז"ל מישנה תוקף ומישנה חשיבות.

טוען קליין: „מטפלים פסיכותראפיסטים רבים לא הבינו, שרגשות אשם אצל יוצאי השואה הם הביטוי ליציאה מתוך האנונימיות, ביטוי לפרות. כאשר אני מאשים את עצמי – פירוש הדבר שאני נוטל אחריות לגורלי, או לגורל חברי, ועל־ידי זה יוצא מתוך האנונימיות. באמצעות הזכירה, עובר האדם מחדש תהליך של אינדיווידואציה – מי אני? מה אני? אני כבר לא האסיר ממחנות הריכוז, עם מיספר על היד. אני מישהו אחר. אני המשך של אברהם יצחק ויעקב, המשך של מישפחתי, אני קשור לירידי.

„לדאבוני, התייחסנו במשך שנים רבות לרגשות־אשם כאל תופעה פאתולוגית. הרבה עמיתים, במיוחד מארה"ב, דווקא אלה שהשקיפו מרחוק על השואה, התייחסו כך לאשמה תוך השלכה של רגשות האשם של עצמם: איפה אנחנו היינו, מה אנחנו עשינו, או מה אנחנו היינו עושים אילו היינו שם?"

עכשיו, ארבעים שנה אחרי, טוען קליין, אין זו בעיה של אשמה.

קליין מציג עובדות קשות. הכנס הפסיכיאטרי הראשון שדן בשואה, התקיים בחיפה בשנת 1958. ההתייחסות לנושא היתה אז ברוח המצב הפוליטי סוציולוגי: השואה לא היתה נושא לדיון בציבור, להוציא אותם היבטים אשר שימשו אמצעי פוליטי לקבל הטבות עבור מדינת ישראל. בציבור היה פיצול לשני קצוות. מצד אחד החלק שכביכול ייצג אותנו כלפי חוץ, כיורשים של קורבנות השואה, ומנגד החינוך שלנו בתוך המדינה, שסיסמתו היתה: יוצאי שואה הם אנשים שהלכו לכיבשנים בשתיקה כצאן לטבח. אנחנו לא נהיה כמותם!

מעיד פרופ' קליין: „תמיד הייתי בהרגשה שיש פה שני מיתוסים. מיתוס הפלמ"ח, על האנשים החזקים, האמיצים, ומיתוס הקורבנות. רק כשבאתי לארץ מ'שם', התחלתי להרגיש כמו מישהו שמגיע לו עונש. לא יכולתי לדבר עברית כאנשי הפלמ"ח, לא יכולתי לציין מעשי גבורה. כך חשו יוצאי השואה – תחושה שביטאה בעיית זהות והזדהות. מצד אחד היו געגועים ורעב להזדהות עם הפלמ"חניק, ומצד שני התעוררה בושה גדולה. אז צמח המושג של הסוד המביש. הסוד המביש של השואה היה משותף ליוצאי השואה, לבני היישוב, ולאנשים שהערכנו כמאור האומה, כמו דוד בן־גוריון. גם הוא לא יכול היה לקבל על עצמו את תהליך האבל. מאחר שתהליך האבל הלאומי לא התחיל מיד לאחר השואה, הוא הפך משהו אינדיווידואלי, סודי, מבייש.

גם היעדר הטקסיות לגבי השואה לא היה נכון. קליין מזכיר: החקיקה של יום השואה בכנסת עברה רק בלחץ של יוצאי השואה! היישוב לא היה מסוגל להתייחס לנושא, למרות שלרבים היו מישפחות שנשארו שם. יתירה מזאת: בחברות רבות נחשב האיש החוזר מקטסטרופה, כחשוד.

כאשר הגיע פרופ' קליין ארצה לראשונה, בתקופת מילחמת השיחרור, הרגיש שיחרור עצום בתוכו. כל הדחפים התוקפניים המתעוררים במצב מילחמה, קיבלו לגיטימציה. היתה גם הרגשה של בחירה. כאשר הגיע ארצה בפעם השנייה, ב־1952, כבר השתנה היחס לשואה. השואה הפכה להיות סמל של הקורבן האילם, ושל אנשים שלא יכלו להילחם על חירותם. קליין קבע: האחראים לכך לא היו המחנכים. היתה כאן עמדה פוליטית. אינני יודע מה היה קורה בהיסטוריה של העם הזה, אילו המנהיגות הרוחנית והפוליטית היתה מגלה אומץ מספיק להתחיל בתהליך האבל מיד לאחר השואה. הפסיכואנליזה היתה שותפה במידה מסויימת לגישה זו של חוסר רגישות. המטפלים התייחסו אך ורק בצורה שטחית לבעיית הסינדרום של האשמה וזאת, כאמור, מנקודת מוצא פאתולוגית ולא כתהליך היחיד לשיחרור האדם.

פרופ' קליין תוקף הנחה נוספת שהיתה מקובלת עד כה בקרב הפסיכואנליטיקנים – הנחה בדבר הזדהות עם הקורבן. „בעבר היה מקובל לחשוב, כי תהליך האבל הממושך, החזרה לדימויים הישנים נושגים שבתוכנו, של הורינו, חברינו, מורינו, משמשים אמצעי להתגונן בפני הזדהות עם התוקפן. המושג הזה, המקובל כיום בפסיכואנליזה, וסבורים שהוא אופייני ליוצאי השואה, אינו אלא השלכה. נכון שאנשים עם רגשות אשם נוטים להגיב בתוקפנות בהתאם לבעייתם, אך כאן אני רוצה לשאול מנקודת ראות מיקצועית (לא מוסרית): מה זאת הזדהות עם הקורבן? הרי זאת שטות! בחרתי בביטוי לא אלגנטי זה כדי להבליט משהו. הזדהות, כידוע, היא תהליך של התפתחות. אנו מזדהים עם אובייקט שאליו אנו קשורים באופן אמוציונלי. כאשר יש שני עולמות, עולם דמוני (הנאצים) ועולם הקורבנות – אין קשר אמוציונלי.

אם ער הטיפול שימשה ההכחשה הגנה בפני הטראומה, הרי שתוך כדי תהליך הטיפול מקריבים עקבות הזיכרון דווקא לאותם מקורות ראשוניים של ימי הילדות. נוצר הצורך להיזכר במקורות המחיה הנפשית, בתמונות, בחיוך, במשהו שנותן כוח. גם המטפל, טוען קליין, צריך להעלות זיכרונות מתוך עצמו ולעבד את האבל שלו.

להכחשה היה מקום בזמן השואה, כמנגנון ההגנה היחיד כדי להתמודד עם ההרס הטוטאלי, מנגנון שאיפשר גם לתת אהבה וידידות ולחלק את האוהל והמזון. אך חשוב לציין, כי ההכחשה בזמן השואה לא היתה מוחלטת ולא התייחסה לכל האובייקטים.

לדברי פרופ' קליין, נוטים לדבר על השיריון שיוצאי שואה בנו סביבם נגד התוקפנות. אך נוטים לשכוח שבתוך השיריון היתה נפש אמיצה, ושאפשר היה לבטא קשרים רגשיים של ידידות ואהבה בין האנשים שעברו ביחד ושרו ביחד. „בניגוד לדור שטען שאחרי אושוויץ אין שירה, גם בתוך אושוויץ היתה שירה. מצאתי שירים במיכנסיים של חבר שלי, שנהרג לידי".

בתקופת השואה היתה ההיעזבות הטוטאלית מנת־חלקם של יחידים, של מישפחות ושל העם. רק התקווה והאידיאליזציה של האובייקטים לעתיד באו במקום החלל הריק. יוצאי השואה עלו לארץ עם פנטאזיות ואידיאליזציה של היישוב, ופנטאזיות על תהליך מתקן. החלומות של האינדיווידואל היו לאכזבה מוחלטת. זה היה השלב שנמשך עד משפט אייכמן.

הנושאים שעלו אז לדיון, בצורה כוללנית, היו בעיקר הרגשת אובדן, אבל וקושי לקשור קשר אמוציונאלי בעל משמעות, קשר שמשקיעים בו. היה קשה ליוצאי השואה ליצור קשרים כאלה עם אובייקטים חדשים, כי הקשרים היחידים בעלי המשמעות היו בבתי הקברות במחנות.

מישנתו של פרופ' קליין מתייחסת גם לטיפול בילדים של יוצאי שואה. כיום נוטים מטפלים רבים לעשות סטריוטיפיזציה כאשר מתייחסים לדור השני, ולהניח כי בגלל הקושי ליצור קשרים ריגשיים חדשים לא נתנו יוצאי השואה לילדיהם רגשות חיוביים. המטפלים טענו, כי במישפחות יוצאי שואה היה פיצול מסויים כלפי הילד: מצד אחד היתה אידיאליזציה של הילד, ומצד שני היתה נטייה להטיל על הילד עול כבד מאוד. לילד עצמו נוצרה בעיה של הזדהות. מי אני. האם אני הילד האבוד מנישואין קודמים? האם אני חייב להרגיש אשם שאני חי והשני נרצח? גם אווירה זו מהווה, לדעת קליין, הכללה. במציאות ראינו שהתנהגות ההורים כלפי ילדיהם תלויה בגורמים ובמשתנים רבים, כמו גיל ההורה הניצול ומצבו המישפחתי, המיבנה הדינאמי של המישפחה והמשולשים בתוכה. אם למשל האב היה הניצול, ויש לו בן או בת, שונה הדינאמיקה לחלוטין מאשר במיקרים שהאם היתה הניצולה.

בטיפול בילדי יוצאי השואה, נוצר הרושם שהזהות העצמית בארץ יותר ברורה וקשורה פחות במעמסה בהשואה לארה"ב. הקושי הוא בנושא הפרידה, כי הוא קשור במוות וברגשות אשם. על הילד להציל את ההורים. הילד מפנים את הקונפליקט שהיה להורים: האם אני צריך לעזוב את המישפחה, או את החברים? ללכת עם החברים ליערות, או להישאר עם המישפחה ולהיהרג.

ילדי יוצאי השואה, אומר פרופ' קליין, נוטים לכמה תגובות אופייניות. אחת מהן היא אידיאליזציה של עצמם. הם אומניפוטנטים, היות שהוריהם ברחו מהגיהנום ויש להם יחוד שהוא יחוד נרקסיסטי. אי־אפשר לדרוש מהם לוותר על ייחוד זה. צריך להשאיר זמן רב את הרגשת הייחוד. לעומת זאת נחוץ לשחרר את הילד מהקטגוריזציה של ילד יוצא שואה. המטפל בילדי הדור השני צריך, לדעת פרופ' קליין, להביאו לידי אינדיווידואציה: אינך ילד שואה, אתה בן־אדם חופשי. אם אינך יכול להיפרד ממישפחתך, גם זה לא משום שהוריך יוצאי שואה. אינך חייב להיות המציל או הניצול, ולקחת על עצמך תפקידים קבועים כאילו כל הזמן אתה אסיר.

לסיכום ייאמר: במשך שנים היתה ההתייחסות לנושא השואה סוד מביש (ראה עדותו של יוסף צ'רני, במשפט דמיאניוק, שהתנצל בפני בני משפחתו בבכי שהוא צריך לגלות את הדברים המבישים הללו, את רגעי ההשפלה – ע. א. כ.). כיום הדברים משתנים. הגענו לאיזון, ואנחנו יכולים להתייחס לא רק לנקמה, ולא לחשוב רק בצורה קולקטיבית.

יש מקום להרבה יותר אינדיווידואציה בטיפול; ויש מקום לעודד גם את ההתייחסות הספציפית לקורותיה של כל מישפחה ומישפחה. איך הסתדרה בזמן השואה ואחרי השואה, איך הפנימו את השואה הבן או הבת. התפיסה הכוללנית קולקטיבית גורמת לפיקסציה של הטראומות. הגיע הזמן שנצליח להשתחרר.

כל קונה זוכה!
שגעון של מבצע!
קנה ברז מדגל מדגם גלמיקס
בחודש: מרץ 1987
ותזכה במקום בכדורגל
מקצועי מעור (עד גמר המלאי)
ובנוסף לכך תשתתף בהגרלה
של 10 כרטיסי טיסה לפריז.
אסור להחמיץ! פרטים בחנויות.

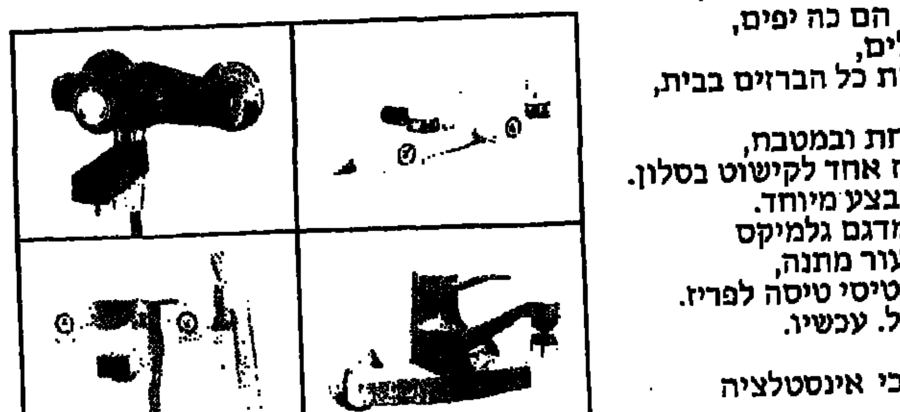

ברזי הפלסטיק של מדגל הם כה יפים,
צבעוניים, אמינים... וזולים,
עד שהחלטתי להחליף את כל הברזים בבית,
לברזי מדגל:
באמבטיה, בכיור, במקלחת ובמטבח,
כמעט ששמתי אפילו ברז אחד לקישוט בסלון.
עכשיו בחודש מרץ יש מבצע מיוחד.
כל מי שקונה ברז מדגל מדגם גלמיקס
מקבל כדורגל מקצועי מעור מתנה,
ומשתתף בהגרלה של כרטיסי טיסה לפריז.
אז למה לחכות? קני מדגל. עכשיו.

להשיג בכל החנויות לצרכי אינסטלציה
וברשתות השיווק.

עלה על הגל של מדגל הברז של המדינה
מקיבוץ גליל־ים
ADMARK
המפעל: מדגל 052-548964

החמצה

מאת אבישי צומי
צילום: יחיעם גל

ציפי זרנקין בחאן הירושלמי: מאין תבואה שירי

יש לה נסיבות מקלות • היא גרה במושב, רחוק ממרכזי הבידור והעשייה • היא לא הטיפוס שיתרוצץ בין פאבים, אחרי אמרגן, או טור רכילות, ויש לה מאבק נצחי עם עודפי קילוגרמים • האם זה מסביר איך ציפי זרנקין, זמרת מבטיחה, נותרה בברים ובמועדונים, בלי משה וילנסקי והרבה מאחורי הפוטנציאל שלה?

בין השנים 78-74 היתה לה תקופה טובה. יחסית. היה קובץ שירים מבטיח, של וילנסקי ואחרים: "מאין תבואה שירי", "נערי בים ביתו", "חני לו פרח" (וביצוע מקרים לגלי עטרי), "ירושלים עירי שלי", "רצמבר", "יונתי בחגוי הסלע". היא שרה. היתה הבטחה.

זיהו אותה עם וילנסקי, עוד הרבה לפני אורה ויטנר. היה לה טוב: היו פסטיבלי זמר, ערבי משוררים, קצת חשיפה בטלוויזיה (בעידן השחור-לבן), הכרה ברחוב, תחושות של חום, הכל. רק גורם המישקל עיכב. הצדורית שהיתה רחבה מדי, לא מצטלמת, עודף המישקל, אחר־כך היא תספר לי, בעצם הרג לה את הקאריירה.

ציפי זרנקין, זמרת. הקול גרוני, חם, עמוק, מלא הד. אתם נזכרים. השם זרנקין נשמע מוכר. ציפי זרנקין היא, אולי, זמרת של שיר אחד, שעה אחת, החמצה. כמעט החמצה. "אל תגיד זמרת שיר אחר", היא אומרת, "כולם הרי אומרים שיש לי פוטנציאל".

פוטנציאל אכן יש, רק שהשגים שנקפו לא היטיבו. היה הרבה אשראי, שאיכשהו נזל בין אצבעות. סיפור של פיספוס. היא נישאה, בינתיים יולדת בת, בינתיים מחליפה דימוי, בינתיים מרזה. רק שעכשיו, 15 שנים אחרי, במקום היכל־התרבות יש מועדון־החאן הירושלמי; במקום בנייני־האומה, יש מיסעדת "מראקש" בסיגנון מרוקני.

עוד יש לה ביקוש יפה. ציפי זרנקין. להלן יוכל הקורא למצוא פוסטמורטם לתופעה. תופעת זרנקין היא תופעת אלכסנדרה, תמר רוזנפלד, ליבי. רשימה חלקית. הבטחה גדולה, ומימוש כאוב. אתם זוכרים את השירים ששרנו אז? אם לא, לכו לפיאנו־ברים, שם נמצאים כולם.

זרנקין, אגב, לא תסכים עם השירות, המליצו עלי ל"תשואות ראשונות", ברדיו. אהכו נובא את 'קילינו מי סופטלי' שלי. פניתי לכל תוכנית כישרונות צעירים: דלת פתוחה, תשואות ראשונות, ערב שירי משוררים. אח־כך היו הופעות עם יפה ירקוני, כל שנה במועדון 'אלארין' ביפו. נכנסתי לפסטיבלי זמר מזרחי, אחרי שערנה לנו חלתה. הכל גורל. כך זה התחיל. ההורים שלי פולנים, אבל אני אוהבת פולקלור מיזרחי. לא הגעתי לדירוג מכובד, אבל חשתי אהדת קהל. עד לפני חמש שנים ליוויתי את וילנסקי, בערבי שירה. הופענו בקיבוצים, בצוותאות".

ב־82', אחרי התקף הלב של משה וילנסקי, משהו השתבש: פתאום חל שבר מכאיב, פתאום היתה זניחה, היו שאלות ותהיות, התחילו קילקולים והקאריירה לא היתה מה שהיתה. זרנקין מגוללת את סיפור הפגיעה הכפולה בה, מצד המלווה: "אחרי ההתקף, עשו לו ערב שירים

ההגדרות. טוב לה גם במיסעדות, מלון, כרים; בין צלחות מרשרשות, כוסות נוקשות: "רגע, על דינר כמוסר, לא שמעתי?...ומה עושה אם לא זה...גם אני יכולה. אתה רואה נפילה? לא הגעתי? לא הצלחתי? כאן אולי פיספוס. קצת מרגישה אבל יש לי פוטנציאל. אני זמרת יש לי קהל. מחזקים לי את האגו אחרי הופעה להריע, דורשים שומרים על קשר. אוהבים אותי, יודעת".

לפגישה איתי, במואייה של ירושלמי, היא מגיעה בחליפה שחורה דקה, שני חלקים. החדשה, הטרייה, היא מוצר של כזק. זריקת מרץ, כהמשך לאקריירה שראתה ימים יותר "כבר הורדתי שלושים וחמש..." אומרת, ומרוווחת שאיחרה בגלל ברדך, כי היתה צריכה להכניס הילדה לגן. חיים קשים. מי למצוא באיחור הזה איזו משוחקת, פשוט עושה לה עוול. זרנקין. אחר־כך היא שואלת אותי, נזכרתי בה פתאום, ואם אני עוד הראיון הראשון שלי איתה, הטובה, בתהילה.

שמונה שנים מאז הפעם ההיא, ביחר כשביל רו"ח־ביניים, חשבון מיקצועי. ציפי נערכת עכשיו, בכורסה, לריטרוספקט עצמי סלחני. הכל, אשמת הפיספוס וההחמצה, היו כאן, כנראה, גורל, היא אומרת, נסיבות...

וזהו סיפור ההתחלה "כתיכוניסטית בת 16, התחלתי הופעות בכיתה. היה כיף. ניגנתי אחר־כך מסלול צבאי, בצוות נח"ל, עם יזהר כהן. היה קשה לצירו, אבל הסתדרנו נהדר.

גראנולה ירושלים
מבצע ארצי
למעלה מ־25% הנחה
על כל סוגי הגראנולה:

גראנולה הוואי עם אננס 400 גר'	~~3.93 ש"ח~~	2.95 ש"ח
גראנולה עם תפוחי עץ 400 גר'	~~3.93~~	2.95
גראנולה בטעם קינמון 400 גר'	~~3.93~~	2.95
גראנולה עם צימוקים 400 גר'	~~3.93~~	2.95
גראנולה עם בננות 400 גר'	~~3.93~~	2.95
גראנולה בטעם קינמון 750 גר'	~~6.15~~	4.61
גראנולה עם צימוקים 750 גר'	~~6.15~~	4.61
גראנולה עם תפוחי עץ 750 גר'	~~6.15~~	4.61
שבולת שועל (קוואקר) 500 גר'	~~3.18~~	2.23
סוכר חום 500 גר'	~~1.80~~	1.12
סובין ודבש 400 גר'	~~3.51~~	2.63

תלמה

ציפי אחרי הדייאטה: גורם המישקל עיכב

כהפקת גלי צה"ל. אותי לא הזמינו. נורא נפגעתי. אחר־כך, בא יום העצמאות והוא מקבל פרס־ישראל. ואת מי מזמינים להופעת אורח? – את חווה אלברשטיין. מה אני צריכה לחשוב אחרי עבודה כל־כך צמודה עם האיש? לא רוצה להאשים. הוא לא חייב לי כלום. אבל יש לי שאלות. לא מבינה איפה אני אחרי כל ההופעות המשותפות. הנה, אפילו ברטה, אשתו, אמרה לי פעם טלפונית: ציפי, אחרי שושנה דמארי, את הכי מתאימה לבצע את משה. נו, כזה קומפלימנט..."

אבל, לא רק וילנסקי איכזב. יש בסיפור של זרנקין עוד כמה החמצות. אחרי 15 שנות עשייה קדחתנית ורפרטואר מבורך, הידיים נשארו ריקות: עוד אין לה אמרגן, עוד אין לה תקליט, עוד לא הזמינו אותה לבית־לסין, ולא להיכל התרבות או ל"עד־פופ". ומתי לאחרונה מישהו בכלל טרח להזמין את ציפי לאיזה סטודיו חברתי זוהר.

ציפי מציעה את כל ההסברים. קודם כל, יש לה בעייה של ריחוק גיאוגרפי ממרכזי הבידור והעשייה. היא גרה במושב שורש, פרוזדור ירושלים. לא שהיתה מחליפה, היא אומרת, אבל כהחלט יש כאן אלמנט של עיכוב. "אני לא הטיפוס שיתרוצץ בין פאבים בתל־אביב בשביל אמרגן, או תקליט, או טור רכילות. לא בנויה לזה. כאן הבית שלי. חוץ מזה, גם כאן אוהבים אותי, לא?"

אחר־כך עולה עניין נוסף. הנושא הערין של ההופעה החיצונית. כבר שנים שיש לה סיפור מורכב של הלוחמה בעודף המישקל, התנודות, הדייאטות המתחלפות. נוצר רושם שהמאבק הזה הוא נואש, מעיק: "זוכר איך הייתי נראית? בושה. לא חשוב מה היה המישקל. לא תוציא ממני. היום, תודה לאל, אני שומרת. לשלושים וחמש מינוס כבר הגעתי. אז לא הייתי מעיזה לפנות לאמרגן, לאיזה ספונסר שידחוף לי את הקאריירה".

ציפי מנפיקה את עצמה, היא מבטיחה שרק בינתיים, בקסטות שאי אפשר לסחור בהן, בשל אילוצי מושב שיתופי שורש: "להוציא תקליט צריך הון. הון לא היה לי ואין לי. אולי מישהו יקרא את הכתבה שלך: מישהו שמכיר אותי, את היכולת שלי ויצלצל מחר...הלוואי. בינתיים יש לי קסטות לתיירים, לישראלים, למזכרת. בהחלט חושבת שמגיע לי תקליט. תראה את הרפרטואר. תבוא לכאן לשמוע".

וממה היא חיה עד לגילוי מחדש? אלי רייס, הבעל, תומך. הוא שף במלון שורש ונושא הכל כל כפיים. חוץ מזה יש חלטורות. פה מועדון, שם מיסעדה, פה בית־מלון. מאזן הכנסות־הוצאות היא לא מוסרת: "אתה לא מס־הכנסה", צוחקת. חוץ מזה, הרי הכל הולך למושב.

על קולגות, אנשי בידור, היא לא רוצה לדבר. לא מרגישה מספיק חזקה להטיח ביקורת, להעביר הערות. ריטה? נהדרת. חווה? מעולה. ארזי? יופי. כולם נהדרים; תרד מזה, מבקשת.

הפעם האחרונה שהטלוויזיה הקדישה לה פינה, כמה דקות גנובות, היתה בשלהי שנות השבעים, במיסגרת תוכנית "ערב שירי ירושלים". אני זוכר היטב את ההקשר, אבל ציפי מסוגלת להיזכר רק במעומעם בצילומים ההם. זה קרה מזמן, ווידאו לא היה, הרגעים לא הונצחו ולמה לעורר נשכחות, לפתוח פצעים שהגלידו. אחרי הכל, החשיפה הלאומית הרחבה חסרה לה היום. גם לה מגיע להצליח יותר, להיות מוזמנת להקלטות, אבל זה לא יצא. אולי הכל גורל, חוסר מזל. אני טובה היום פי עשרה ממה שהייתי. רוצה להגיע לציבור גדול, לטלוויזיה, לגדול. אולי עכשיו איזה אמרגן יפנה אלי. אחרי הכל אני זמרת פעילה, לא...מרגישה פאסה.

אם אתה שואל אותי, אני בהחלט מבקשת לזרוק כאן כפפה. שרק מישהו ירים.

עדות שמיעה

[illegible]

קו־הגבול של שוק הבהמות: עזים וכבשים בתיפזורת

קניון הבהמות

הסוחרים הרציניים מגיעים בשבע בבוקר. פורקים את הסוסים, העיזים, הכבשים ומחכים ● תמיד יש קונים. גם לברירה. מושבניקים, בדואים, בעלי חוות רכיבה, מי שמארגן „בשר על האש" למישפחה ● כאן, בשטח, כל המטבעות כשרים. רק בלי כרטיסי אשראי, בבקשה

מאת אשר וטורי

צילם: אמיר ערני

ב מרחק דקות נסיעה ממרכזי הקניות המודרניים והמצוחצחים ברמת־גן ובכפי גלילות, עדיין מתנהל ליד העיר לוד מיסחר בבהמות. ראשי צאן וסוסים. את מיסדרונות השיש מחליף כאן מיגרש חשוף, שהגשם מילא אותו בעשבי־בר לרוב. נוף כפרי. בשטח מטיילות עיזים וכבשים, קבוצות־קבוצות, וריחות הגללים נישאים באוויר.

פעם היה שוק הבהמות מתנהל סמוך לתחנה המרכזית של לוד, כחלק משוק הבשר, הדגים, הירקות וכלי הבית. אבל מה, לא כל־כך נעים, כשכבש או סוס בוחרים לעשות את צרכיהם דווקא סמוך לרוכני הירקות והפירות. לא אסתטי, לא היגייני. אז בחרו לו לשוק הבהמות מיגרש ריק מחוץ לעיר.

כמו בשוק הצועני של מיזרח אירופה, נאספים מדי יום שלישי, שבע בבוקר בדיוק, הסוחרים והקונים. מושבניקים מיגל, זיתן, אחיעזר. כובע־טמבל על הראש, ידיים מיובלות. מולם רועי־צאן בדואים, רובם גבוהי־קומה, רחבי־כתפיים. הם לבושים עביות רחבות, והכל קשור להם על המתניים. חלקם מתגורר באחד מן הכפרים בסביבה, והשאר מגיעים באופן מיוחד בטנדר פז'ו מיושן מרהט, ויישובים אחרים ליד באר־שבע ודימונה. מי שבא לקנות או למכור בכמות מיסחרית, סוחב איתו משאית מיוחדת להובלת בעלי־חיים.

מגיעים גם פלאחים מהגדה המערבית, משופמים עם כאפית, מקל־רועים ונעליים כבדות מאובקות. דו־קיום של מיסחר בשלום. יהודים, ערבים. רועי צאן מול עובדי אדמה.

לפעמים מצטרפים גם כמה בעלי חוות־רכיבה מירושלים ומכפר־שמריהו, או צעירים אוהבי סוסים מלוד, רמלה, או תאן־יונס ועזה. אלה דווקא מרוויחים יפה מן המיסחר. לעיתים מצליחים לרכוש במחיר מציאה איזה סייח יפה, שאפשר לקשור אותו בחצר בבית, ולצאת לרכב עליו בשבתות, כמו בסרטים.

החלוקה בין מוכרים וקונים מטשטשת לעיתים קרובות. הקונה הוא גם מוכר, והמוכר הוא גם קונה. תלוי בסחורה. תלוי במחיר. המטבע אינה קבועה. אפשר לשלם שם בעיזים, סוסים, דולרים, דינרים ירדנים. הכל הולך. אין כרטיסי אשראי, אין קרדיט, וצ'קים בנקאיים. הכל במזומן. „קש אנד קארי".

הסוחרים הרציניים ביותר, מגיעים קצת לפני שבע בבוקר. מחנים בצד את המכוניות המיסחריות, ופורקים את הסוסים, העיזים, הכבשים. אלה לא תמיד מוכנים לרדת. נוח להם בארגז, או בקאבינה, ליד המושבים המרופדים של הפולקסוואגן המסחרית מודל 1987.

„סוס ממוצע יכול לעלות כאן 500 דינר בערך", אומר אברהם כהן, מבקר קבוע בשוק הבהמות של לוד. „אבל מה, את הסוסים הטובים באמת, עם הייחוס, לא מביאים לכאן. שומרים בבית, או לקונים מיוחדים. כאן תוכל למצוא רק את הברירה. סוסי עבודה. רתום לעגלה, ומשוך".

איך יודעים אם הסוס טוב? כהן מסביר במיקצועיות: „קודם אתה בודק את הרגליים. אם הרגליים דפוקות, כל הסוס דפוק. אחר־כך בודקים את הלסת שלו. אם אין לו שן־בינה, ועל יתר השיניים יש כתם שחור כהה, סימן שזהו סייח. אם יש לו שן־בינה קטנה, וכתם שחור בהיר, דע שהסוס לא ילד, אבל עדיין בסדר. אם יש לו שן בינה גדולה, והשחור נעלם, אין טעם להתייחס בכלל לסוס. הוא כבר זקן".

איתור הקונים הפוטנציאלים אורך דקות ספורות, ואז תוק ההיצע והביקוש מתחיל לעבוד. לאחר הבדיקה הראשונית של הבהמה, מבקש הקונה – בדרך־כלל רוכל אבטיחים או תותים מלוד, סוחר אלטעזאכן מעזה, או איכר מהגדה – לערוך „נסיעה" קצרה על הסוס. כמו שקונים מכונית. סיבוב ברכיבה, סיבוב על הסוס כשהוא רתום לעגלה.

„אנחנו מחפשים כאן סוס טוב לעבודה בשדה", אומרים מוחמר מוסא וראוד חסן, שבאו באופן מיוחד מבית־לחם. „השוק הזה דווקא 'כוואייס', אבל לא באים לכאן הרבה. למה? יש לנו שוק כזה גם בבית־לחם. יותר קטן, אבל בסדר. בבית יש לנו עשרה ילדים כל אחד. להביא לכאן את הילדים? בשביל מה? כאן עושים ביזנס. זה לא צחוק".

בצדו האחר של השוק, הכבשים והעיזים. שני מושבניקים מבוגרים מניר־צבי מחפשים כיכשה צעירה, צריכים בשר לפיקניק „על האש", בחגיגה משפחתית. בודקים אולי הכיבשה בהריון, אולי היא חולה, למרות שבכל בוקר עורכת עיריית לו בדיקה וטירנארית בשוק.

אחרים מחפשים כבשה למצוות שחיטת כבש בחג הפסח, או סתם כשעשוע לילדים. מי שקונה, ממהר להעמיס את הכבשים והעיזים בטנדר ולנסוע. הסוחרים שלא הספיקו למכור את כל הסחורה, תופסים קצת שמש בינתיים על אחת מגבעות העפר הסמוכות. אחד שומר על הבהמות, אחר שולף תרמוס קפה שחור. יש זמן להחליף חוויות. אין מה למהר. קונה הולך, קונה בא.

הכסף מחליף ידיים. לאחר הרועים משבט אבורקאי ליד רימונה, בורחת עז שחורה. הוא ממהר אחריה, בטרם תגיע לכביש הראשי לתל־אביב. עבד, סוחר־סוסים בן 34 מאותו שבט, גר כיום בכפר ליד ניר־צבי. אבל, המסחר והסוסים אצלו בדם. ילד בדואי, הוא מסביר, לומד לרכב כבר בגיל שבע. אחר־כך הוא נוסע עם אבא לשוק, וזוכה להשכלת היסוד שלו בעסקים. את התוצאות אפשר לראות בלוד.

משא־ומתן על הצאן: מי נוגח את מי?

מיסחר הבשר שליד לוד: פעם בשבוע, יום שלישי

שעשועי־סוחרים: בני־צאן ירקדו כאלים

מיפגש יהודי־ערבי: כמו שוק צועני

הקסם של[illegible]
במסת[illegible]
של ה[illegible]

MAROC

האגדה מספרת כי לפני מאות שנים חיפש לו שולטן טנג'יר כלה נאה. המשימה לא היתה קלה, כי פני כל עלמות ההון שהופיעו לפניו היו מכוסות ברעלה. אחת מבנות החמד גילתה תושיה וחריצות. היא כתשה בזריזות מאות ורדי מוסק, הוסיפה שמני מדבר ומרחה את גופה. כשרקדה ריקודי פיתוי לפני השולטן, ריח של אקזוטיקה וחושניות מלאו את האויר. השולטן נשבה בקסמיה, והבושם הפך לאגדה.

אולטימה II הצליחה להפיק את הבושם האגדי – מָרוק, בתערובת מפתיעה של מוסקטה, ורדים, יסמין ופצ'ולי.

בושם הפיתוי בעיזות החו[illegible]

את „מרוק" ניתן להשיג בחנויות הבאות: **תל-אביב:** שק"ם אבן־גבירול; המשביר לצרכן; דיזנגוף סנטר; כל־בו שלום; סופרפארם דמת אביב; פרפומריה יסמין אבן גבירול 22.
רמת-גן: סופרפארם קניון איילון. **הרצליה:** סופרפארם נווה אמירים. **רחובות:** כל־בו יהודה, הרצל 196. **אשדוד:** המשביר לצרכן. **אשקלון:** שק"ם. **חיפה:** המשביר לצרכן; שק"ם.
כרמיאל: כל־בו גבי מרכז מסחרי. **עכו:** פרפומריית ליק, בן עמי 46. **טבריה:** המשביר לצרכן. **נהריה:** המשביר לצרכן. **עפולה:** פרפומריית רקפת, ירושלים 11.
ירושלים: המשביר לצרכן; אלבא, בן יהודה 7. **נתניה:** שק"ם. **ראשל"צ:** כל־בו קיס מי, רוטשילד 68. **אילת:** המשביר לצרכן.

אוריין

הניחומים של המישפחה

אנו חיים לאורם של שקרים מוסכמים, שקשה לנו להסתדר איתם, אבל אין בנו העוז להפריך אותן. אנו מוקפים הרבה שמחות מאולצות, אהבות כפויות, תחושות שאנו נדרשים לחוש עלפי התניה סביבתית. חוגגים ימי־הולדת כטקס של חשבון־נפש, משום שמישהו הלעיט אותנו בחשיבות תאריך הלידה (מה חשוב, אם זה עכשיו או בעוד שבוע לעריכת חשבון־נפש). מבקשים לנו אותות וסימנים מלאכותיים כדי להבניח באמצעותם חוויות גדולות בחיינו, כמו הנשיקה הראשונה, למשל (אני לא זוכרת איפה ומתי בשום אופן, לכל היותר, עם מי).

אהבות ודושות משום־מה תפאורה של נרות עם בקבוק שמפניה ופרחים (אצלי דווקא משהו פראי בכניסה לבית). ועוד יותר מזוייפים מאלה הם הרגשות המישפחתיים „הפולניים", שנו חייבים לחוש כלפי מישפחתנו. כך למשל איני בטוחה, שאנו אוהבים את כל ילדינו במידה שווה. איני בטוחה, שאנו אוהבים אותם תמיד באותה מידה, שמא לפעמים מרגישים שלא אוהבים אותם, אך חלילה להרהר על כך, וודאי שאין להודות בכך באוזני מישהו. פגישה נרגשת עם אחות, לאחר תקופה ארוכה של היעדרות, חייבת להיות מלווה חיבוקים ודמעות, בעוד שבמציאות אתה עומד לעתים כנטוע, לא יודע מה לומר לה, וזאת לאחר שעברת חודש של מיתושי־בטן, שמא תריבו זה עם זה יום אחד לאחר הפגישה הנלבבת.

●

לספרות יש בעניין זה תפקיד גדול, ככל שהיא טובה יותר היא משוחררת מן הרגשות הכפויים של מצוות־אנשים. לה מותר להעלות מהנבכים רגשות לא יפים הראויים להרחקה, כמו רגש ההשתחררות, שמופיע במקום רגשות הצער, במיקרה של אבלות מישפחתית, למשל. אלו אמיתות שקשה לשאתן בתוך מערכת־הרגשות המקובלת.

אולם גם בחברה שמתיימרת לנתץ רגשות מותנים, נולדים שקרים חדשים עגולים. בסרט המעניין „שיחות מלוכלכות", שנידונים בו בין השאר הקשרים המישפחתיים והחברתיים, אומר שם אחד האינטלקטואלים העריריים, כי אין לו כל צורך במישפחה ובאשה. הוא לא צריך שתבשל לו מרק־אפונה ותתלונן שזה קר, אם איחר לבוא הביתה. כשהוא נשאל על־ידי ידידיו, אם אינו חסר את ההגנה והדאגה המישפחתית, הוא משיב, כי הם, חבריו, הלא הם בני מישפחתו.

זוהי בהחלט אינה מוסכמה בורגנית בעלבתית, אבל זוהי אמירה המתחפשת לאמת, והיא כוזבת לא פחות מהמוסכמות „הפולניות". אפילו בגוף הסרט נותרת האמירה תלויה בחלל. אחרי יום של דינאמיקה קבוצתית משסים החברים זה בזה, נשים מסגירות בעלים של חברות, וחברים נשארים לבדם במכאוביהם. חבורה כנה וקרובה זו, שנתון אוניברסיטאי שעשה כיברת־דרך יחד, ובכל זאת הקנאות הקטנות וצרות־העיין מחלחלות בה. בקרב הנשים הן בולטות יותר בסרט, אולי גם זו מוסכמה, ואולי אמת אנטיפמיניסטית קשה.

●

חיים מישפחתיים יכולים להיות קץ־צרעות. הורים וילדים מהווים מקור הדדי לסבל גרוע יותר מסבלות חיצוניים. אבל משהו בקשר הזה הוא ודאי, בלתי־מותנה. יש משהו מרגיע בהכרה, שלגבי שאר־בשר אינך במיבחן. הוא יקבל אותך – אולי לא בדיוק יאהב – גם אם אינך יפה ואינך צעיר ואינך משעשע. זהו קשר שאינו תובע מאמצים ללא הרף. הוא יקבל אותך ללא כל התניה. בפניו אפשר להופיע בחולשתך ובתבוסותיך. גם לאחר קונפליקטים קשים ומריבות, אתם שייכים. מה שיכול להיות קטלני אצל חברים, כמו בגידה שוגגת, שתרחיק אתכם זה מזה; מה שיכול להתקבל כמילחמות של כבוד, מי יפייס, מי יפנה קודם, מי ירים את הטלפון – מאבד כליל את חשיבותו בקירבה של דם.

החרדה מפני הבדידות האורבת בהתקרבנו לאפילוג, מוצאת לה ניחומים בקרב בני המישפחה הקרובים למרות חסרונותיכם. מישפחה, בניגוד לחברים אינכם יכולים לבחור, וזהו גם ייתרונה. בכל סיטואציה אחרת אפשר להחליף אותך בטוב ממך, לא כן בקשר דם. אולי רע, אבל בטוח.

ורדה רזיאל (ויזלטיר)

נותנים יותר – נשאר יותר

כילדים היינו זקוקים להתנסויות רבות, תורות וגישנות, כדי להבין שמשאבים הינם דבר מוגבל, שאי־אפשר לצפות לנס פך השמן של חנוכה, שאינו כלה: אם היו לנו עשר גולות ונתנו שלוש לחבר שלנו, נשארו לנו רק שבע. אם קנינו גלידה בשתי אגורות, אוצרנו פחת בשתי אגורות בדיוק. המישחקים, החפצים, הצעצועים, נמצאים בכמות מוגבלת, ומה שניתן – נשבר, או הולך לאיבוד, אינו חוזר.

אפילו הזמן של אבא ואמא מוגבל, ואם מבזבזים אותו על שטויות לא נשאר להם זמן לשחק או ללכת לטייל. לא קל היה להתרגל לעיקרון המשאבים המוגבלים, אבל סוף־סוף למדנו לחיות עם עובדת החיים הזאת, ודווקא אז הכל התהפך:

●

פתאום התברר שאין טעם לחסוך בחלב השדיים כאשר מיניקים את העולל שנולד זה עתה. ככל שניתן יותר, יישאר לנו יותר חלב. ובאותו אופן, הגבר הורד להישאר עם אבר מין מדולדל וריק באם חס וחלילה יפריז ויבזבז את טובו בכמויות ובשכיחויות גדולות מדי, למד לגלות (ואם אכן טרח ללמוד) שגם בתחום זה פועל העיקרון ההפוך: חיסכון בפעילות מינית אינו תוסף את היכולת, ואילו פיזור אונים דווקא מתגבר אותם. כבכל שמעניקים יותר – נשארים עם יותר.

אם רצינו לשמור על כוחותינו, אמרו לנו אמותינו ש„לא נתעייף". ברור היה שילד חלש חייב להימנע מעודף מאמצים כדי לחסוך את כוחותיו. והנה מתברר שגם בתחום זה הטעינו: דווקא ביזבוז מרץ מגביר את התמרצות. השקעת כוח מעצימה את הכוח. פעילות מגדילה את הכושר. אין כמו מאמץ, כדי לחזק ולהגדיל את היכולת להשקיע מאמץ בהזדמנות הבאה.

●

זה כבר ממש לא הוגן, ועומד בניגוד לחוק שימור האנרגיה, אבל עם האמת המדעית אי־אפשר להתווכח: פעילות גופנית אשר מפעילה את הלב והריאות ומחזור הדם, יוצרת בגוף תהליכים של התחדשות, סילוק פסולות ורעלים, הפרשת הורמונים היוצרים מצב־רוח טוב ושיפור איכות השינה – המאפשרת להסתפק בפחות שינה ולהרגיש נמרצים ועירניים. בקיצור – עולם הפוך.

כך שוב מגיעים למסקנה שעם ההגיון הפשוט הכמותי החד־משמעי, אי־אפשר להגיע לשום אמת. אבל גם להגיון מתחכם יש גבולות משלו: מגבול מסויים ואילך, ההפרזה בפעילות ספורטיבית התזונה בריאה הופכת כפייה חולנית, עודף מסירות לזולת הופך לאנוכיות מתעמרת ותובענית, וכך הלאה.

לא נותר אלא לוותר על החיפוש אחר אמת פשוטה, ולהתבונן במציאות. במקום לדבוק בעקרונות אלה ואחרים חשוב להיות רגישים למשוב, ולהיות מוכנים שוב ושוב לאבחן את נקודות ההיפוך.

ורדה צ'צ'יק

בולמוס תל־אביבי

עיר נהדרת, תל־אביב. נולדתי בה, אני חיה בה, ונראה לי שאמשיך לחיות בה. לא אמיר אותה בשום עיר־מגורים אחרת, אפילו לא בכרך תוסס כולשהו. אחד התענוגות השמורים לתל־אביבית מכורה שכמוני, היא הישיבה בערב חורפי בתוך הכורסה העמוקה, מול התנור, כשסוף־סוף יש זמן להציץ בעתון. לפתוח את העמודים, שמהם מתפוצץ לי מול העיניים שפע של היצע לבילויים: הצגות יומיות, ערביות, ליליות. לשבת ולומר לעצמי: הערב לא אראה את פול ניומן בסרטו החדש, ולא אחזה במופע החדש שבסינרמה, ולא אגרור את עצמי ואת עגלתי הממונעת לבית־דני שבשכונת התקווה. שום בולדוזר לא יזיז אותי מעמקי הכורסה כדי לפתוח מיסעדת דגים חדשה בנמל־יפו, ואפילו לא לפתיחה גראנדיוזית במוזיאון תל־אביב, עם משולם ופיה זאדורה. איזו עיר! איזה קצב! איזה היצע!

אלא שהכרך שלי מראה באחרונה סימנים מובהקים של מה שקרוי בשפה רפואית, בולימיה, שזה ההיפך מאנורקסיה נרבוזה. כלומר, זלילה בלתי נלאית. בולמוס של בליעה וסביאה. התיסמונת הזו מופיע לעתים קרובות אצל אנשים שבילדותם היו חסוכי־אהבה, שכל דבר שהם ראו אצל ילד אחר – מיד רצו לעצמם. גם אני רוצה, גם לי, גם אני. כל הורה לילד כזה מכיר את התיסמונת, והוא רץ וקונה לו רובוטריקים ואטארי ווידיאו וכל טוב אחר, רק כדי שהפגע הקטן שלו לא יקופח לעומת ילד אחר.

●

הנה, לדוגמה, בירושלים פיתח טדי קולק במשך שנים גינות־נוי מפוארות, בתוך העיר ובעיקר במבואותיה. אז גם צ'יץ' שלנו מעצץ ומגנן כל כביש רענן, ושותל מעל לכל מידרכה. ובמקום בלטות, הוא מרצף לנו אריחי קרמיקה, המשווים למידרכותינו מראה של מיטבח־צמרת. בנתניה, לעומת זאת, פעלה תיזמורת־טיילת חביבה, שקלטה אל בין שורותיה מוסיקאים עולים, והנעימה לנופשי נתניה את הפנאי שלהם. את תל־אביב פאר צ'יץ' בטיילת, אז גם לתל־אביב יש תיזמורת־טיילת.

הדוגמה האחרונה היא מתחום האמנות והתרבות, מתחום היצירה. ויצירתיות, כידוע, נבחנת בין השאר בכך, שהיא אינה מעשה של חיקוי, או של עוד־יותר־מאותו־דבר, אלא של יצירה של משהו שלא היה קודם, לפחות לא בדיוק. מבחינה זו, פרנסי התרבות של תל־אביב מראים באחרונה תיאבון לא קטן, אבל כושר יצירה – בכה ככה.

נחזור לרגע לדוגמה שכבר דובר בה לא מעט: פסטיבל לתיאטרון אחר, ופסטיבל למוסיקה ווקלית. עכו, העיר הקסומה, שסוף־סוף לאחר הזנחה של שנים הצליחה להביא אל בין חומותיה וקימרוניה יופי של קול בסוכות, ורוצה להביא אותו אליה גם בפסח – הופכת להיות כיבשת הרש של תל־אביב. לפי העיקרון של: להם יש וזה מצליח? אז גם אנחנו. אם תל־אביב השוקקת באמת חסרה איזה פסטיבל נוסף בסוכות – אז למה דווקא לתיאטרון אחר? ואם היא חשה עצמה ממש מתה בפסח בלי פסטיבל מוסיקלי – אז למה דווקא של מוסיקה ווקלית? למה לא פסטיבל גיטרות, חלילים, אפילו חמת־חלילים? למה להעתיק רעיון שהגו אחרים?

●

באחרונה התבשרנו על שמחזיקי תיק התרבות של העירייה, שוקלים הקמת תיאטרון לילדים ולנוער. זה קורה כאשר, כפי שאומרים במקומותינו, „נוצרים תנאים". תנאים, לא צריכים אמיתיים של תושבי העיר, ילדיה או נעריה. ומתי נוצרים תנאים? כאשר מתפנה בנארם מתאים, שרוצה לנהל תיאטרון.

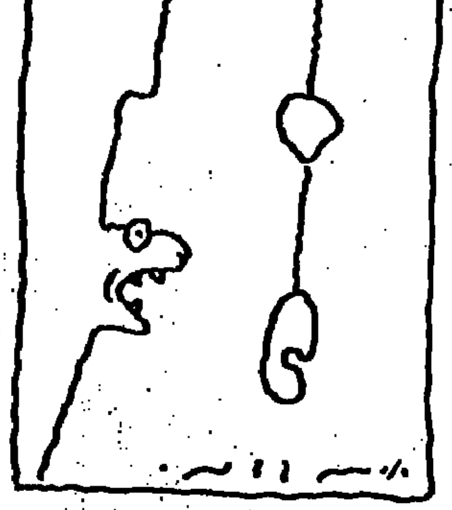

סיבה טובה, אבל למה דווקא לילדים ולנוער? בגלל שיש כבר אחד כזה, של מישרד החינוך? האם באמת צריך עוד אחד? אם רוצים להקים בתל־אביב תיאטרון נוסף, אם יש לכך פתאום איזה תקציב פנוי – אז למה לא לחשוב על מיסגרת אחרת, שלא קיימת עדיין? לדוגמה, רעיון שהוא בבחינת שליפה־מהמותן, כי אנחנו בטוח שלא בדקנו מהם הצרכים התרבותיים של תושבי תל־אביב שעדיין לא באו על סיפוקם. יש בתל־אביב, באוניברסיטה שלה, חוג לתיאטרון, שאין בו תיאטרון־סטודנטים. כבר שנים מדברים על כך שבוגרי החוג, שחקנים ובימאים ותפאורנים – הכשרתם לוקה בחוסר בשל היעדר תיאטרון של ממש במיסגרת החוג. למה, למשל, שלא „יבשילו התנאים" למוסד כזה, שעדיין לא קיים בעיר אחרת, במיסגרת אחרת?

אורה שם־אור

לא מבליטים את המרד

ועל כך אני קובלת: לא מאירים בכלי־התקשורת [illegible] תגבורה – מעטים בכל שנה [illegible] והגבורה", ולא בשיעורים [illegible] בבית־הספר.

[illegible]

חדש!
ביטוח פירסום לחודשיים
מיבצע
הימים הבטוחים
בשוק הדירות

הלוח הכללי ידיעות אחרונות

רוצה למכור (או לקנות) דירה?

בלוח הכללי של ידיעות אחרונות נמכרות דירות רבות במודעה הראשונה, כי הוא היחיד המגיע לשלושה מכל ארבעה קוראי עיתונים.

אולם, אם אתה מעוניין לפרסם את מודעתך יותר מפעם אחת – אין בעיות, ללוח הכללי יש חידוש בשבילך: תמורת תוספת של 20 ש"ח בלבד, תקבל

„ביטוח פרסום לחודשיים"

במיבצע **„הימים הבטוחים"** תוכל לפרסם את מודעתך בימים המתאימים לך ביותר לביצוע העיסקה.

במסגרת המבצע, פרסם מודעתך ביום ו' במדורי הדירות בלוח הכללי והמודעה תחזור ותופיע כל עוד תהיה מעוניין בימים הבטוחים ביותר, בימי ששי, במשך חודשיים.

ואם תרצה להפסיק את הפרסום, או מסיבה כלשהי, תעדיף בהמשך יום פרסום אחר (למשל, כשאתה נמצא בבית) – עליך רק להודיע על כך **(לטלפון 03-261211, בימים א'–ה' עד 2 אחה"צ)** והמודעה תתפרסם בימים הנוחים לך, במקום בימי ששי.

זכור: בלוח הכללי מודעתך מגיעה ליותר מ־2 מיליון קוראים.

לכן תקבל יותר הצעות ותוכל להשיג מחיר טוב יותר עבור הנכס שלך.

פשוט עניין של עוצמה.

הסדר זה חל על כל מדורי הדירות של הלוח הכללי (כולל דירות להשכרה וחדרים מרוהטים), למעט מודעות של קבלנים ומתווכים.

פרטים בכל משרדי הפרסום ובמשרדי הלוח הכללי, טל. 03-261211.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות

הטלפון לא מפסיק לצלצל

עוגות בשוקולד

מוסף ידיעות אחרונות
זמנים במטבח

עוגת שוקולד במיקרוגל

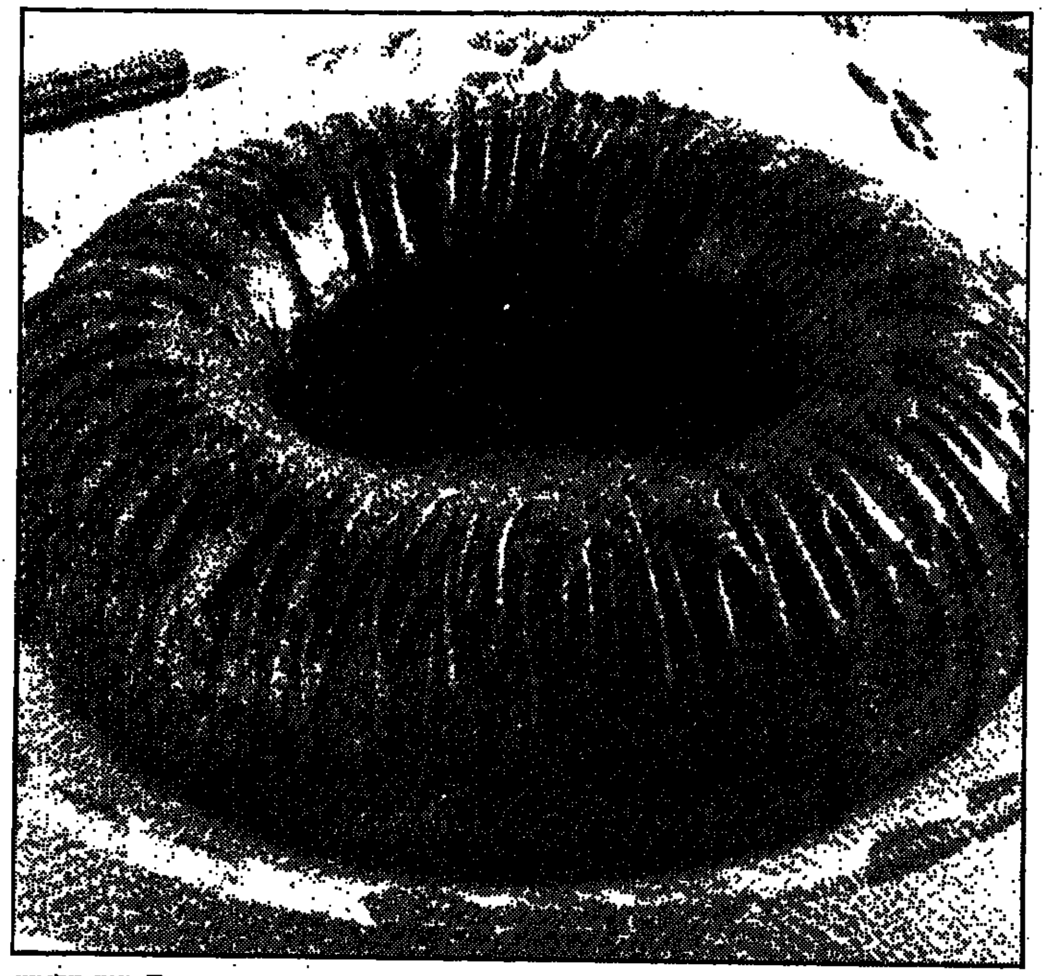

■ רנית סלומון

כדאי להגיש את העוגה בעודה חמה, כקינוח, אם כי היא טעימה גם כשהיא צוננת.

את השוקולד כדאי לקרר, ולרסק אותו במעבד מזון, או לגרר אותו על מגררת גסה. פירורי השוקולד צריכים להיות גסים. הזמנים מיועדים לתנור בעוצמה של 650–700 וואט. הזמנים בסוגריים לתנור בעוצמה של 500 וואט.

המצרכים: 125 גרם חמאה או מרגרינה; ½ כוס סוכר; 2 ביצים; 1¼ כוסות קמח תופח; 3 כפות אבקת קקאו; 125 גרם שוקולד מריר מרוסק.

המצרכים לקרם: כף קורנפלור; 1½ כוסות חלב; 15 גרם חמאה או מרגרינה.

תותכים את החמאה לחתיכות, ושמים בקערה יחד עם הסוכר (אם החמאה קשה, מכניסים למיקרוגל, ומחממים בעוצמה מלאה במשך 30 שניות). מקציפים לתערובת קלילה. מוסיפים את הביצים תוך הקצפה. מנפים יחד קמח ואבקת קקאו, ומקפלים לתוך התערובת המוקצפת. מקפלים פנימה חצי מכמות פירורי השוקולד.

יוצקים לתבנית טבעת משומנת של מיקרוגל. אופים בעוצמה בינונית במשך 5 דקות, ואחר־כך בעוצמה מלאה במשך 3½ (5) דקות נוספות. משהים 5 דקות, והופכים על צלחת הגשה.

להכנת הקרם, מערבבים יחד את כל החומרים עם שארית השוקולד בקערה קטנה. מבשלים בעוצמה מלאה במשך 3(4) דקות. בוחשים כל דקה. כשהתערובת סמיכה וחלקה וכל השוקולד נמס, יוצקים את הרוטב על העוגה.

עוגת שוקולד מבוסמת

המצרכים לעוגה: 100 גרם חמאה או מרגרינה; ½ כוס סוכר; 2 ביצים; כוס קמח תופח; 3 כפות אבקת קקאו; כפית אבקת קפה נמס, מומסת בכף מים רותחים; 2 כפות ברנדי.

המצרכים לזיגוג: 200 גרם אבקת סוכר מנופה; 2 כפות אבקת קקאו מנופה; כף אבקת קפה נמס, מומסת בכף מים רותחים; כף ברנדי.

משמנים תבנית טבעת בקוטר 24 ס"מ. מקציפים את המרגרינה עם הסוכר לתערובת קלילה. מוסיפים את הביצים, בהדרגה, וטורפים היטב. מקפלים פנימה קמח, קקאו וקפה נמס מומס. יוצקים את התערובת לתבנית המוכנה, ואופים בחום בינוני במשך 40–50 דקות, עד שהעוגה יבשה למגע וקיסם שמוחדר לתוכה יוצא יבש ונקי.

הופכים את העוגה על רשת מתכת, ומטפטפים עליה את הברנדי בעודה חמה.

להכנת הזיגוג, מערבבים יחד את כל החומרים. מטפטפים את הזיגוג על העוגה הצוננת. משהים עד שהזיגוג יתקשה.

מרבים לדבר על הצורך לאכול מזונות שיספקו לגוף סידן, אך ממעטים לעשות משהו בנידון. בגבינות מכל הסוגים, במוצרי חלב, בירקות עליים ירוקים ובאגוזים יש הרבה סידן. המתכונים שנביא מבוססים על גבינות, והם מספקים לגוף שפע של סידן.

פשטידה עתירת סידן

המצרכים לבצק: 3 כוסות קמח; שקיק אבקת אפייה; גביע יוגורט או אשל; 200 גרם מרגרינה בטעם חמאה.

המצרכים למלית: 750 גרם גבינה לבנה 5%; 3 ביצים גדולות; כף מים; שקיק דיפ בטעם רוקפור; 2 כפיות גדושות אבקת מרק פיטריות; כוס גבינה צהובה מגוררת; ⅓ כוס אגוזים טחונים או קצוצים; ½ כוס שמיר קצוץ; חלמון טרוף; שומשום.

מנפים קמח עם אבקת אפייה, מוסיפים יוגורט ומרגרינה, ומעבדים לבצק חלק ואחיד. מרדדים ⅔ מכמות הבצק לעלה, ומרפדים בעלה תבנית אפייה מלבנית משומנת היטב.

להכנת המלית, מערבבים יחד גבינות, אבקת דיפ, אבקת מרק, ביצים, אגוזים ושמיר. מורחים את התערובת בתבנית המרופדת בבצק. מרדדים את הבצק הנותר לעלה, ומכסים בו את מלית הגבינה. בשיני מזלג חדות מנקבים את כיסוי הבצק, ומורחים בחלמון טרוף. זורים שומשום ביד נדיבה (השומשום מכיל הרבה סידן).

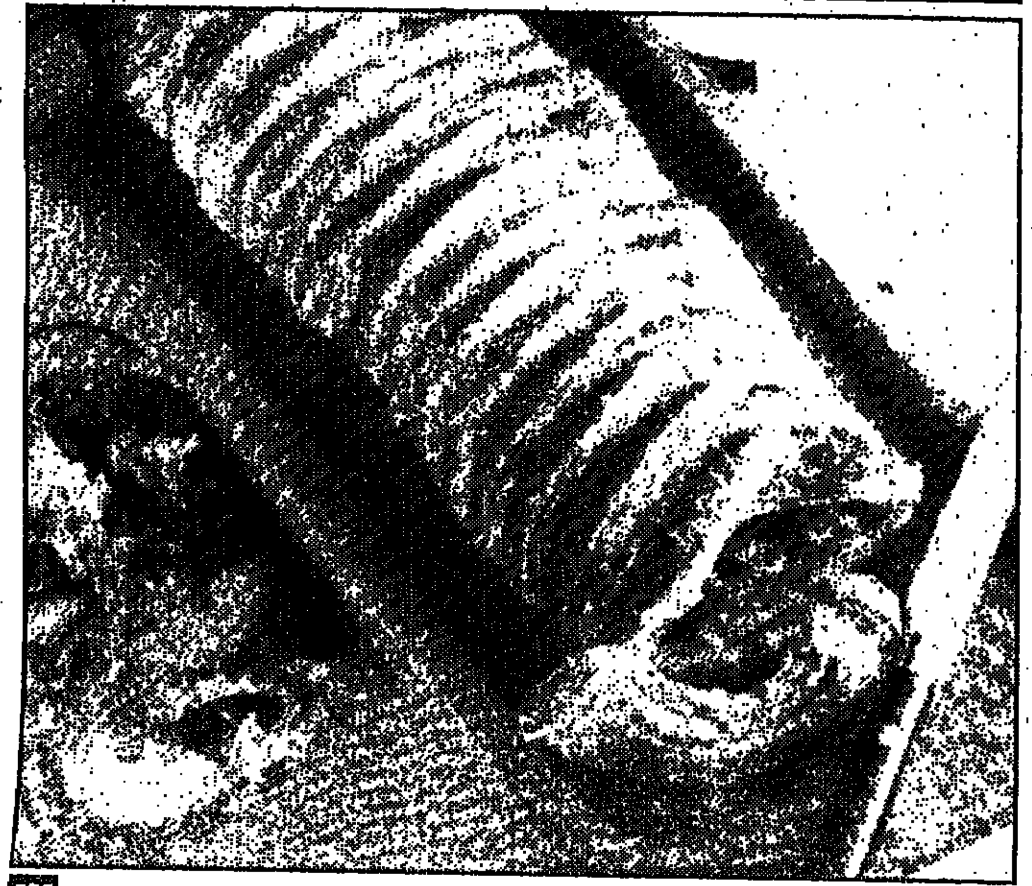

כרוכית טונה וגבינות

המצרכים: 400 גרם בצק עלים; 180 גרם טונה משומרת במיץ טבעי; קופסה פיטריות משומרות חתוכות; כף שמן חמניות; 2 בצלים גדולים; כוס גבינה צהובה מגוררת; 50 גרם אגוזים קצוצים; ביצה שלמה; חלבון ביצה; מלח ופלפל; חלמון ביצה לזיגוג.

מחממים את השמן במחבת. קוצצים את הבצלים, ומטגנים עד שיזהיבו. מעבירים את הבצל לקערה.

מסננים את הטונה ואת הפיטריות מנוזלי השימור. מועכים את הטונה ומוסיפים אותה לקערה, יחד עם פיטריות, גבינה, אגוזים, ביצה שלמה וחלבון ביצה. מתבלים במלח ובפלפל.

מרדדים את הבצק לעלה גדול, ומניחים לאורכו את המלית. מגלגלים לכרוכית, ומניחים בתבנית אפייה משומנת קלות. מזגגים את הכרוכית בחלמון טרוף, ואופים בחום בינוני עד שהבצק יזהיב.

כרוכיות גבינה במלית פיקנטית

המצרכים לבצק: 4 כוסות קמח; כוס מים; 200 גרם מרגרינה בטעם חמאה; 1½ כוסות גבינה צהובה מגוררת.

המצרכים למלית: 250 גרם גבינה מלוחה; 250 גרם גבינה לבנה קשה, כחושה; חציל קלוי ומעוך; פלפל לבן; חלמון; שומשום.

להכנת הבצק, מעבדים את המרגרינה לתוך הקמח. מוסיפים את המים בהדרגה, יחד עם הגבינה המגוררת. לשים לבצק אחיד. עוטפים ומקררים כשעה.

להכנת המלית, מפוררים בקערה את הגבינה המלוחה, מוסיפים גבינה כחושה והציל, ומתבלים בפלפל. מערבבים.

מחלקים את הבצק הקר ל־4 חלקים, ומרדדים כל חלק לעלה דק. מורחים את המלית על העלים, מגלגלים ומניחים בתבנית אפייה משומנת קלות. מורחים בחלמון טרוף, וזורים שומשום.

אופים בחום נמוך במשך 15 דקות. מגבירים את חום התנור לבינוני, וממשיכים לאפות עד שהכרוכיות מקבלות גוון שחום בהיר. מצננים 10 דקות, ופורסים למנות.

דליה ניר מגישה:

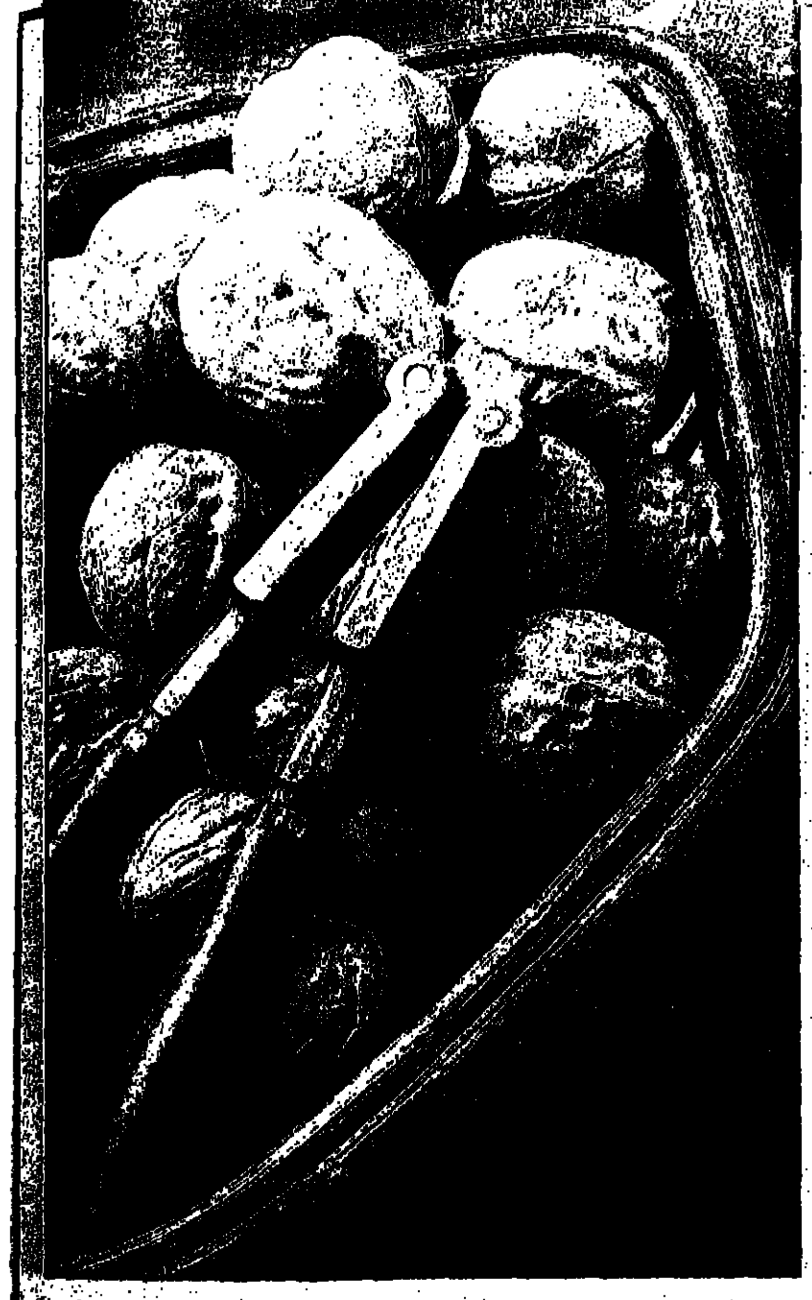

סלסילות גבינה

המצרכים לבצק: חלמון; 150 גרם מרגרינה בטעם חמאה; כוס קמח; קורט מלח; קורט סוכר; 2 כפות קמח.

המצרכים למלית: כף מרגרינה; כף קמח; כוס חלב; מעט מלח; 200 גרם גבינה צהובה מגוררת; 3 ביצים; גביע גבינת קוטג' דלת־שומן; כף אורגנו; זיתים שחורים לעיטור.

מכינים בצק מכל החומרים, ולשים לבצק חלק. מרדדים את הבצק לעלה דק. קורצים עיגולים, ומרפדים בהם תבניות שקעים.

ממיסים את המרגרינה במחבת בינונית, מוסיפים את הקמח, טורפים היטב, ומוסיפים את החלב תוך בחישה. מתבלים במלח, ומבשלים עד שהתערובת תסמיך. מסירים מהאש, ומוסיפים גבינה מגוררת וביצים, אחת־אחרי־השנייה. מערבבים פנימה גבינת קוטג' ואורגנו, ומחלקים את התערובת בין סלסילות הבצק שבתבניות השקעים. חותכים את הזיתים לרצועות, ומעטרים כל סלסילה ברצועת זית. אופים בחום בינוני במשך כ־30 דקות.

אפשר להכין את המתכון גם בתבנית אחת גדולה, כפשטידה. מרפדים את התבנית בבצק, ממלאים במלית, ומעטרים בזיתים.

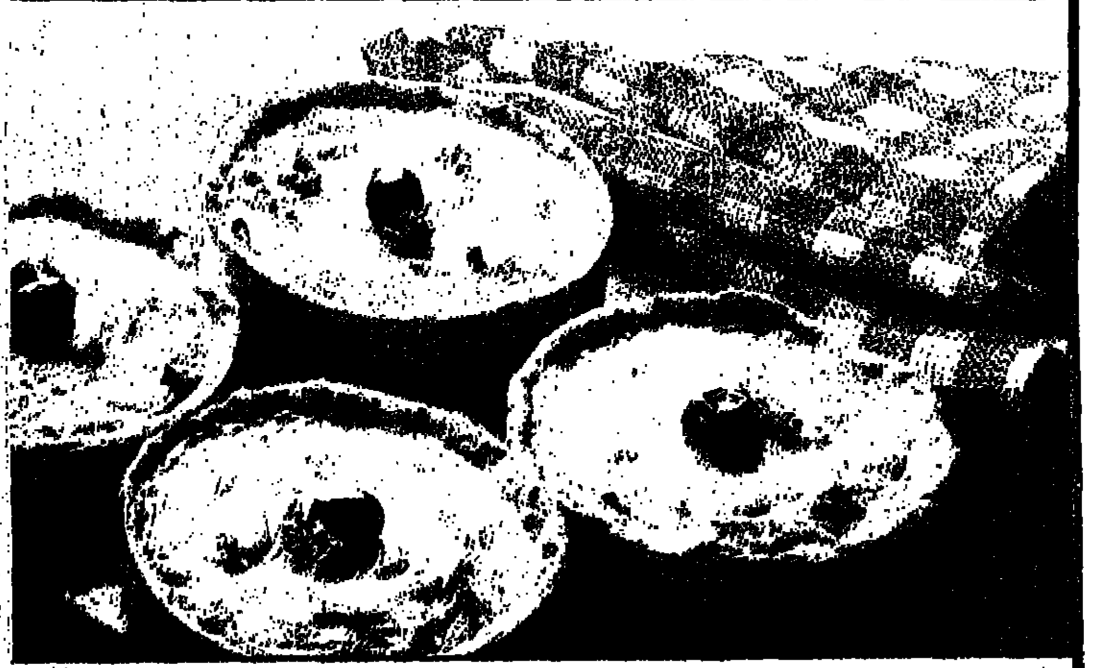

זאב קרן מגיש:

שפוד וכרעיים

כרעי עוף בפירות יבשים

המצרכים: 4 כרעי עוף, או 8 שוקיים; 1/2 כוס יין אדום יבש; 2 כפות רוטב סויה; 2 כפות דבש; 4 דבלים; 4 תמרים מגולענים; 4 משמשים מיובשים; 8 פרוסות תפוחי עץ מיובשים; כוס רוטב צלי מוכן; כף נענע קצוצה דק; 3 כפות שמן; מלח, פלפל לבן וזנגביל טחון.

שמים את כרעי העוף בכלי רדוד. מערבבים יחד יין, רוטב סויה, דבש ותבלינים. יוצקים את התערובת על נתחי העוף, ושורים למשך 4 שעות.

מוציאים ת נתחי העוף מהתחמיץ, ומטגנים במעט שמן חם עד שיזהיבו מכל צידיהם. מוציאים לכלי נפרד. חותכים את הפירות היבשים לקוביות קטנות, ומוסיפים לסיר הטיגון. מטגנים מיספר דקות, ומערבבים לעתים קרובות. מוסיפים את תחמיץ השרייה ואת רוטב הצלי, ומביאים לרתיחה. מוסיפים את נתחי העוף, ומבשלים עד שנתחי העוף יתרככו. מגישים בלווית לביבות תפודים.

(4 מנות)

שפודי הודו בניחוח ספרדי

המצרכים: 500 גרם בשר הודו, חתוך לקוביות ומושחל על 8 שפודי עץ קטנים עם קוביות בצל, לסירוגין; 1/2 כוס יין לבן; מלח, פלפל לבן ואורגנו; בצל קצוץ דק; מעט שמן לטיגון; עגבניה, קלופה וקצוצה; 2 שיני שום מעוכות; 3 כפות קטשופ; כוס מיץ עגבניות; 2 עלי דפנה; 4 מנות אורז מבושל; כף שמיר קצוץ דק.

שורים את השפודים ביין מתובל במלח, בפלפל ובאורגנו למיספר שעות.

להכנת הרוטב, מזהיבים את הבצל בשמן החם. מוסיפים עגבניה ושום, ומטגנים עוד מיספר דקות. מוסיפים קטשופ, מיץ עגבניות, תבלינים ועלי דפנה, ומביאים לרתיחה. טועמים ומתקנים את התיבול.

מוציאים את השפודים מהתחמיץ, וצולים תחת אסכלה חמה עד שהבשר מוכן.

להגשה, יוצקים מעט רוטב על כל צלחת הגשה, ומניחים עליו 2 שפודים. זורים מעט שמיר. מהדקים כל מנת אורז לתוך קערית משומנת, והופכים על כל צלחת. מגישים מיד.

(4 מנות)

כרעי עוף עם שום ופלפלים

המצרכים: 4 כרעי עוף, או 8 שוקיים; 8 שיני שום, חצויות; בצל קצוץ דק; מעט שמן לטיגון; פלפל אדום, חתוך לרצועות דקות; ראש סלרי שורש, קלוף וחתוך לרצועות דקות; 2 בצלים ירוקים, חתוכים לרצועות; כוס רוטב צלי מוכן; 1/2 כוס יין אדום; מלח, פלפל לבן ואורגנו.

עושים בכל כרע עוף 4 חריצים (בשוק 2), ונועצים בחריצים שיני שום חצויות.

מערבבים יחד בצל, יין, מלח, פלפל ואורגנו, ושורים את כרעי העוף בתערובת למשך 4 שעות.

מחממים שמן במחבת גדולה ועמוקה, או בסיר רחב. מוציאים את כרעי העוף מהתחמיץ, ומטגנים בשמן החם עד שיזהיבו מכל צידיהם. מוציאים את נתחי העוף, ומוסיפים למחבת את הירקות מטגנים עד שהירקות הופכים שקופים. מוסיפים למחבת את התחמיץ ואת רוטב הצלי, ומחזירים את כרעי העוף. מבשלים יחד במשך כ־15 דקות, עד שהעוף יתרכך.

מגישים בלווית איטריות או פתיתים.

(4 מנות)

[illegible] ברוטב לימון קטיפתי

המצרכים: 1/2 ק"ג [illegible]; 8 חלמונים; 1/2 1 כוסות סוכר; 7 כפות מיץ לימון; 1/2 כפיות קליפת לימון מגורדת; שקית שמנת מתוקה.

מערבבים את החלמונים עם הסוכר, מיץ הלימון והקליפה בסיר גדול וכבד, ומבשלים מעל להבה בינונית תוך בחישה מתמדת במשך כ־5 דקות, עד שהרוטב יסמיך. מצננים ומקררים במקרר.

מקציפים את השמנת, מחלקים אותה לשניים, ומקציפים וחצי לתוך הסיר עם רוטב הלימון. את החצי השני מקפלים בזהירות לתוך הרוטב.

שוטפים את התותים, ומסירים את העוקצים. מחלקים את התותים לגביעי הגשה עם רגל, ויוצקים למעלה את הרוטב..

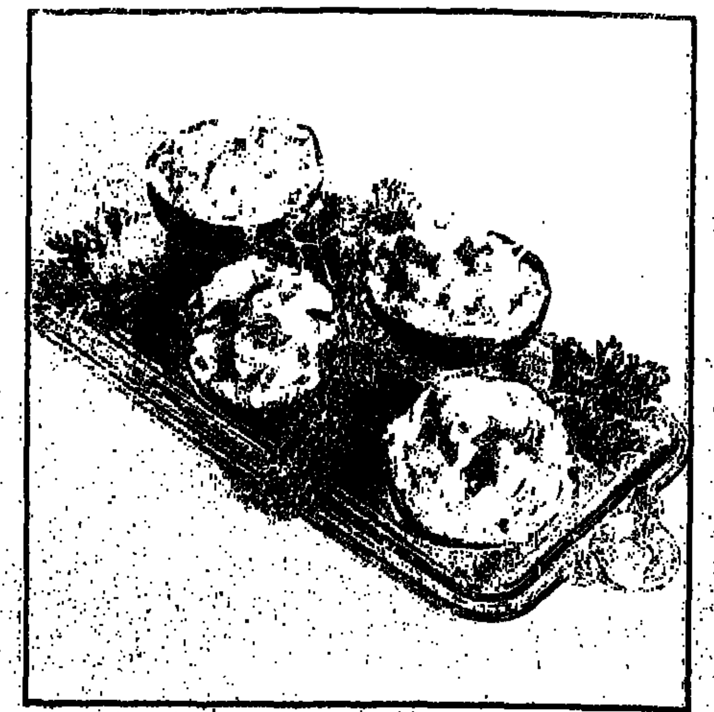

■ רות יולס ■ צילום: יצחק נופך־מוזס

תנימוס מחייב

תודה שבאתם

● **כשמארחת נפרדת מאורחיה היא נוהגת לומר „תודה רבה שבאתם". מה צריכה להיות תגובת האורח?**

האורח יכול להסתפק בשלוש מילים: „תודה רבה לך". אמירה בנוסח „ההנאה היתה כולה שלנו" היא מלאכותית.

● **כיצד מגישים סלט?**

סלט מגישים בקערה גדולה, עם כף ומזלג לחלוקה. כל סועד נוטל מן הקערה לצלחתו. דרך אחרת היא, להניח משמאל לכל סועד קערית אישית מיוחדת לסלט, כדי שטעם הסלט לא יתערבב בטעם המנה העיקרית. לאכילת סלט משתמשים במזלג בלבד.

● **האם לעיסת מסטיק פוגעת בנימוס הטוב?**

הלעיסה המכנית של גומי־הלעיסה (המסטוק) עלולה לפעמים להעביר צמרמורת באדם העומד מן הצד. למעשה, ספק אם יש מנהג מכוער יותר מן המנהג ללעוס מסטיק בחברה. כשאדם נמצא ביחידות, הוא יכול ללעוס מסטיק כאוות נפשו, בחברה לא!

■ ב.א. ברקאי

עוגת דבש מהירה

המצרכים: 2¼ כוסות סוכר; ¾ כוס מים; ¼ כוס שמן; כוס דבש; 2 ביצים; 3 כוסות קמח; כפית סודה לשתייה; קורט פלפל שחור; קורט אגוז מוסקט מגורר; כפית גדושה קינמון; כפית זנגביל טחון; 100 גרם אגוזי מלך או פקן–חצאים.

טורפים יחד את כל החומרים, פרט לאגוזים, במערבל או במעבד מזון. מוסיפים את חצאי האגוזים. משמנים ומקמחים תבנית ארוכה וצרה (לעוגה אנגלית). יוצקים את התערובת לתבנית, ואופים כשעה בתנור שחומם מראש לחום בינוני.

■ רות יולס

בלי בשר

לפעמים נמאס לאכול בשר, ואז אנחנו הופכים לצמחונים לזמן קצר. ארוחה צמחונית יכולה להיות חגיגית בדיוק כמו ארוחה בשרית, וכשקמים מהשולחן מרגישים קלי־תנועה יותר ובריאים.

אבוקדו ממולא בסלט פסטה

המצרכים: 250 גרם פאסטה עבה בצורת סהרונים; 4 אבוקדו בשלים; מיץ מחצי לימון; מלח ופלפל לבן לפי הטעם; גמבה אדומה חמוצה; ½ כוס גבינה צהובה פיקנטית מגוררת; ¼ כוס גזר מגורר דק; כף בצל קצוץ; ¼ כוס מיונית; ¼ כוס פירורי־לחם; כף חמאה מומסת.

מבשלים את הפאסטה במי־מלח רותחים עד שתתרכך. מסננים. חוצים את האבוקדו, מגלענים, מוציאים את הבשר ומועכים במזלג. מערבבים עם מיץ הלימון, המלח והפלפל. מכניסים את התערובת שנית לתוך קליפת האבוקדו, אך משאירים במרכז האבוקדו גומה שתכיל את סלט הפאסטה.
מערבבים את הפאסטה, הגמבה הקצוצה, הגבינה, הגזר, הבצל והמיונית, וממלאים את חצאי האבוקדו. מערבבים את פירורי הלחם עם החמאה המומסת וזורים על חצאי האבוקדו. מניחים תחת אסכלה 5–3 דקות.

קציצות דג נימוחות

המצרכים: 400 גרם פילה בקלה; פרוסת לחם עבה שרויה בחלב וסחוטה; בצל חתוך לרבעים; 10 גבעולי פטרוזיליה; ביצה; מלח ופלפל שחור לפי הטעם; ¼ כפית אגוז מוסקט טחון; מרגרינה לטיגון.

מפשירים את פילה הדג ומסננים אותו ממים. שמים את הדג במעבד־מזון עם סכין המתכת, ומוסיפים את הלחם, הבצל והפטרוזיליה. מערבלים יחד במשך שניות אחדות. מעבירים את התערובת לקערה ומוסיפים ביצה ותבלינים. מערבבים היטב, וצרים קציצות קטנות שטוחות. ממיסים את המרגרינה במחבת, ומטגנים את קציצות הדג עד שיזהיבו.

סלט חסה ירקות ואגוזים

המצרכים: ראש חסה ערבית, ½ ראש עולש אדום (חסה אדומה) ו־½ ראש עולש מסולסל (חסה מסולסלת) – (אפשר להשיג בחנויות ירקות מיוחדות); ½ כוס גרגרי אפונה ירוקה טרייה; ½ כוס אילסרים קלויים; ½ כוס בצל ירוק קצוץ; רוטב סלט צרפתי או רוטב וינגרט.

מערבבים את החסה עם שני סוגי העולש בקערה, ומפזרים למעלה את האפונה והבצל. לפני ההגשה זורים את האילסרים.

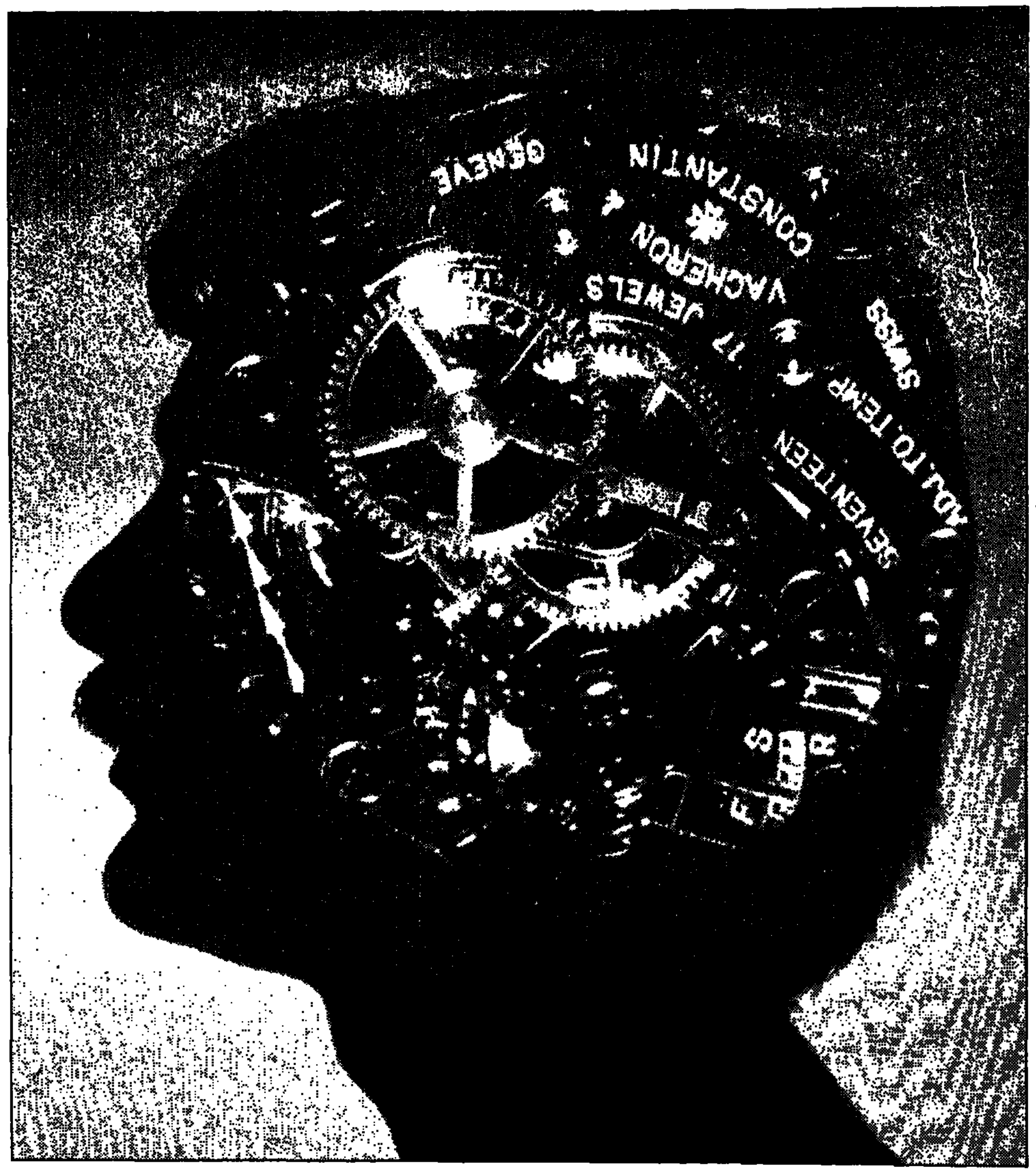

במבט לאחור מתקשה מיכל להצביע על המועד המדוייק שבו החל מהלך העניינים להשתבש. איתותים לא משמעותיים לכאורה הופיעו לפני כשנה. יום אחד עמדה משותקת מפחד על שפת המידרכה, לא מסוגלת להחליט מתי לחצות את הכביש. כשהיה עליה לעלות לאוטובוס, התכסתה זיעה קרה. התקפי החרדה תכפו והלכו. מיכל, 38, עד אז אשה מלאת חיים, הרגישה שהיא מאבדת שליטה. נשאבת משני ילדיה המתבגרים ומבעלה אל תוך עולם זר, אפל.

בסוף הקיץ האחרון גברה המועקה. מיכל הבינה, שלבדה לא תוכל לעצור

פסיכולוגיה להמונים

בנושא הזה אנחנו עדיין לא מחקים את אמריקה ● לא משוויצים בפסיכיאטר־פסיכולוג הפרטי ● ובכל זאת, חל גידול מרשים במיספר הפונים לעזרה נפשית ● הביקוש הביא לניפוח משמעותי בהיצע ● לצד המערכת־הציבורית והפסיכולוגים הפרטיים, קמו עשרות מכונים פסיכולוגיים פרטיים המציעים לנו את מירב הטיפולים הנפשיים ● הצוות כולל לעיתים 30 אנשי מיקצוע: פסיכיאטרים, פסיכולוגים, עובדים־סוציאליים ● במבט ראשון, יש הרבה חיוב בתופעה. המערכת הציבורית עמוסה, מרתיעה ● גם לגבי המערכת הפרטית מתעוררות שאלות, ולא רק בנוגע לשיקולים העיסקיים

מאת עדנה איס

את הסחף. היא זקוקה לטיפול של יד מיקצועית, מהר, בטרם תשקע.

פסיכולוג. חלף זמן בטרם העזה להגות את המלה. למי תפנה? רק לא למשפחה. ניסתה לגשש אצל חברים – לשווא. את השירות הפסיכולוגי הציבורי פסלה על הסף, פן יביא לקץ הקאריירה שלה במוסד הביטחוני שבו עבדה. הרופא בקופת־חולים הוא ידיד המישפחה, ובעירייה הכל מכירים אותה.

בינתיים החמיר מצבה. תחושת הניתוק שלה מהמציאות החריפה. בצר לה פתחה את דפי־זהב, ומבוכתה גברה. ליד שורה ארוכה של פסיכולוגים פרטיים מצאה רשימה של מכונים פסיכולוגיים. האחד עוסק בהיפנוזה, השני ברפואה פסיכוסומטית, שלישי מתמחה בטיפול מערכתי־מישפחתי, ואחר מדבר על שיטת אדלר. מה מכל אלה יתאים לה? והאם תבטיח לה המערכת הפרטית את הדיסקרטיות החיונית מבחינתה? מיכל, שהתקשתה כבר בפעולות יומיומיות שיגרתיות, היתה משותקת.

בשנים האחרונות גדל והולך מיספרם של הנקלעים לסיטואציה דומה. מחר, גברו הפתיחות והמודעות לטיפול הפסיכולוגי, ובעיקבותיהם גדל הביקוש. בישראל עדיין לא מתגאה כל איש־חשוב במוניטין של „מכווץ הראש" שלו, אבל לפני חמש שנים לא היה זמר כמו יוהר כהן, מעז לחשוף עצמו בטלוויזיה.

במקביל חל ניפוח משמעותי בהיצע. לצד המערכת הציבורית והפסיכולוגים הפרטיים הפועלים בבית, קמו בשנים האחרונות כמה עשרות מכונים פסיכולוגיים פרטיים. בזה אחר זה הם מילאו את המפה, שרק לפני עשר שנים היו בה „מכון אדלר" והמכון של ד"ר רודי בתל־אביב, מכון נוסף בחיפה, ואולי עוד אחדים. העלייה ברמת החיים שהולידה את מרכזי הרפואה הפרטיים, הביאה לעולם גם את מרכזי הטיפול הנפשי.

המכונים הפרטיים, המציעים את מירב הטיפולים הנפשיים, מרוכזים רובם בגוש־דן, בראשם עומדים, בדרך־כלל, שלושה מנהלים, והצוות כולל עד 30 אנשי מיקצוע – פסיכיאטרים, פסיכולוגים ועובדים־סוציאליים. במיקרים רבים מדובר ב„גרופ פרקטיס": אנשי הצוות עובדים במיסגרת המכון, אך אינם שכירים שלו.

במבט ראשון, יש הרבה מן החיוב בתופעת המכונים הפרטיים. המערכת הציבורית, מבלי לשפוט אותה ערכית, עמוסה לעייפה. התור עלול להימשך חודשים. למקום ציבורי, הנושא כותרת של בריאות נפש, יש סטיגמה, העלולה להרתיע. שעות העבודה הבלתי גמישות של המערכת הציבורית מהוות בעיה. אך החיסרון העיקרי, אולי, הוא ההסתכנות בחשיפה, בחדרי ההמתנה או בגלל התיק האישי. אומרת ד"ר אביגיל גולומב, ממנהלות מכון „דורות": „בארץ כמו

←

מישהו יטפל בך

מדריך קצר להמחשת מיגוון המכונים הפסיכולוגיים הפרטיים, וההבדלים ביניהם. רשימת המכונים חלקית ומיקרית, ואין בה משום המלצה להעדפת מכון כלשהו.

מכון „ברקאי" לטיפול מישפחתי וזוגי הוקם לפני תשע שנים, על־ידי הפסיכיאטר פרופ' אבנר ברקאי ז"ל. כיום הוא מנוהל על־ידי ד"ר ולרי ולקס, תרזה ברקאי־גודמן ושושנה ארמתי, והצוות כולל 12 אנשי מיקצוע. המכון שוכן בקצה הדרומי של רחוב הירקון. חדר־הכניסה רחב ידיים, ונפתח אל חדרי טיפול מרוהטים בפשטות.

הטיפול ב„ברקאי" מבוסס על האסכולה המישפחתית־מערכתית, המתמקדת במערך היחסים של היחיד בהווה עם הקרובים הסובבים אותו. הטיפול המערכתי־מישפחתי מכוון לשינוי ההווה, כאן ועכשיו, מתוך גישה אופטימית, לפיה אנשים, גם עם בעיות, הם נורמאלים. הטיפול קצר מועד, ונמשך בממוצע 12 פגישות. האוכלוסייה בת כל הגילים, עם כל סוגי הבעיות. עיקר הפניות: בעיות נישואין, מישפחות חד־הוריות ושכולות, ניסיונות התאבדות, נשירה ממיסגרות ואנורקסיה נרבוזה.

ב„ברקאי" יוזמנו לטיפול גם את קרובי המטופל. כל מיקרה נדון על־ידי הצוות כולו, ובטיפול לוקחים חלק כמה מטפלים. לגבי התעריף אומרת תרזה ברקאי־גודמן: „המחיר בשוק נע בין 40 ל־60 שקל לפגישה, ואנחנו ממוצעים". למיקרים דחופים נענים בו ביום. במקום, נערכת פעילות הדרכה ענפה לאנשי מיקצוע.

מכון „מעגלים" נפתח לפני שנתיים במרכז ת"א, בדירה צנועה, כעמותה ללא כוונות רווח, בהנהלת הפסיכולוגית ד"ר נירה כפיר. המכון, שבו עובדים שיבעה אנשי מיקצוע, פועל בשיטת אדלר, ורואה בטיפול הפסיכולוגי תהליך של למידה אישית. הטיפול מורכב משלבים, שתחילתם שיחות עם המטפל האישי, והמשכם סדנות לפיתוח מיומנויות חברתיות, סדנה מראתונית להרגשת אנרגיות וקורסים למודעות עצמית, למצבי לחץ וגם לקריאת ספרים רלבנטיים.

הטיפול לפי שיטת אדלר אף הוא קצר מועד, ונמשך מפגישה אחת ועד כ־30 פגישות. ב„מעגלים" אין מטפלים בבעיות סמים, אלכוהול והימורים. הרוב פונים עם בעיות מישפחה, במצבי לחץ וחרדה, וכן בעיות של יצירת קשרים קבועים. המיקום במרכז ת"א, מסביר ריבוי פניות על רקע דיכאונות של זיקנה.

„המכון הפסיכולוגי" בת"א מציג עצמו כמרכז לאיבחון ושיקום בעיות נפשיות, לטיפול פסיכולוגי קליני וכשירות פסיכיאטרי. בעלי המכון, הקיים תשע שנים, הם הפסיכולוגים ד"ר דניאל לומברוזו, ד"ר אנטון שחר וצבי לייבנר (מ.א.). לצידם פועל צוות של שישה אנשי מיקצוע וכן שני מתמחים. כאן אין שיטה טיפולית אחת שלטת. דוגלים באינטגרציה של השיטות הקיימות, ועוסקים גם בהיפנוזה. לא מקבלים מיקרים של סמים ועבריינות קשה וכל מצב המחייב אישפוזים. כרגע אין טיפולים קבוצתיים.

ב„מכון הפסיכולוגי" מציעים, לפי הצורך, טיפולים קצרי מועד של חודש עד שלושה חודשים, לצד טיפולים הנמשכים בממוצע עשרה חודשים. הצוות דן בדרך־כלל במיקרים, אם כי לא תמיד תוך זיהוי המטופל בשמו. המכון נענה לקריאות 24 שעות ביממה. כשליש מהפונים הם זוגות (לא תמיד מוזמן בן הזוג לטיפול), וחלק ניכר סובלים מבעיות פסיכוסומטיות. תעריף הטיפול, 60 שקל.

מכון „דורות" קיים שמונה שנים, במרכז ת"א, בדירה מרוהטת ריהוט ביתי נאה. מנהלות אותו ד"ר אביגיל גולומב, וד"ר ריגה בר־לב אליאלי, פסיכולוגיות קליניות. הצוות מונה 20 אנשי מיקצוע, המשתתפים באחזקת המכון ומקבלים שכרם ישירות מהמטופלים. כן עובדים במקום שמונה מתמחים.

מכון „דורות" מתמחה בטיפול רב־תחומי בילדים. גם כאן אין מעדיפים שיטת טיפול אחת על פני האחרות. כרגע אין עוסקים במכון בטיפול ביהביוריסטי ובהיפנוזה, וממעטים לעסוק בפסיכואנליזה. הטיפולים כוללים יעוץ, פסיכותרפיה, טיפול קבוצתי משולב באינדיבידואלי וטיפול מישפחתי־מערכתי. לא מקבלים מצבים המחייבים אישפוזים, ולא ניתנים שירותי חירום נפשיים.

מכון „שפיר", חמש שנים בת"א, מנוהל על־ידי הפסיכיאטר ד"ר דניאל בר אילן והפסיכולוגים הקליניים ד"ר יעקב מנס ורוני עופר (מ.א.). הצוות כולל שישה מטפלים וכן מתמחים בפסיכולוגיה. במכון לא צמודים לדיסיפלינה פסיכולוגית יחידה, ומציעים טיפול לבני כל הגילים בפסיכולוגיה קלינית ובפסיכיאטריה, כולל מצבים פסיכוטיים הכרוכים באישפוז. לא עוסקים בהיפנוזה.

ב„שפיר" מאמינים במתן עזרה ראשונה נפשית, וערוכים למתן מענה מיידי לפונים במצוקה. הטיפול אישי ומלווה בטיפול קבוצתי, בקבוצות לא הומוגניות. המשתתפים בקבוצה עורכים ביניהם חוזה פסיכולוגי בע"פ לשמירת סודיות. צוות המטפלים דן לעיתים בצוותא במיקרים. המכון שוכן בבית הרופאים בת"א, בחדרים קטנים פזורים, המאפשרים דיסקרטיות. תעריף הטיפול: בין 30 ל־75 שקל לפגישה, תלוי בסוג הטיפול ובמטפל. עיקר הפניות – בעיות בחיי נישואין ועם ילדים, משברים נפשיים ובודדים עם קשיים בתקשורת.

מכון „בטה" נפתח לפני שנה בדירה ברחוב רוטשילד, מרוהטת בחמימות ביתית, ללא פאר. בראשו שלושה פסיכולוגים קליניים, ד"ר יואל ברג, מתמחה בהיפנוזה, ד"ר חיה טרסקובסקי, מתמחה בפסיכולוגיה קלינית וחינוכית, וד"ר גרשון הרשקוביץ, עוסק במישפחות ומונחה לפי השיטה המישפחתית־מערכתית. השלושה לא עובדים כצוות לצורך הערכה ודיון במיקרים, אך משתפים פעולה להפעלת קבוצות, למשל של הורים גרושים. המכון מציע, לפי המיקרה, טיפולים קצרי מועד בני כ־15 פגישות, וטיפולים ארוכים הנמשכים כשנתיים. משך הטיפול המשוער נמסר בתחילת הטיפול. התעריף, לפי ד"ר הרשקוביץ, הוא ממוצע, כאשר המחירים בשוק להערכתו נעים בין 35 ל־60 שקל לפגישה.

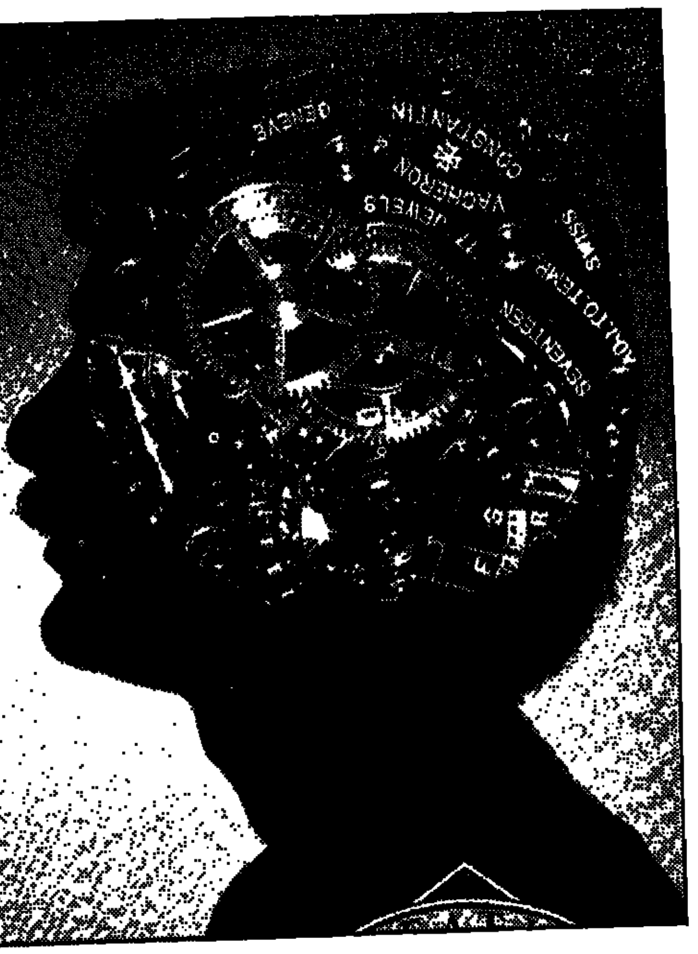

(המשך מעמ' 19)

שלנו עשויה עובדה כזו להרחיק מטיפול צעירים לפני גיוס ועובדים במוסדות הקשורים לביטחון".

מיסגרות הטיפול הפרטי מנסות לעקוף מיכשולים אלה, ועושות הכל כדי להמתיק את הגלולה המרה שבעצם

כיצד מצליחים במכון פרטי, כשהצוות כולו דן במיקרים, לשמור סודיות? האם יכול מטופל להבטיח לעצמו דיסקרטיות במצב כזה? האם הוא יכול להימנע מהיתקלות באנשים מוכרים לו?

ההזדקקות לעזרה נפשית. למשל, באמצעים אסתטיים. במכון „שפיר", בבית הרופאים בתל־אביב, יושבת בקומת הכניסה ספונת השיש פקידת־קבלה אדיבה, שמפנה אותך אל הקומה השישית. המעלית נפתחת אל רחבה מרופדת בשטיחים. מעבר לדלתות העץ הכהות הפזורות לאורך מיסדרון מפותל, תמצא פינות־המתנה אינטימיות. תמונות בהירות, עציצים מוריקים ומוסיקה קיצבית, שמרחיקים כל לומברוזו: „בתחום בריאות הנפש יש משמעות לעצם התשלום. התשלום משמש גורם מוטיבציוני. כשאתה לא משלם, אין תמריץ לשים קץ לטיפול ולהבריא". בשירות הציבורי, אומרים אסוסיאציה של מחלות־נפש. מכונים פרטיים אחרים, גם אם מהודרים פחות, מקרינים רובם אווירה ביתית, בטוחה, ומציעים פינוקים, כמו שעות־ביקור נוחות, ואפשרים לבחור מתוך הצוות את המטפל הרצוי.

מעבר לפינוק, במכונים הפרטיים משוכנעים, שיש להם גם ייתרונות מיקצועיים, בהשוואה למערכת הציבורית, ובעיקר לעומת הפסיכולוגים הפרטיים. רוני עופר, פסיכולוג קליני ממנהלי מכון „שפיר": „כשאתה עובד בבית, גם אם אתה איש מיקצוע מעולה, אתה מציע את עצמך בלבד. אין לך כלים מיידיים נוספים, כמו מיבחני אישיות, או טיפול קבוצתי וייעוץ מיקצועי. במכונים פועלים תחת גג אחד מומחים מתחומים שונים. היום ברור כבר שהטיפול הנפשי דורש יותר מהתערבות טיפולית אחת, וכולל שירותי־עזר רבים, כגון מרכז הטיפול ההבעתי, שבו מטופלים אצלנו אנשים עם מחסומים מילוליים באמצעים כמו ציור, מוסיקה ועבודת־יד".

ד"ר דניאל לומברוזו, ממנהלי „המכון הפסיכולוגי" בת"א, מייחס חשיבות רבה לאפשרות הקיימת במכון להתייעץ עם חברים לצוות. „אני מכיר פסיכולוגים שעובדים בבית, ומאז שסיימו לימודיהם לא הוסיפו לעצמם דבר. כשיש צוות – קיימת הפרייה והעשרה הדדית". ויותר מזה. „מטפל חייב לשמור על שפיות דעתו", אומרת ד"ר נירה כפיר ממכון „מעגלים". „אחוז המתאבדים הגבוה ביותר בקרב אקדמאים התגלה אצל פסיכיאטרים. כמובן המטפל צריך להישמר מפני איבוד פרופורציות כלפי עצמו, מהדימוי של כל־יכול העושה בזולת כרצונו. צוות נותן למטפל מיסגרת ומישמעת".

גם את התשלום עבור הטיפול מציגים במכונים הפרטיים כייתרון. ד"ר

פסיכולוגים שלא לייחוס, ישנם טיפולים הנגררים שנים, מבלי שאיש טורח לסיים אותם.

למכונים הפסיכולוגיים הפרטיים, סיבות טובות להיות מרוצים מעצמם. מרביתם, גם החדשים יחסית, עמוסי עבודה. הציבור אינו רואה בהם מותרות. הקליינטורה מייצגת את כל שדרות העם, ואינה מוגבלת לעשירונים העליונים. הקהל ברובו מורכב משכירים. הפסיכולוג רוני עופר: „מגיעים אנשים, שבתקופה מסויימת בחייהם מחליטים להפנות חלק ממשאביהם לטיפול נפשי, על חשבון צריכה אחרת". התעריף הממוצע הנהוג כיום עבור פגישה טיפולית נע בין 40 ל־60 שקל (ללא כולל

למכונים הפרטיים, סיבות טובות להיות מרוצים. הם עמוסי עבודה. הלקוחות מייצגים את כל שדרות העם, לא רק עשירונים עליונים. התעריף הממוצע לפגישה נע בין 35 ל־60 שקל (ללא מע"מ)

מע"מ). כאשר מדובר בפגישה אחת בשבוע, מסתכמת ההוצאה כ־160 עד 300 שקל בחודש, אם כי במיקרים רבים יש להוסיף הוצאות נסיעה לא מבוטלות. תושבי יישובים קטנים מעדיפים לפנות לטיפול בערים הגדולות, כדי להבטיח לעצמם דיסקרטיות, מה שמסביר את ריכוז המכונים באיזור ת"א.

אך האומנם התמונה ורודה כולה? התופעה המתרחבת של המכונים הפסיכולוגיים הפרטיים מעלה כמה שאלות נוקבות. כיצד מצליחים במכון פרטי, כשהצוות כולו דן במיקרים, לשמור על סודיות? האם יכול מטופל להבטיח לעצמו דיסקרטיות במצב כזה? האם הוא יכול להימנע מהיתקלות באנשים מוכרים לו?

ג', צעיר מדרום הארץ, הגיע לפני כחודשיים למכון פסיכולוגי בת"א. את הפגישה תיאם לאחר התלבטות מייסרת. בגיל 30 עדיין לא היה נשוי. יצא בחברת צעירות רבות, ונפרד מהן כעבור כמה שבועות. תחילה התגאה בהרפתקאותיו המרובות, ורק כעבור שנים הבין שהוא אינו מסוגל ליצור קשר מתמיד ויציב עם בנות המין השני. היה בטוח שאם יפנה למכון פרטי, לא יידע איש את סודו. אך כשהגיע למכון, היתה התנועה בחדר ההמתנה הגדול ערה. ג' נעלם כלעומת שבא.

אנשי המיקצוע במכונים ממעיטים במישקלה של הבעיה. אחרי שתיים־שלוש פגישות בעיית חדרי ההמתנה וההיתקלות באנשים אינה רלוואנטית עוד. עמדתו של המטופל כלפי הטיפול משתנה, עד שהוא מוכן להצטרף גם לטיפול קבוצתי. רק ד"ר אביגיל גולומב ממכון „דורות" לא הסתירה: „מי שחושש לפגוש אחרים ולהיחשף, לא יפנה למכון".

ישנם מכונים המנסים להתמודד עם הבעיה. ב„מכון הפסיכולוגי", לדוגמה, מוזמן מי שאצלו הצורך לא להיראות הוא על גבול הפראנויה, ראשון בתור או אחרון. בחוץ אין שלט המעיד על אופי המכון. במכון „שפיר" עובדים בחדרי־טיפול קטנים מפוזרים, עם פינות המתנה צמודות לחדר. ב„דורות" עובדים חלק מן המטפלים בבתיהם.

כאשר לדיוני הצוות במטופלים, אומרים אנשי המיקצוע, אלה נערכים בדרך־כלל ללא פרטים מזהים. במרבית המכונים (ראה מיסגרת) לא קיים פורום קבוע לניתוח כל מיקרה, והצוות דן רק במיקרים בעייתיים. עם זאת יש מיסגרות, כמו מכון „ברקאי", שבהם החשיפה ליותר ממטפל אחד היא בגדר אידיאולוגיה. כאן נידון כל מיקרה על־ידי הצוות כולו, המורכב מפסיכיאטרים, פסיכולוגים ועובדים סוציאליים. כמה מהחדרים מצויידים במראה כפולה, שמאחוריה יושבים מטפלים נוספים, והטיפול מצולם לא אחת בווידיאו.

אך קיימת לגבי המכונים הפרטיים, שאלה קריטית יותר. מערך הטיפול הנפשי בארץ צמח ללא גידול מקביל במידע זמין על אודותיו. פסיכולוגים ופסיכיאטרים מנועים מפירסום, להוציא הגדרות לאקוניות במדריכי־הטלפונים. הצינורות המשמשים לאיתור מידע רפואי רגיל חסומים, במיקרים רבים, כשמדובר בבריאות הנפש. מול מיגוון המכונים, הנבדלים אלה מאלה בגישות הטיפוליות, בסוגי ההתמחות וכמובן בתעריפים (ראה מיסגרת), כיצד יכול אדם לאתר את איש המיקצוע המתאים לטיפול בבעייתו, ולהיות בטוח שהוא נעזר בשיטת הטיפול הנכונה עבורו? המערכת הפרטית, מעצם טיבעה, מונעת גם על־ידי שיקולים עיסקיים. האומנם יופנה אדם המגיע למכון מסויים עם בעיה שאינה מתחום התמחות הצוות בו, אל מטפלים אחרים?

לשאלה הזו עשויה להיות משמעות רבה, עניינית וכספית כאחד. המיקרה של יעל, מפיו של הפסיכולוג ד"ר ג', ממחיש אותה. קשיים החלו מתגלים אצל יעל ביחסים בינה לבין בעלה. אחרי שמונה שנות נישואים, למרות שאהבו זה את זו, חלה ירידה תלולה במתח המיני ביניהם. גם מתוך למיטה הכל השתבש. מריבה רדפה מריבה, ובני הזוג עמדו על סף הרמת ידיים זה על זו. אילו פנתה יעל לפסיכואנליטיקן, אומר ד"ר ג', סביר שהיה מחפש את הסיבה לתקלות באישיותה, באירועים שעיצבו אותה בילדותה. הטיפול היה ממושך, ועלותו בהתאם. אבל, ממשיך ד"ר ג', אילו פנתה יעל לפסיכולוג המאמין בביהביוריזם, הוא לא היה מתייחס ליחסי סיבה־ותוצאה היסטוריים, אלא מתמקד במה שקורה לה כאן ועכשיו. אם תפנה לטיפול מישפחתי־מערכתי יוזמנו מיד גם את בעלה ואת שני ילדיה, וינסו לחפש את סיבתיות הבעיות ביחסיה בהווה עם הסובבים אותה. הוא יאהך, בממוצע, כ־12 פגישות שבועיות. לעומת זאת באחד המכונים הפועלים על־פי שיטת אדלר („מעגלים"), היו נמנעים מלטפל ביעל כשהמשבר בעיצומו. כאן מאמינים שהזמן המתאים לניתוח מערכי החיים

(המשך בעמ' 27)

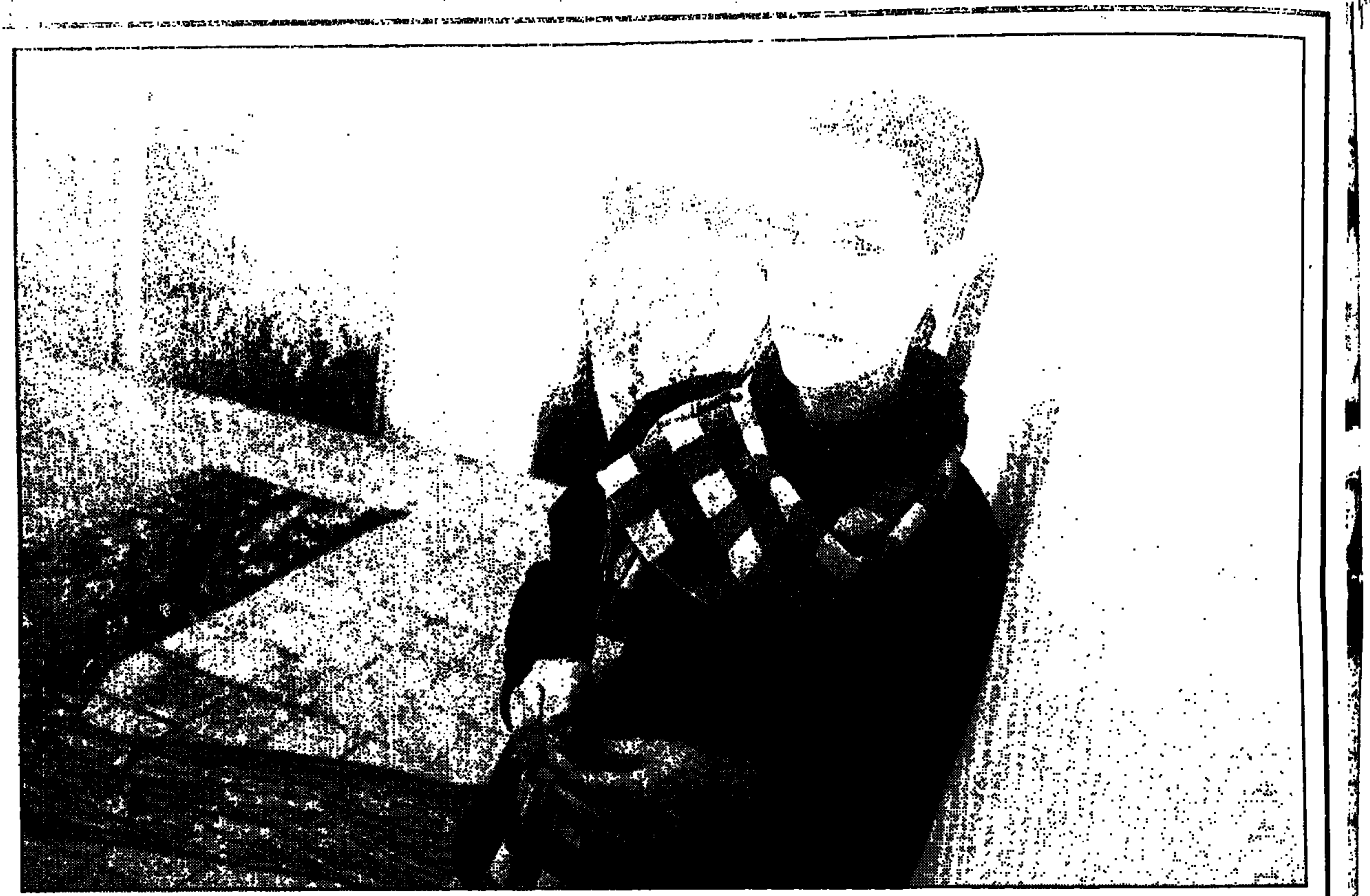

פני יסעור: מסתכלת סביבה. חיה בטבע. פוריות מול עקידה

שתי אנרגיות

פני יסעור, פסלת וציירת • מצד אחד חיפוש בלתי נלאה אחרי כוחות קמאיים, מצד שני תפיסת המציאות • בעידן של זוויתיות אלימה וחומרים מתכתיים, הפסלים שלה עגולים ורכים • אינטימות פתוחה • טראנס של החושים

מאת עמנואל בר־קדמא
תצלום: שלום ברטל

פני יסעור, אשה צעירה מעין־חרוד. שם שכדאי לזכור. שמתי עיין, בתל־חי 83', על חלל וכו פסלים, היוצרים מצבי צבירה טעונים, מרשימים מאוד, בארום עמוק. פסלת וציירת. לפני שבועיים, בגלריה מימד, ציור. „ציור של זיכרון ושל כמיהה", היא אומרת. זה האנכי, המבט פנימה. ויש גם האופקי. יסעור מסתכלת סביבה. חיה בטבע. שתי אנרגיות אשר, אם יתנגשו, יעשו בום גדול. יסעור מעדיפה לעשות סדר.

תראו את הציורים שלה, מחולקים לשניים. אובייקט, או צורה נפחית מוגדרת, שהוא היגד תרבותי, קצת אישי – מול מישטחים אנארכיים־כולשהו, נופים. כוח־הכוח של הטבע. שדות. שמש בעיניים. צהוב. משהו ואן־גוכי.

פיצול, אבל מצטרף להיגד. מצד אחד, נבירה וחיפוש בלתי נילאים אחרי „הכוחות הקמאיים, הדפוסים הראשוניים, המונחים בבסיס הדברים, נגיעה במהות".

– מהו תהליך המציאה?

„אין. זה לא רציונאלי. זוהי בחירה אינטואיטיבית, אמוציונאלית. דלייה, אולי קצת שרירותית, מתוך מאגר הזיכרון הקולקטיבי של האנושות, כפי שזה מתקיים באישיות שלי".

– ומצד שני?

„חתירה לתפיסת המציאות, בצורה שלמה עד כמה שניתן. הרחבת יכולת ההתבוננות".

פני יסעור, כמו שאמרתי, יושבת בעין־חרוד. עיניים אפורות, שיער קצר בצבע מהפאלטה האכספרסיבית. גדלה בחיפה והגיעה לקיבוץ בעקבות לבה. איש. שני ילדים. כשאינה מציירת בצריף שהוקצה לה לצורכי סטודיו, אפשר למצוא אותה במיכללת עמק יזרעאל, שם היא מלמדת ציור. בעיית „האמן בקיבוץ" אינה חריפה במיוחד, במיקרה שלה.

היא מרבה להציג. בנשמה, פסלת. בעידן של זוויתיות אלימה וחומרים מתכתיים, הפסלים שלה עגולים ועשויים מחומרים רכים יחסית, כמו בדים, חימר, קש, כלונסאות־עץ. הרכות אינה מטרה לעצמה, אלא תוצאה של הליכתה העקשנית של האמנית אחורה, בעיקבות הזיכרון, אל שורשי־התרבות. האסוסיאציות הן של פוריות, אגירה, חביצת חמאה – אבל גם עקידה.

פסל שלה, עקידה, וכו קבר עם שתי מומיות (חללי־מילחמה?) הועלה באש על־ידי אלמונים, בעת שהוצג בירושלים.

– ספרי לי קצת על תהליך העשייה?

„העשייה היא טראנס של החושים. מסע אל תוך הצבע, כשלב מעבר, ממנו מגיעים למצב רוחני. למזג צבע רשן ועסיסי, עם צבע דהוי, מכוסה פאטינה, נאכל בשיני הזמן. צובר זמן ורגש, זיכרון של ציור.

– והפיסול?

„הסביבות הפיסוליות שלי בנויות כסביבה אישית, כחצר פנימית של התיחדות, שבה מתקיימת היכולת להיות עם עצמך בלי לאבד את המודעות ואת הקשר אל הסביבה. מקום הכי אינטימי, אבל פתוח לזולת".

פני יסעור, עכשיו, משתתפת בתערוכת פיסול סביבתי במוזיאון הרצליה, עד לפני שבועיים, במימד, תל־אביב. כדאי לעקוב אחריה.

כשמפעילים את מדיח הכלים, מכניסים לפעולה את סומט, עוד מוצר איכות של הנקל.
סומט הינה אבקה מיוחדת המכילה תרכובת של יתרונות: היא מצליחה להתמודד עם כל לכלוך עקשני, מגינה על הכלים, אף העדינים ביותר, אינה מקציפה, מתאימה לכל סוגי התכניות ומעניקה לכלים ברק של נקיון.

לרשותך תכשירים מסדרת סומט למדיחי כלים: סומט אבקה באריזות 1 ו־3 ק"ג. סומט נוזל להברקה באריזות 500 מ"ל. סומט מלח - לריכוך המים ולהמסת הסידן בצינורות המדיח, באריזות 2 ק"ג.

היבואן: א. בדוסה. המפיצים: חב' נורית בע"מ.

Henkel הנקל - המשפחה הטובה של פרסיל.

שברי־כוכבים

סקוט, הבן של פול ניומן מרעייתו הראשונה, ג'קי, מת לפני שנים אחדות לאחר שנטל כמות מופרזת של גלולות־ארגעה • פול, הכוכב הנצחי, היה תמיד נתון בחרדה שמשהו רע יקרה לסקוט • הוא לא היה האב המתנכר, שאינו מקדיש מזמנו לבני מישפחתו, אבל עבודתו הרחיקה אותו לעתים קרובות מהבית • במשך השנים ניסה לתמוך בבנו, להכניס אותו לעסקי השעשועים ומכוניות־המירוץ, אך הבן נותר תמיד בצלו של האב

מאת דרורה שביט

במשך שנים נוהג היה לומר הכוכב הנצחי פול ניומן (שבימים אלה מוצג גם בארץ סרטו האחרון „צבע הכסף"), שהוא פוחד פחד־מוות מפני צילצול טלפון שיגיע באמצע הלילה, ויודיע לי כי משהו רע קרה לבן שלו, סקוט.

לילה אחד, הטלפון צילצל.

ב־19 בנובמבר 1978, בשעות אחר־הצהריים, התלונן אלן־סקוט ניומן על כאבים בחזהו ובצד גופו. הפעם, ייחס את הכאב לתאונת אופנוע, שבה נפגע שבועות אחרים קודם לכן. דומה שסקוט תמיד סבל מכאב כולשהו. הוא היה גבר רחב־כתפיים וגבה־קומה, 1.80 מטר, ובמשך רוב 28 שנות חייו, עסק בפעילות גופנית מסוג כולשהו. תמיד נטל על עצמו סיכונים, בין אם בצניחה (הוא צנח 500 פעם) ובין אם בתירגול נפילה מעל גב סוס או התגלגלות במדרגות, בתפקיד איש־פעלולים על במות־ההסרטה. גופו כאב תמיד, והוא חיפש מרגוע לעצמותיו ולשריריו בשתייה וכתרופות. הוא נזקק לאותם אמצעי־הרגעה גם כאשר היה נתון ללחצים ריגשיים, וגם מאלה סבל לעיתים תכופות.

באותו יום, בשעה 2.00 אחה"צ, נסע סקוט לדירתו של ידיד. היה זה יום ראשון. השניים לגמו כוסיות רום בזו־אחר־זו, בעודם צופים במישחק כדורגל מיקצועני ששודר בטלוויזיה. המשקה לא שיכך את כאביו של סקוט.

„אלוהים, כמה שזה כואב, בדיוק כאן, מתחת לצלע ומאחורי הכתף", התלונן.

„אולי קצת ואליום יעזור", הציע הידיד.

הוא נתן לסקוט חמש גלולות ואליום. סקוט בלע אותן. נראה שתרופת ההרגעה עזרה לו. כשעה לאחר מכן הוא בלע שלוש גלולות נוספות.

בשעות הערב, נסעו שני הגברים לד"ר מארק וינשטיין, פסיכולוג־קליני. אביו של סקוט, פול ניומן, דאג לסידור קבוע שעל־פיו יעמוד ד"ר וינשטיין לרשות סקוט כל אימת שבנו ימצא עצמו זקוק לו מבחינה נפשית. עתה, היה זה אחד ממיקרי החירום הללו.

במשך כשעה, שפך הגבר הצעיר את ליבו בפני הרופא. הוא דיבר על כישלונו למצוא לעצמו קאריירה, על העימותים בינו לבין אביו, כוכב־הסרטים, ואימו החורגת, השחקנית ג'ואן וודוורד. בסוף הפגישה, נתן הד"ר וינשטיין לסקוט בקבוק־דוגמה קטן של „דארוון", גלולות לשיכוך כאבים.

סקוט חזר לדירת ידידו. השניים שתו עוד מבקבוק הרום. הפעם הצטרף אליהם סקוט סטיינברג, אחד מעמיתיו של הד"ר וינשטיין, אשר תפקידו היה לשהות במחיצת סקוט ניומן בעיתות מצוקה.

מאוחר יותר באותו ערב, ליווה סטיינברג את ניומן הצעיר לחדרו שבמלון „רמאדה־אין" בבברלי־הילס. שני הגברים שוחחו שעה קלה, ואז פרש סקוט ניומן לחדר האמבטיה. שם, נטל קוקאין ובלע גלולות סמים. בתוך זמן קצר נעשה מנומנם, ובשעה 10.00 נכנס למיטתו. הוא נחר בקול רם.

בשעה 11.30 בלילה, פסקו הנחירות ועימן נשימתו של סקוט. חובשים הזעיקו אותו לבית־חולים, שם נקבע מותו.

היה זה הלילה שבו הגיע אל פול ניומן צילצול הטלפון שמפניו פחד זמן כה רב. הוא שהה באוהיו, ב„קולג' קניון", הקולג' שבו למד לפני יותר מ־30 שנה. זמן קצר לפני כן נטל פסק־זמן מקאריירת הקולנוע העמוסה שלו, כדי לביים הפקת סטודנטים של מחזה חדש פרי עטו של מייקל כריסטופר.

כאשר התייצב לחזרה ביום שלאחר מכן, היו עיניו, העיניים הכחולות והמפורסמות, אפופות דוק אפור. כל השחקנים־הסטודנטים כבר שמעו על מות בנו, והם נותרו דוממים, ממתינים למוצא פיו.

„אינני יודע מה להגיד", אמר להם. „אבל מה שאני זקוק לו עכשיו, אני זקוק להצגה, אני זקוק לכולכם, אני זקוק לפעילות". הוא החל מייד בחזרה, משקיע בה את כל־כולו.

באותו ערב, צילצל פעמון־הדלת בבית שבו שהה פול ניומן, ליד הקאמפוס של הקולג'. משפתח את הדלת, ראה לפניו ארבע נערות מצוות ההצגה, לבושות כליצניות ונושאות בידיהן תיבה של הבירה החביבה עליו, וכן בקבוק וויסקי־בורבון „ג'ק דניאל'ס". פול חייך בהערכה, ולגם לגימה עמוקה מבקבוק הוויסקי.

„זו הפעם הראשונה זה שמונה שנים, שאני נוגע בחומר הקשה", אמר. „הייתי מזמין אתכן להיכנס, אבל...". הנערות הבינו. כל אחת מהן הדביקה נשיקה ללחיו שטופת הדמעות. הן עזבו אותו עם צערו.

למחרת, עשה פול ניומן את המסע העצוב לקליפורניה. רק בני המישפחה השתתפו בהלוויה: אימו של סקוט, אשתו הראשונה של פול, ג'קלין ויט ניומן רובינסון; אחיותיו סוזאן וסטפני, אמו החורגת ג'ואן וודוורד; ואחיותיו־למחצה אלינור, מליסה וקליאה.

היה שם גם אביו של סקוט, פול ניומן, אשר נאבק כה קשה כדי לשכך את הסערה שהשתוללה בתוך לבו של האיש הצעיר, בנו, אשר לכאורה היה לו הכל.

סקוט ניומן: ב־19 בנובמבר 79', ב־11.30 בלילה, חדל לנשום

ג'ואן וודוורד, האם החורגת: גם בתה הבכורה, נל, הסתבכה בסמים

הסיפור הטראגי הזה חוזר על עצמו שוב־ושוב. ובכל פעם, הוא מעלה מחדש את השאלה „מרוע"? מרוע הרבה מבניהם ובנותיהם של כוכבי הוליווד מסיימים את חייהם בדרך כזו בשעה שלנו נראה כי חייהם עשויים לעורר קינאה כליבותיהם של ילדי אזרחים פשוטים.

הייתרונות שעל פני השטח בולטים: חיי־מותרות בבתים מפוארים עם בריכות־שחייה, מיגרשי־טניס, מכוניות־ספורט, בגדים יקרים, כל צעצוע שילד יכול לחלום עליו, מסעות בעולם, חינוך בבתי־ספר מעולים ויוקרתיים, כניסה לעולם השעשועים או לתחומי פעילות זוהרים אחרים, נגיסה בעוגת התהילה המועטרת עליהם בהיותם ילדיהם של אנשים מוכשרים ומפורסמים. לעיתים תכופות, הילדים הללו גם יורשים את יפי־תוארם של הוריהם.

למרות הנתונים הללו, דפי ההיסטוריה של השנים האחרונות בהוליווד גדושים סיפורים של ילדי כוכבים שהתאבדו או מתו כתאונה כתוצאה ממנת־יתר של סמים, של ילדי כוכבים שהתמכרו לאלכוהול או לסמים, או סבלו שרשרת של נישואין כושלים. כמה מהם התנתקו מעל הוריהם והתנכרו אליהם; אחרים לקו במחלות־נפש.

ישנם מומחים המטילים ספק בהנחה, ששיעור המיקרים הללו של ילדים הסובלים הפרעות, גבוה בקרב בני הכוכבים. הפסיכיאטור והפסיכולוג ארנולד ל' גילברט, מבברלי־הילס, מציין: „לא ידוע לי על סטאטיסטיקה כולשהי, המאפשרת לערוך השוואות. אני מטיל ספק, אם אצל בני כוכבים מפורסמים, יש שיעור גבוה יותר של פסיכחות, צריכת סמים והתאבדות רבות יותר מאשר בקרב צעירים אחרים, שהם בני שיכבת האמידים. ההבדל הוא בכך, שהתאבדויותיהם של בני הכוכבים מגיעות לפירסום בולט בתיקשורת. נוסף לכך, דמויות בעולם השעשועים, פתוחות יותר בהבעת יגונן, ומשתפות בו את הקהל. הם מוכנים לחשוף את כאבם, במאמץ לסייע לאחרים להימנע מאותן טעויות".

ואכן, דומה שלא נערך שום מחקר מדעי בדבר בעיות המציקות לילדיהם של הכוכבים. ייתכן שהגיעה השעה. למרות שלעיתים קשה להזדהות עם סבלותיהם של מי שגורפים הון־עתק תודות לכך שהם מייצרים אשליות, הרי שהטרגדיות שלהם אינן מציאותיות פחות מאלו של האזרח הפשוט.

סקוט ניומן היה בן שבע, כאשר אביו נישא מחדש. הוא היה תמיד ילד קשה. אומר ידיד ותיק של פול ניומן: „אני זוכר כיצד נהגתי לבקר בדירתם של פול וג'קי, כאשר סקוט היה בן שנתיים, ולא יכולנו אפילו לשוחח, מפני שכל העת הוא יילל וצרח. אי־אפשר היה לשלוט בו". ככל שהחריף העימות בין הוריו, כן גברו התפרצויות הזעם של סקוט

פול ניומן לא היה אב בזכון. הוא גם לא היה כמו אותם כוכבים, אשר ליבם הליברלי שותת־דם לנוכח גוויעתם ברעב של מיליונים בבנגלאדש, בעודם מתייחסים לבני מישפחותיהם ולמי שעובד עימם כאל פסולת. הוא פשוט אדם הגון, שאיכפת לו ממה שקורה לבני־אדם, ולעיתים למולדתו. הוא גם ניחן בתחושה מישפחתית עמוקה, וסבל ייסורי־אשמה קשים לאחר שהתגרש מאשתו הראשונה. כפי שהסביר לשדרנית ברברה וולטרס בראיון טלוויזיה נדיר, הוא מצטער על כך שלא היה אבא טוב יותר. ידידיו משוכנעים, כי עשה את המירב, בנסיבות הנתונות.

פול ניומן נולד במישפחה מהמעמד הבינוני, באיזור שייקר־הייט בקליבלנד. אביו, ממוצא יהודי־גרמני, היה מנהלה של החנות הגדולה ביותר למוצרי ספורט בקליבלנד. אימו באה לאמריקה מהונגריה, בגיל ארבע. פול זוכר את אביו כ„אדם סגור, מאוד־מאוד ביישן, ואחד האנשים המשכילים ביותר שבהם נתקלתי אי־פעם". אמו, קתולית על־פי דתה, היתה אשה מבריקה, מלאת חיים, עירנית ובעלת דעות משלה. היא העדיפה תמיד את בנה הבכור, ארתור, הגדול מפול בשנה ויומיים.

פול היה בעל מיבנה־גוף ספורטיבי, אם כי קטן־ממדים, שגובהו של 1.55 מטר לא היה די לאפשר לו לשחק בנבחרת הכדורגל האמריקני של בית־הספר התיכון. הוא נרשם ל„קניון קולג'", אך נטש אותו לטובת הצי ובילה את תקופת מילחמת־העולם־השנייה כאלחוטן במטוסי טורפדו, בדרום האוקיינוס השקט. משגב לקולג', כבר גבה ביותר מ־22 ס"מ. עכשיו כבר שיחק בתפקיד מגן בקבוצת הכדורגל, ובה־בשעה כיכב במחזות החוג הדרמאטי.

ב־1949 סיים פול ניומן את לימודיו ב„קניון קולג'", והשיג עבודת קיץ בתיאטרון בוויליאמס ביי, וויסקונסין. שם פגש את ג'קלין ויט, יפהפיה בלונדית גבוהת קומה, תלמידת לתיאטרון בקולג' לורנס הסמוך. בדצמבר, השניים נישאו.

פול ניומן והבן סקוט: הילד סבל מהיעדרויותיו התכופות של האב

ב־1950, כאשר נפטר ארתור ניומן, אביו של פול, הוזעק פול חזרה לקליבלנד, כדי לנהל את החנות למוצרי ספורט. „ידוע לי שאי־שם בעסקי המכירה טמון זוהר רומאנטי כולשהו, אבל ממני הוא חמק", נזכר פול שנים מאוחר יותר. עתה כבר היה הוא עצמו אב, לאלן־סקוט, הבן שנולד ב־23 בספטמבר 1950. למרות ההפצרות מצד המישפחה שיישאר בקליבלנד, העביר פול את ג'קי ואת סקוט הפעוט לדירה זעירה בניו־הייבן, ונרשם לבית־הספר לדראמה של אוניברסיטת ייל. כדי לממן את המשך לימודיו, מכר אנציקלופדיות מדלת לדלת, וג'קי נסעה מדי פעם לניו־יורק כדי לעבוד כדוגמנית.

לאחר שני סימסטרים בייל, צלל פול אל תוך ההתרגשות הקדחתנית של טלוויזיה בשידור־חי בניו־יורק. תודות ליפי־תארו ולמרץ הנעורים שקרן ממנו, הוא זכה כמעט בכל תפקיד שעבורו נבחן. העובדה שבמקביל המשיך ללמוד ב„אולפן לשחקנים" (המרכז ללימוד מישחק שהקים הבמאי איליה קאזאן, ואשר נוהל על־ידי לי שטרסברג ופיתח את „השיטה" למישחק), העניקה עומק נוסף לכישרון המישחק שלו. במהירה גילתה אותו הוליווד. פול ניומן קיבל הצעת חוזה בשכר של 1,000 דולר לשבוע, בתקופה שבה בחשבון הבנק שלו היו 250 דולר בלבד, וג'קי היתה שוב בהריון. פול קיבל את ההצעה. ב־1955 הופיע בסרט הקולנוע הראשון שלו, „גביע הכסף", סרט כאילו־היסטורי, על רקע תחילת הנצרות. הסרט היה כישלון קופתי וביקורתי, וכמעט שחיסל כבר בראשיתה את הקאריירה של הכוכב הצעיר ויפה־התואר.

אבל שנה לאחר מכן הופיע ב„מישהו שם למעלה מחבב אותי", והפגין יכולת מישחק משכנעת בתפקיד המתאגרף רוקי מרציאנו. סרט זה הזניק אותו למעמד של כוכב.

בינתיים, חייו האישיים החלו להתערער.

פול לא יכול היה להבין, מדוע ג'קי אינה שותפה להתלהבותו מהקאריירה הפורחת שלו. היא לא אהבה את הידידים החדשים שרכש לעצמו. היא נותרה אדישה כלפי הגירויים החדשים שאליהם נחשף ב„אולפן השחקנים", וכלפי חלומותיו לעשות סרטים בעלי משמעות ואולי אפילו לביימם בעצמו.

הוא פגש מישהי שהעריכה את תחומי העניין המרגשים הללו. פול נפגש לראשונה עם ג'ואן וודוורד כאשר הוא שיחק בתפקיד הגברי המישני, והיא היתה מחליפה בהפקת „פיקניק" בברודוויי. מאז אותה פגישה, הקאריירה שלה נסקה מהר יותר וגבוה יותר אפילו משלו: בסירטה השלישי, „שלוש פנים לחווה", היא זכתה בפרס ה„אוסקר"

הייתרונות של בני־כוכבים בולטים: חיי־מותרות בבתים מפוארים עם בריכות־שחייה, מיגרשי־טנים, מכוניות־ספורט, בגדים יקרים, כל צעצוע שילד יכול לחלום עליו, מסעות בעולם, חינוך בבתי־ספר מעולים ויוקרתיים

כשחקנית הטובה ביותר לשנת 1957.

נתון ללחצים של רגשי־אשמה, ניסה פול ניומן לאחוז בשברי נישואיו המתפוררים. לו ולג'קי נולדה בת שנייה.

חינוכה של ג'ואן וודוורד וילדותה במדינות הדרום השמרניות, גרמו לה להסתייג מניהול רומן עם גבר נשוי. היא הכריזה על אירוסיה, כזה אחר זה, לשלושה גברים אחרים.

לבסוף, שם פול קץ לכל המבוכה, כאשר קם ועזב את מישפחתו. הוא וג'ואן עברו להתגורר יחדיו ולכתב זה לצד זו בסרטים. לאחר זמן־מה,

(המשך בעמ' 27)

פנטסטיק
כשר לפסח

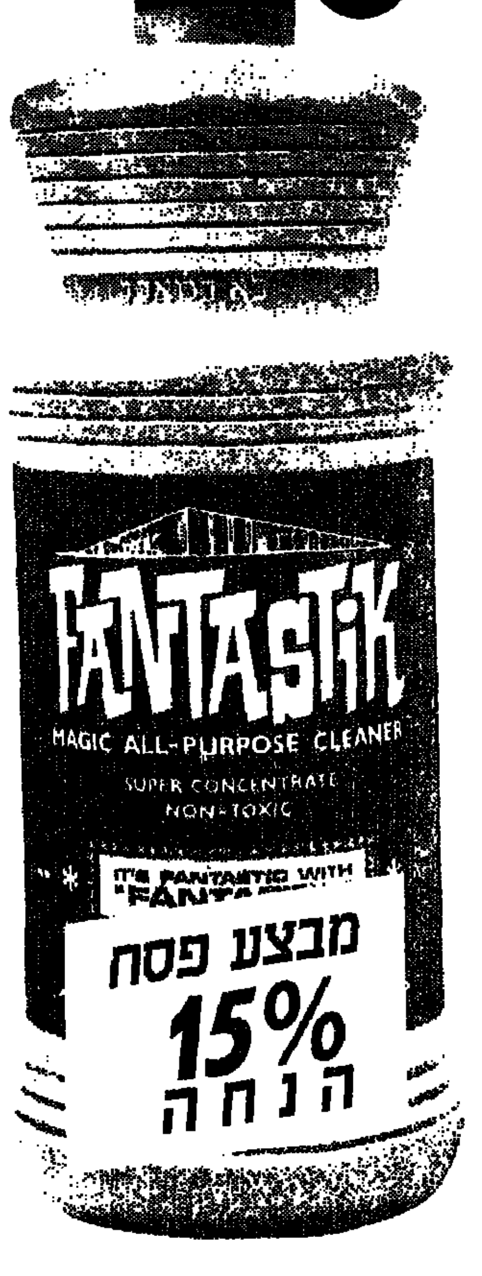

כל מוצרי הניקוי בבקבוק אחד!
חדש!
מעכשיו אפשר להשיג גם
פנטסטיק ספריי
קדם כימיקלים יצור ויצוא תעשייתי בע"מ
KEDEM
ת.ד. 165 אשדוד, טל. 055-33533

חדש
התנור לארוחות מלכים
איזמרגד
- מעכשיו "איזמרגד" -
התנור המפואר (ברמה אירופאית) של "מלפי"
יאפשר לך להיות מלכה במטבח. -- איך?
ל"איזמרגד" כל האפשרויות: אפיה, גריל וטורבו.
להשיג בחנויות המובחרות ובעיר מת חלקיהן
ר"ם: פאר הלוי ישעיהו 21 • אתפיסל יפו 68 • שטרן חאה שערים 76 • סלון סיני שמאי 12 • נהריה: טלסטאר החנות אגד • עכו: סט בן־עמי 43 • חיפה: פלג שד' בן־גוריון קרית מוצקין • סנסור מגדל הנביאים • באר־שבע א.א. אלקטרוניקה העצמאות 48 • אשקלון: פז גז הרצל 31 • קרית־גת: טולי מרכז מסחרי •

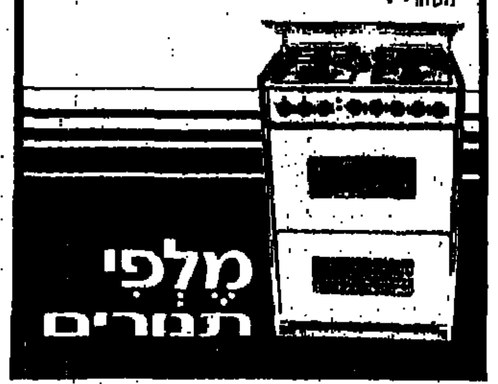

מלפי תנורים

בגרות במעון תינוקות

בוקר במעון־הילדים: נו כבר, מתי זה יוצא...

מנוחת הלוחמים הצעירים: לא מצליח לי להירדם

חמש נקודות בתעודת־הבגרות יעניקו התצלומים האלה למלי ארד, אם הם ישאו חן בעיני מוריה • מלי, תלמידת י"ב במגמה לצילום בבית־הספר התיכון ויצ"ו צרפת, תגיש אותם כעבודת־הגמר שלה • האחות התינוקת הביאה את התלמידה־לצילום אל המעון

מאת חוה קרוון
צילמה: מלי ארד

מלי ארד, 17 וחצי, תלמידת י"ב במגמה לצילום בבית־ספר תיכון מיקצועי "ויצו צרפת". צילום הוא גם אחד ממיקצועות הבגרות. עבודת־הגמר בצילום יכולה להיות הצעה לעטיפה של תקליט, כרוז, עטיפה לספר, או פרוייקט צילומי אחר. מלי התלבטה מאוד באשר לעבודת־הגמר שלה. פיתאום הבזיק הרעיון. יש לה אחות תינוקת בת שנה, במעון של ויצו (מלי בת בכורה במישפחה של חמישה ילדים), למה לא להצטרף ליום אחד במעון ולקלוט את המראות.

היום התארך לכמה ימים. לא רצתה להתפשר על איכות התצלומים. כאשר היה בידה די חומר מצולם, ניגשה לעבודה המפרכת של הפיתוח. מה גם שתצלומים אלה עתידים להיבחן על־ידי מיקצוענים ולהעניק לה את הציון הסופי בתעודה. ההחלטה באיזה תצלומים לבחור, באיזה חיתוכים, זווית, עומקים, לא קלה.

מרוע בחרה בתיכון מיקצועי ובמגמה לצילום? כמו בני־נוער אחרים גם היא לא ידעה בדיוק מה ללמוד. במיקרה הגיעה עם חברה לביקור בבית־ספר ויצו צרפת ביום פתוח לתלמידים ולהורים. היא הוקסמה והחליטה כי כאן מקומה. לימודים משולבים במיקצוע.

לימודי המגמה לצילום מתחילים בכיתה ט' ומקנים לתלמידים ידע במיקצוע הצילום על ענפיו השונים. צילום טכני (לשימוש מדעי), צילום פירסומת, וצילום אמנותי. לרשות התלמידים מעבדות וסטודיו לצילום המצויידים בכל האבזורים הנדרשים.

ראש המגמה, יואב בן דור, 36, צלם וגרפיקאי במיקצועו, בוגר המידרשה למורים לאמנות שברמת־השרון. עומד בראש המגמה זה שש שנים. "אנחנו מסיירים יחד במעבדות ובסטודיו. התלמידים שקועים בעבודת הצילום והפיתוח. בן דור מסייע בעבודה ובעצה. רואה בהוראה ייעוד, ומצר על כך שמיקצוע ההוראה איבד כל־כך הרבה מיוקרתו.

לצידו של בן דור, מלמדים במגמה, חמישה מורים. התלמידים לומדים מלמכר צילום מיקצועות כמו כימיה ופיזיקה ומקבלים משימות של צילום מאכלים, כלי־זכוכית, שימוש במבזק (פלש), פיתוח שחור לבן וציבעוני.

המגמה לצילום עובדת בשיתוף־פעולה עם המגמות האחרות שבבית־הספר. אמנות שימושית, אופנה, אירוח ומלונאות. הצלמים לעתיד מצלמים את דגמי האופנאים לעתיד וכולם נהנים מהמאכלים של המלונאים לעתיד.

בוגרי מגמת הצילום יכולים להתגייס למשימות מיוחדות בחיל־אוויר. מבחינה מיקצועית הם יכולים להיקלט מיד בשוק העבודה. מי שמבקש להמשיך בלימודים, יכול להצטרף לבצלאל, לאוניברסיטה, למידרשה למורים לאמנות או לבית־צבי.

מנהל בית־הספר, ישראל מלחי, מלווה את המוסד שנים רבות. בעבר שכן בית־הספר בנחלת־יצחק בתל־אביב. הגיעו אליו תלמידים רבים מאזורים כמו שכונת־התקווה וכתיים, שביקשו ללמוד מיקצוע. "הלימודים הכלליים היו תוספת ללימוד המיקצוע שהיה עיקר", מספר מלחי. היום הרגש עבר דווקא להשכלה הכללית, ופחות שעות מוקדשות ללימוד המיקצוע. כך בהתאם להנחיות מישרד החינוך. מלחי לא מרוצה מזה.

כאשר פתח מלחי לפני שנים אחרות את המגמה לאמנות, כדי לאפשר לתלמידים מוכשרים, ללמוד את המיקצוע באופן מסודר, "כולם צחקו. היום בתי־ספר רבים הולכים בעיקבותינו".

אופיים של התלמידים השתנה מאז עבר בית־הספר לקריית־חינוך שבצפון תל־אביב. התלמידים מגיעים מחדרה ועד רחובות, רובם ממישפחות בעלות יכולת. הם נהנים מבניין מרווח ומציוד מיקצועי משוכלל, בזכות שיתוף־הפעולה בין מישרד־החינוך, אירגון ויצו שבצרפת, שאימץ את בית־הספר ועיריית תל־אביב. התלמידים עצמם משתתפים בהוצאות על חומרים. חוריה של ליאורה לויס, שעל שמה נקראת המגמה לצילום, מסייעים לקיים את המגמה.

מלי עדיין לא יודעת במה תעסוק בצבא. "בימים אלה אני מאוד לחוצה. יש לנו בחינות בגרות ועלי להגיש את פרויקט־הגמר בצילום. אחר־כך, אוכל לנשום לרווחה, להינות מהידע שאותו רכשתי ולחשוב הלאה".

הסכימה ג'קי להתגרש מפול. הוא וג'ואן נישאו בלאס־וגאס, ב־29 בינואר, 1958.

סקוט ניומן היה בן שבע, כאשר אביו נישא מחדש. הוא היה תמיד ילד קשה. אומר ידיד ותיק של פול ניומן: "אני זוכר כיצד נהגתי לבקר בדירתם של פול וג'קי, כאשר סקוט היה בן שנתיים, ולא יכולנו אפילו לשוחח, מפני שכל העת הוא יילל וצרח. אי־אפשר היה לשלוט בו". ככל שהחריף העימות בין הוריו, כן גברו התפרצויות הזעם של סקוט. הוא היה נבוך ומבוהל מההעדרויות הרצופות של אביו, בעת שהלה השתתף בצילומי סרטים בהוליווד. ואז, חדל אביו לגמרי לבוא הביתה.

סקוט ושתי אחיותיו המשיכו להתגורר עם אמם, ג'קי, אשר נישאה מחדש. חלק מחופשות־הקיץ, הם נהגו לבלות בחברת פול וג'ואן, בקליפורניה או בקונטיקט. סקוט תמיד היה מפריע לשלווה המישפחתית. המצב החמיר בעת שסקוט היה בגיל העשרה, כאשר נכנס לעימות אחר עימות עם אביו.

הנער היה משוכנע, כי אביו נטש אותו, ולכן בעיניו הוא היה זכאי לכל מה שפול נתן לו, ואף ליותר מכך. אולם פול לא ראה זאת באותה

פול ניומן ב"צבע הכסף": מות הבן השפיע על הקאריירה

דרך. בהיותו ילד של עידן המשבר הכלכלי, הוא ידע להעריך היטב מה משמעותה של עבודה קשה וכסף, ולא רצה שבנו יהיה בגדר "בנו של כוכב", אשר על ראשו ממטירים כל דבר שכסף יכול לקנות.

סקוט גם נהג להפגין את עויינותו כלפי אמו החורגת, ג'ואן. באחת הפעמים, אף לא דיבר עימה במשך שנה תמימה.

פול שלח את סקוט לבתי־ספר פרטיים. אך הנער הסתבך, וסולק בגלל ציונים גרועים. הוא הצליח להתקבל לקולג', אך נשר לאחר שנתיים.

בגיל 19, מצא עצמו סקוט ניומן ברשות עצמו. עתה החיל לחיות על סף הסכנה. הוא החל עוסק בצניחה־חופשית, ורכש מומחיות כה רבה, עד שהפך למדריך, והורה צניחה לצוערים באקדמיה של הצי האמריקני.

כבר קודם לכן, בגיל 18, נעשה סקוט שתיין כבד: מאז, חיפש באלכוהול מיפלט מפני פחדיו ותיסכוליו. לעיתים תכופות, כאשר היה שיכור, נעשה אלים.

שנים אחרות לפני כן, ב־1974, הגיע לכותרות העיתונים, לאחר שהסתבך בקטטה בעת שבילה חופשת סקי באגם מאמות, בהרי הסיארה של קליפורניה. קשה היה לבלום גבר צעיר במידותיו של סקוט, 1.80 גובה, מישקל מעל 80 ק"ג, כאשר החל משתולל. ואכן, שלושה שוטרים נדרשו כדי לעצרו: גם לאחר שהטילו אותו אל הניידת, הוא המשיך להיאבק, ובעט בעורפו של אחד השוטרים. הניידת החליקה מהכביש ונתקעה בערימת שלג. סקוט נעצר והוגש נגדו כתב אישום באשמת תקיפה מזויינת. מאוחר יותר אמר במרירות: "הנשק שלי היה המגף שאיתו בעטתי".

אביו נזעק לעזרתו. האישום הופחת מפשע לעוון, ועל סקוט הוטל להימצא שנתיים בפיקוחו של קצין־מיבחן. פול שילם את הקנס שהוטל על בנו, 1,000 דולר.

עבור סקוט, הפרשה היתה משפילה. לא רק משום שהמיט על עצמו בושה בהתנהגותו, אלא מפני שנאלץ לפנות לאביו, כוכב־הקולנוע, בבקשת עזרה.

סקוט ניסה לשמור על עצמאותו מפול, אשר הקאריירה שלו פרחה ושיגשגה, בינתיים תורות לסרטים כמו "חתולה על גג פח לוהט", "הארפר", "קיד וקאסידי" ואחרים. הוא סירב לקבל כסף מאביו, והעדיף לעבוד כתופר־בורות בשכר שלושה דולר לשעה.

אבל, הגבר הצעיר לא יכול היה בסופו של דבר שלא להיסחף בהתרגשות ובסיפוק שבעולמו של אביו, עולם הסרטים. כאשר פול סידר לבנו לקבל תפקיד קטן ככפיל בסרט־האסונות הראוותני "המיגדל הלוהט", סקוט לא סירב.

אחד הפעלולים דרש מהכפיל להשתלשל בחבל במורד עשר קומות, כדי להימלט מתוך המיגדל אפוף הלהבות. עמיתו של פול בכיכוב בסרט, סטיב מקווין, הופתע מאוד, כאשר נודע לו שהכפיל הצעיר הוא בנו של פול ניומן. הוא גם פיקפק ביכולתו של סקוט לבצע את המלאכה.

סקוט התאמן משך שבוע בהדרכתו של כפיל מנוסה, ואז ביצע את ההשתלשלות בחבל אל מול עדשות המצלמות. "לעזאזל, זה טוב!" הורה מקווין בהערכה. היתה זו שעתו היפה ביותר של סקוט ניומן.

סקוט שמע שג'ורג' רוי היל, הידיד הקרוב ביותר של אביו והבמאי של "קיד וקאסידי" ו"העוקץ", עומד לעשות סרט על טייסים סוערי מזג בשם "וולדו פפר הגדול" (בכיכוב רוברט רדפורד). הוא התקשר להיל וביקש ממנו עבודה כצנחן. היל אכן שכר אותו. סקוט ביצע את תפקידו במיומנות רבה, והיל הוסיף עבורו גם תפקיד קטן שכלל דיבור. "האם אני מקבל את התפקיד בזכות עצמי, או משום שאני הבן של פול ניומן" תבע סקוט לדעת.

שוב ושוב, נהג סקוט לומר לאביו: "אני לא רוצה את עזרתך. אני עומד להצליח בכוחות עצמי, למרות מה שאתה עושה או לא עושה". הוא הטיל על פול את האשמה על כל בעיותיו. בזעמו, חיפש מיפלט בשתייה לשוכרה ובסמים.

סקוט הצליח למצוא לעצמו כמה תפקידים קטנים בסרטים, בסדרות טלוויזיה כמו "ד"ר מרקוס וולבי", ובסרט שנעשה בידי סטודנטים באוניברסיטה של דרום קליפורניה. בסרט זה, גילם דמותו של סטודנט סאדיסט, האחראי למותו של סטודנט, חבר־טירון באחוות סטודנטים.

כאשר תפקידים נוספים בוששו להגיע, הוא ניסה לשיר במועדוני־לילה קטנים. העובדה שהציג עצמו כ"וויליאם סקוט" מעידה עד כמה ביקש להימלט מפני הדימוי של "בנו של פול ניומן".

עבור סקוט ניומן, המילחמה עם עצמו, עם אביו ועם העולם, נמשכה עוד ועוד. פול ניסה לעניין את בנו במירוצי מכוניות, ספורט שהפך לתחביב האישי, ואפילו לתשוקה, של פול ניומן, אשר המישחק בסרטים החל לשעממו.

סקוט צפה בכמה מירוצים, אבל שוב מצא עצמו נתון תחת צילו של אביו, והפעם האב כנהג־מירוצים, ולא האב כשחקן.

בייאושו, החל פול מבקש עזרה רפואית לבנו. הוא שכר את ד"ר רוברט סקוט מה"מרכז המתקדם לבריאות" בניופורט ביץ', קליפורניה, כדי שיסייע לסקוט להיחלץ מבעיות האלכוהוליזם. מאוחר יותר סיפר הרופא: "סקוט היה אחוז־בעתה מפני הניסיון להיעשות שחקן מיקצועי. הסכנה שבכישלון, החרידה אותו עד עמקי נשמתו, ולכן נשען על סמים ואלכוהול". פול שילם לפסיכיאטר כדי שישכך את החרדות של סקוט, אולם הטיפול נכשל. פול עצמו השתתף בשיחות תראפיה אצל הפסיכיאטר, שיחות אשר על־פי רוב הסתיימו בכך שסקוט הטיח לעבר אביו, כי הוא הסיבה לכל בעיותיו.

לבסוף, מינה פול את ד"ר מארק וינשטיין ואת עמיתו סקוט סטיינברג כאחראים על סקוט, והורה להם לעמוד לרשות בנו בכל מיקרה־חירום.

אבל אפילו פיקוח כזה לא יכול היה לבלום את יצר ההרס העצמי, אשר הגיע לשיאו באותו לילה ב־29 בנובמבר 1978. חוקר מיקרי־המוות בלוס־אנג'לס קבע את סיבת המוות כ"תאונה".

פול ניומן היה כה המום מהטראגדיה, עד שלא היה מסוגל לדבר עליה, אפילו באוזני ידידים קרובים. ג'ואן היתה פתוחה יותר. "סקוט היה ילד מבריק", סיפרה למראיין. "אולי, אילו ידע קודם לכן על הסכנה שבסמים, הוא לא היה מתחיל בכלל... אתה חייב לעשות דבר חיובי למען ילדים. דברים שליליים, כמו להטיל אותם לכלא, או לשלוח אותם לאיזשהו מקום כדי שיתייבשו ויתנקו מהסם, כל זה לא עוזר. מה שלבסוף קרה לסקוט, עלול היה לקרות פעמים רבות, קודם לכן. ידענו את זה, ונאלצנו לחיות עם הידיעה הזו".

ג'ואן גילתה כי בתה הבכורה, נל, הסתבכה אף היא בבעיות סמים, אם כי לא הגיעה לשלב ההתמכרות. אבל, סיפרה ג'ואן וודוורד, "נל הצליחה להרוס לעצמה את הלימודים וכל דבר אחר בחייה, כך שבגיל 21 היא מוצאת עצמה מפגרת בהרבה אחרי כל חבריה".

פול ניומן וג'ואן וודוורד הקימו את "קרן סקוט ניומן", שמטרתה לספק מידע על התמכרות לסמים, לתלמידים בבתי־ספר תיכוניים. "זה אולי נשמע נדוש", אמרה ג'ואן, "אבל, הרגשנו שאולי זה יעשה משהו שחייו של סקוט לא נסתיימו לשווא".

הוא מצב רגיעה ויגבר הביטחון בכוחו. הסיוע שלהם למצבי לחץ. הטיפול יימשך, בממוצע, כ־40 פגישות שבועיות, תוך שילוב סדנות וקורסים.

ד"ר לומברוזו מחדד את הבעיה: "אצל אדם הסובל מפוביה כלשהי, עשוי טיפול ביהביוריסטי קצר־מועד להימשך חודש־חודשיים, שעה שכמעט כל טיפול אחר ייקח שנים". דוגמה אחרת מציג הפסיכיאטר ד"ר ורטיקובסקי, מנהל "המכון לרפואה פסיכוסומטית". חייל לקה בהלם־קרב, וסבל מבילבול, פחדים, נדודי־שינה. הוא טופל בתרופות וכשנרגעו הסימפטומים שוחרר לביתו. אולם כעבור זמן־מה נתקל בקשיים בתיפקוד המיני. רופא־מין נתן לו הורמונים, שהחמירו את הפעילות הפיזיולוגית בגופו. "אילו פנה לפסיכולוג אנאליטי, הוא היה מנסה

מערך הטיפול הנפשי בארץ צמח ללא גידול מקביל במידע זמין על אודותיו. כיצד יכול אדם לאתר את איש המיקצוע המתאים לטיפול בבעייתו, ולהיות בטוח שהוא מטופל בשיטה הנכונה עבורו?

לגלות מדוע הטראומה השפיעה עליו כל כך. אילו פנה לביהביוריסט, היה מתמודד ישירות עם כל קושי שמתגלה אצלו. אלא שבמיקרה שלו יתאימו רק שיטות משולבות – פסיכולוגיות ורפואיות – להפחתת חרדה".

המטפלים במכונים מנסים להמעיט גם במישקלה של בעיה זו, וטוענים שהמערכת מנתבת את הפונים לטיפול בדרך נכונה. מיון ראשוני מתבצע כבר בשיחת הטלפון הראשונה, הם אומרים. איש המיקצוע יפנה את הלקוח, לפי הצורך, לקולגות מחוץ למכון, או לאיש המתאים בתוך המכון. אחת הטענות השכיחות המושמעת במכונים היא, שלא השיטה קובעת את הצלחת הטיפול. אומר ד"ר גרשון הרשקוביץ ממכון "בטה": "רוב הבעיות ניתנות לתקיפה מהיבטים שונים. מה שקובע הוא אמונת המטפל במה שהוא עושה. אם הוא בטוח בעצמו, הוא יגיע לאותה תוצאה כמו

זורו". לדברי הפסיכולוגית תרזה ברקאי־גורמן, מנהלות מכון "ברקאי", "המכשיר בטיפול הנפשי הוא האדם, כיה שקריטי בטיפול הוא הכימיה הנוצרת בין המטפל למטופל".

עם זאת יש מי שמודה שאנשי המיקצוע לא תמיד ממהרים להפנות מטופלים לאחרים. ד"ר ורטיקובסקי: "פסיכולוג פרטי צריך להיות בעל יושר מיוחד במינו, כדי לומר לאדם שמצבו אינו מתאים למיומנויות שלו. אם מפנים, הרי זה משום שעסוקים, או שהמיקרה קשה מדי. אני לא זוכר שאי פעם היפנו אלי מיקרה קל..."

רבים, לדוגמה, מעוניינים בטיפול בהיפנוזה, הנתפס על־ידי הציבור כמהיר, מיידי ואינו דורש מאמץ רב. אולם טיפול היפנוטי מתאים רק במיקרים מסוימים, כחלק מטיפול כולל. רחיית הלקוח תלויה ביושרו של המטפל.

באנגליה הוכירו בכובד מישקלה של בעיית המידע בתחום הטיפול הנפשי. באיגודים השונים, כגון של הפסיכולוגים ושל העוסקים בהיפנוזה, ניתן שם כיום לקבל מידע כללי עובדתי על מטפלים, כולל ניסיונם וקורות־חיים, וכן פרטים עניייניים על צורת הטיפול, אופיו ומישכו הממוצע וכן מחירו. בארה"ב נכשל ניסיון להקים מרכז מידע כזה, מתוך חשש מפני הכוח שהוא עלול לצבור.

גם בארץ נראה הסיכוי להקמת גוף כזה קלוש. רווקא בצומת רגיש כל־כך, אליו נקלעים אנשים במצבי לחץ ומצוקה, נאלצים אנשים לגשש באפילה. אדרבא. מידע שלילי מוקרן להם מדי יום ראשון מעל המסך הקטן, שם עובר הפסיכולוג ד"ר טוסקאני מכוכבי הסידרה "שושלת" כמעט כל עבירה אתית אפשרית.

במצב כזה, איך בכל זאת מגיעים אנשים אל המכונים הפסיכולוגיים? חלקם מופנים על־ידי מירפאות ציבוריות, שירותים פסיכולוגיים חינוכיים וכן גופים כמו מישרד הביטחון. אחרים מופנים על־ידי קולגות. אבל רוב הפונים מגיעים משני מקורות: על סמך המלצות ממכרים, או לפי דפי־זהב. ושני המקורות, כך מסכימים מטפלים רבים, לא תמיד רצויים. הפניות לפי דפי־זהב הן מיקריות, בדרך־כלל לא רציניות. ההמלצות אף הן מקור לא תמיד ברוק. מטפל שהצליח עם אדם מסוים לא בהכרח יתאים למטופל אחר. יותר מזה: יש אנשי מיקצוע המטילים הספק ביכולתו של המטופל לקבוע עד כמה והטיפול היה מוצלח. לא תמיד ברור האם האדם נעזר, או שהוא רק מרגיש כך. העזר אנשים סביבו יעידו עדיין על הפרעות.

אנשי מיקצוע רבים, כמו ד"ר נירה כפיר ממכון "מעגלים", מאמינים כי יש צורך אמיתי בהקמת גוף מרכזי שיתן לציבור פרטים מהותיים על כל מכון, כפוף לכללים נוקשים שיבטיחו אמינות. אחרים מטילים ספק בצורך הזה. לאור הסיכוי הקלוש בהקמת גוף כזה בארץ אספנו מפי פסיכולוגים ובכירים כמה "טיפים", להבטחת טיפול נכון ואמין.

עצתם הראשונה היא לא להסתמך על דפי־זהב, וגם לא על המלצות של ידידים. יש לעשות הכל כדי להתגבר על המחסומים, ולהשיג הפניה מגורם רציני, כמו יועצות חינוכיות בבתי־הספר, רופא המישפחה, מירפאות ציבוריות המוכנות להפנות למערכת הפרטית, ער"ן ופסיכולוגים במוסדות האקדמיים. לסילוק המחסומים, מסכימים אנשי המיקצוע, תעזור חשיפה רבה יותר של הנושא באמצעי התיקשורת.

קריטריון בל יעבור לתחילת הטיפול עצמו, הוא בדיקת התעודות של המטפל, המעידות על הכשרתו והסמכתו. במכונים מעסיקים גם מתמחים, וזכותו של מטופל לדעת מי עומד מולו. מעבר לכך אין להסס ולהציג כל שאלה מטרידה, הן לגבי המטפל עצמו והן לגבי הטיפול. מתן פרטים מלאים מראש, על ההמשך הצפוי של הטיפול ושלביו השונים, על בעיות של דיסקרטיות וסודיות מיקצועית יעידו על יושרו של המטפל. וכאשר נדמה שהקשר עם המטפל אינו מוצלח ואין כימיה, יש לדרוש את החלפתו של המטפל.

שימלה צמרת

יגידו מעצבי אופנה על השימלה החדשה של הזמרת גרייס ג'ונס מה שיגידו. בדבר אחד הם בטח יסכימו: זוהי שימלת צמרת. כך היא הצטלמה בסירטון הווידיאו שלה, „איני מושלמת". ג'ונס מבצעת את השיר החדש שלה מול המצלמות בשימלה שאורכה חמישה מטרים! השימלה נתפרה מבד של מיצנח ניילון ארוך־ארוך. אבל אל־דאגה. ג'ונס שחומת העור אינה צריכה לצנוח כדי שנראה את מלוא הדרה של יצירת האופנה: היא פשוט עומדת על כיסא גבוה, מוסתר.

האיש שבא לסעוד

צ'יק צ'ק סיני

דבר חדש בא לשכונה. אוכל סיני מהיר. ובעצם למה לא. מדוע רק פלאפל מהיר, המבורגר מהיר, ולא חמוץ־מתוק מהיר. כזמנו, נעשה בתל־אביב ניסיון שלא הצליח, לשלב שני סוגי מהירויות ושני סוגי מיזרח ולהגיש אוכל סיני בפיתה. לפני שהספקתי לטעום מהשילוב המוזר הזה פשטו בעליו את הרגל. לדעתי, במיקרה זה, די בצדק. פעם גירשתי מביתי אורחים מכובדים ביותר, שהוזמנו לארוחה סינית והעזו לבקש פרוסת לחם כתוספת. נראה לי שעניין הפיתה הסינית אינו פחות חמור.

ובכן, כאן, במיסעדה הקרוייה „צ'יינה טאון אקספרס", בדיזנגוף סנטר, אין פיתה ואין פלאפל. רק דלפק גדול ומעבר לו מנות ממנות שונות. אפשר להזמין מרקים, אגרולס, שתי מנות בשר (בשר בשומשום ועוף חמוץ מתוק) וללוות כל זה באורז מטוגן.

את מה שמושם בכלים אפשר לשים על מגש ולאכול במקום או לקחת הביתה. אנחנו לקחנו הביתה. חיממנו מעט בתנור והתחלנו לטעום. המרקים, כהתחלה, לא רעים. מרק ירקות תמצמץ מעט, עם פתיתי ביצה, רוטב סויה וכל מיני ירקות, ומרק תירס עם הרבה קורנפלור וביצה, אך גם טעם התירס מורגש כו היטב. ההמשך הרבה פחות טוב, האגרול שיגרתי ביותר, ומנות הבשר קצת יבשות. בשר הבקר בשומשום, נלעס בפה כקש והעוף החמוץ מתוק, שצריך להיות רך ביותר מבפנים ועטוי מעטה פריך מבחוץ, היה עטוי מעטה רך ביותר מבחוץ ויבש וקשה מבפנים.

אבל אין לנו שום טענות. למעשה, מאוכל מהיר ניתן בדרך־כלל לצפות לפחות מזה, והמחיר 19.80 לא מצדיק יותר מזה.

לוקולוס

דניאלה יקרה

האשה מתלוננת שהבעל מבסוט

אני בן־אדם שמסתפק במה שיש לו ותמיד מבסוט. לעומת זאת אשתי טוענת שאני חסר אמביציה ולכן לא אגיע לכלום בחיים. היא מתלוננת כל הזמן ורבה איתי. מה לעשות?

יותאי

אתה בעצמך אומר שאתה מסתפק במה שיש. אז זאת האשה שיש לך. תלמד לחיות איתה ועם התלונות שלה. אולי בסוף זה יימאס לה.

רישיון טיס

האם נכון שבגיל 17 אפשר להוציא רישיון־טיס? אם כן, איפה עושים את זה?

רוני מרמת־אביב

בקשר לגיל זה נכון. אבל רישיון נותנים למי שלמד לטוס. טיסה אפשר ללמוד בכמה מקומות בארץ. הכי קרוב לאזור מגורייך זה בשדה־התעופה של הרצליה. גש לשם, ויתנו לך את הפרטים. אגב, שיעורי טיסה עולים המון כסף. כדאי שתדע לפני שאתה מפתח חלומות בשמיים.

מה זה רככת

מה היא מחלת הרככת והאם זה מסוכן?

אמא

רככת נגרמת ממחסור בוויטמין די. כתוצאה מכך מופרע תהליך הצטברות מלחי הסידן לבניין העצמות והשיניים בגוף. אולי זה לא מסוכן לחיים, אבל בהחלט צריך לטפל בזה, וכל רופא יגיד לך בדיוק איך.

מיקצוע חלומי

אני עומדת להשתחרר מהצבא. המיקצוע שעליו אני חולמת הוא עיתונות. נאמר לי שכישרון ויוזמה חשובים למיקצוע יותר מתואר אוניברסיטאי. מה עושים כדי להתחיל?

נ.ג. בת־ים

בוחרים שני נושאים שנראים לך מאוד מעניינים וכותבים עליהם כתבה. נותנים את הכתב־היד לכמה אנשים שאת מעריכה את דעתם. אם הם אומרים שזה טוב מאוד, שולחים את זה לעיתון, שבועון, או ירחון, ומחכים לתשובה. לפעמים התשובה מגיעה ואת מוזמנת לשיחה עם העורך.

שמנה נורא

אני שמנה נורא. עשיתי מיליון דיאטות ושום דבר לא עוזר. אל תשלחי אותי לשומרי מישקל, ואל תציעי לי ניתוחים (אני פוחדת) וגם אל תגידי לי להשלים עם זה. אולי בכל זאת יש לך איזה רעיון מה לעשות כדי לא להיות חריגה.

לפי כמות המיכתבים של השמנים והשמנות שאני מקבלת, נדמה לי שדווקא אני חריגה ולא את. לעצם השאלה, מצדי את פשוט יכולה להישאר שמנה. כשכובלים את ידיו של מישהו זו התשובה היחידה שהוא יכול לתת.

חלונות למירפסת

אני רוצה לסגור את המירפסת הפרטית שלנו בחלונות זכוכית. אשתי אומרת שבשביל דבר כזה צריך רשיון מהעיריה. האם היא צודקת.

י.כהן תל־אביב

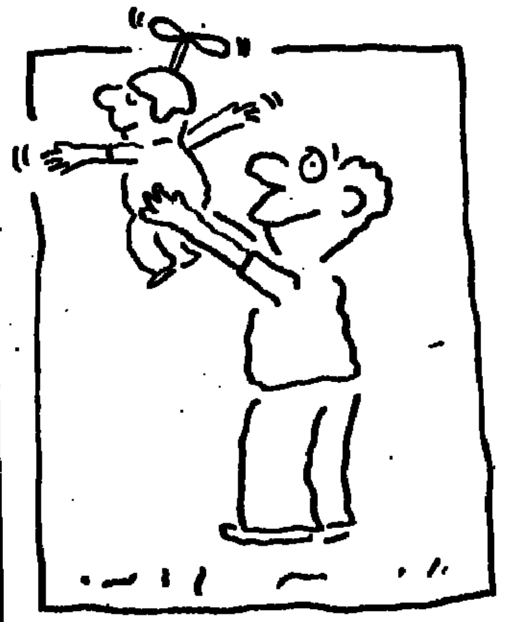

כמו תמיד, האשה צודקת. במדינה שלנו, צריך רשיון מהעירייה גם בשביל לצחק. אז תשמע בקולה ותתחיל להסתובב בין פקידי העירייה. אם תמצא שם איזה קרוב־רחוק או בן־דוד של חבר, זה יעזור. בהצלחה.

אנחנו הכתובת

חומנים המורידים עושים את שלהם ואת התלבטויות של מה ואיך לעשות הבראה.

וזהו, לכן, פינה מיוחדת לשאלות שראשה שאין להם את מי לשאול.

אנחנו לא מתיימרים להחליף אנשי מיקצוע אבל אם צצה אצלכם בעיה מטרידה בכל תחום שהוא, ואין לכם בפני מי לשפוך את הלב, אנחנו הכתובת.

כתבו בקיצור נמרץ לדניאלה היקרה והיא תעשה כמיטב יכולתה לעזור לכם.

על המעטפה לא לשכוח לציין:

דניאלה היקרה, מערכת „ומגזין מוסף־סוף שבוע ידיעות אחרונות"

דרך פתח־תקוה 138, תל־אביב 61000.

מיטבח מתוך הצג

כל מי שמזמין מיטבח חדש מבלה שעות ארוכות עם מעצב המיטבחים של החנות, כדי להתאים את המידות הסטנדארטיות של היחידות המודולאריות למיטבחו הפרטי. חברת המחשבים „טלוס" בשיתוף עם „סטודיו 32 לעיצוב ריהוט", פיתחו תוכנה המקצרת את כל התהליך. בשלב ראשון מעלים את השירטוט של מיטבח־המזמין על המצג. ולאחר מכן מתחילים לשבץ בו את היחידות המודולאריות המאוחסנות בבסיס הנתונים של המערכת, בהתאם לצרכי המזמין ולאפשרויות המיטבח. לאחר שסיים הלקוח את מלאכת ההרכבה, הוא יכול לשנות את התוכנית ללא מאמץ, מסיבות תיכנוניות או תקציביות. בסיום התהליך ידפיס התוויין את שירטוט המיטבח תוך הגדרת כל יחידותיו.

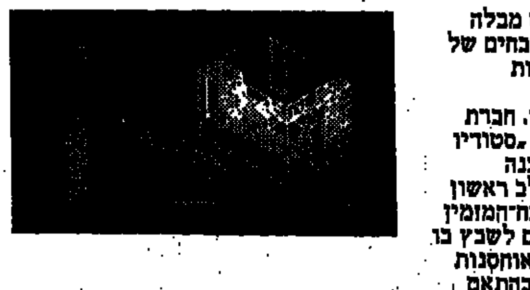

בתצלום רואים אחד משלבי תיכנון מיטבח בעזרת מחשב: מיקום ארונות תחתיים. מימין ניתן לראות את מיקום המקרר ומשמאל את דלת היציאה למירפסת.

רות יולס

חידון הנקיון

5 טיסות זוגיות לחו"ל

10 סופי שבוע זוגיים

2000 מוצרי ניקיון מעולים של יעקבי

חברת יעקבי מביאה לך את חומרי הניקוי הטובים בעולם. זאת עובדה.
אך שימי לב לעובדה לא פחות חשובה: **המחיר!**
מוצרי הנקיון הטובים בעולם מוצעים לך במחירי תוצרת הארץ.
במילים אחרות: **יעקבי נותן לך טיב עולמי במחיר עממי!**
לקראת החג, רכשי את מוצרי הנקיון המעולים של יעקבי, שלמי מעט, והבית יבהיק כפי שלא הבהיק מעולם.
וזה עוד לא הכל. השתתפי בחידון הנקיון של יעקבי ותוכלי גם לזכות בפרסים יקרי ערך.

1 תכשיר חדשני עם מרסס, המרמז בשמו על הפלוסים הרבים, אותם הוא מעניק בעת השימוש. מנקה בקלות וביעילות רבה שמשות, חרסינה, קרמיקה, פורמאיקה ועוד.

2 הוא לא נמצא בספארי ואין לו פסים. הוא היה ונשאר המוצר מספר אחד לניקוי תנורים. תוך דקות יוסר כל כתם עקשני של שומן ופיח והתנור יבריק כחדש.

3 בקבוק כחול ובו הנוזל הכל־יכול. מנקה תוך דקות את דפנות האסלה מאבן וכתמים ודואג תוך כדי כך לחיטוי ולהשמדת החיידקים.

4 בשעת השין יסייע לך לנקות ולהבריק כל משטח שיש, פורמאיקה ועץ. אידאלי לניקוי מכשירים עדינים: מסך הטלוויזיה, המחשב הביתי, מכשירי החשמל ועוד.

5 התכשיר הטוב ביותר בעולם להברקת שמשות ומראות בבית ובמכונית.

6 מטהר אויר יבש באיכות של מושם. ניתן לריסוס גם על בדי ריפוד, וילונות ושטיחים. מוצר באיכות מעל לכל תחרות במחיר תחרותי.

7 מבריק ואינו מחליק. הפוליש המעולה על בסיס אקרילי לכל סוגי הרצפות. רוצה רצפה כמו ראי? עם... זה אפשרי.

8 כבר מאה שנה - ועדיין אין לו מתחרה. תכשיר הניקוי הטוב ביותר להברקת נחושת.

9 קל מאוד להחליט: להברקת כלי כסף רק - .... מתנה ספוגה, אידאלית גם לניקוי ניקל כרום.

10 תכירי אותו לפי המברשת האדומה שבראשו. בעזרתה ובעזרת החומר המעולה שבמיכל, תוכלי להסיר בקלות כל כתם מריפוד ושטיח. אם יש לך כלב - .... הוא מוצר חובה בביתך.

11 מסיר במהירות כתמים מבגדים ואינו משאיר סימנים. מרססים על הכתם, מחכים 5 דקות ומברישים בעזרת המכסה המיוחד. טיב ללא תחרות.

12 הבחירה המוצלחת להברקת רהיטים: נוסחה חדשנית של קרם עשיר בווקס בצורת תרסיס, מגן על העץ ומעניק לו ברק ויופי. (האנגלים אומרים: THE BEST CHOICE)

13 כשבא לי לפנק את רהיטי העור, בגדי העור והתיקים - אני מטפחת אותם בתכשיר הטוב ביותר בעולם.

14 הנוזל לכביסה ביד לאריגים עדינים במיוחד, שנבחר ע"י נשות אירופה וארה"ב. היחיד השומר על גווני הבגדים וצורתם, גם העדינים ביותר. המוצר המומלץ ע"י תג הצמר הבינלאומי.

כיצד משתתפים בחידון!
לפנייך תמונותיהם של 14 ממוצרי הנקיון של יעקבי **(שימי לב למחירים הנמוכים!)** ו־14 הגדרות המתארות את יתרונותיהם. התאימי בטבלה שלפנייך את ההגדרות לתמונות (לפי המספרים), מלאי את פרטייך ושלחי לת.ד. 4445 ת"א, עבור "חידון הנקיון של יעקבי".

כדי להקל עלייך את פתרון החידון - עקבי אחר מודעות מוצרי יעקבי המתפרסמות בעיתונים או גשי לחנות ובדקי בעצמך.

מיותר להזכיר - ככל שתשלחי פתרונות רבים יותר (במעטפות נפרדות) - יגדלו סיכוייך.

בהגרלה ישתתפו כל המעטפות שיגיעו עד 30.4.87.
ההגרלה תתקיים בתאריך 20.5.87, בהשתתפות הנהלת חברת יעקבי, רו"ח החברה ונציג משרד הפרסום.
ההשתתפות אסורה על עובדי חברת יעקבי ופרסום או.קי ועל בני משפחותיהם.

שם פרטי ________ שם משפחה ________
כתובת ________
טלפון ________

בול מסי	מתאים להגדרה מסי	בול מסי	מתאים להגדרה מסי	בול מסי	מתאים להגדרת מסי
1		6		11	
2		7		12	
3		8		13	
4		9		14	
5		10			

המחירים הנם מחירים מומלצים לצרכן נכון לתאריך 1.2.87 ותלויים להשתנות בעקבות אישור עליות מחירים או שינוי גודל האריזה

טיב עולמי במחיר עממי

כל מוצר של יעקבי בול!

טפסים נוספים לחידון ניתן להשיג ברשתות השווק ובחנויות חומרי הניקוי.

יבואנים: יעקב יעקבי ובניו בע"מ רח' החשמל 1 ת"א טל. 621565.

פרסום או.קי

חממה אישית

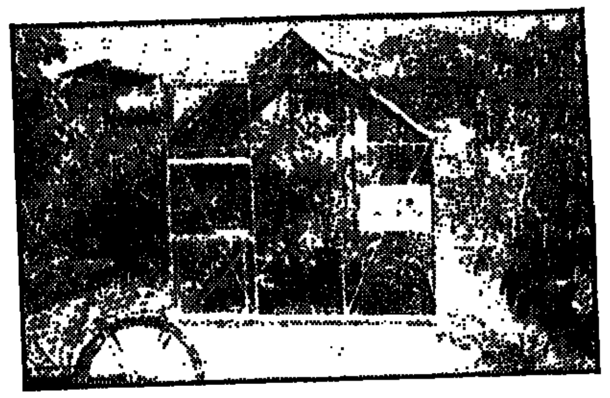

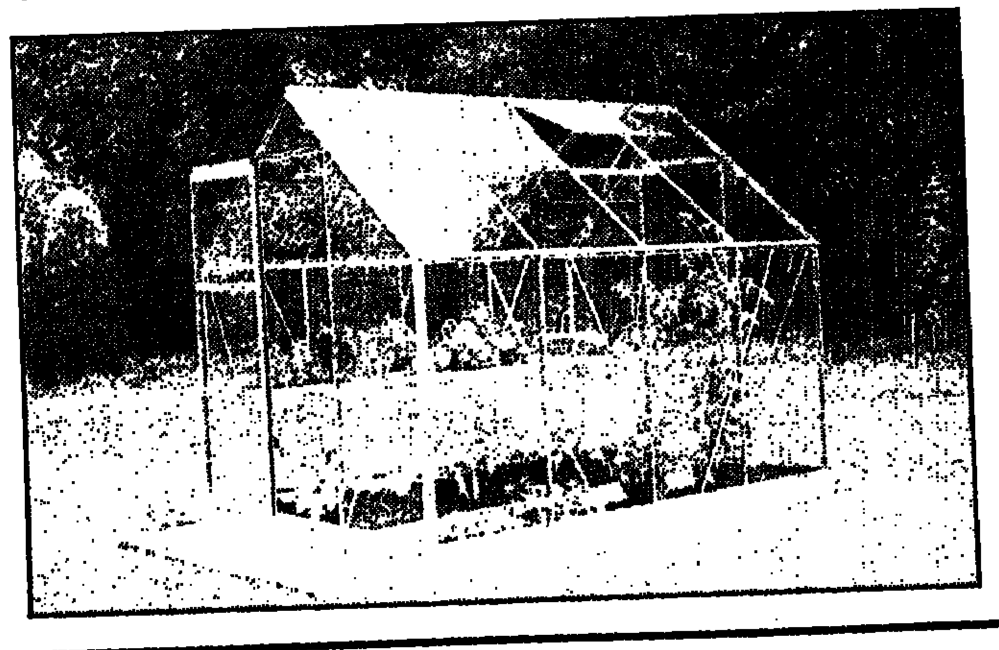

השיגעון האירופאי של גידול צמחי־חממה עוד לא הגיע אלינו. למישפחות עירוניות אירופיות יש חלקות זעירות בפרברים, ובסופי־שבוע הן יוצאות לטפל בצמחי הנוי שלהן. לעתים הם מגדלים בחממות ירקות וצמחי תבלין.

תרבות העציצים מתפתחת בהדרגה גם בארץ. מי שיש לו גינה ליד הבית, ומי שרוצה לא רק דשא וגדר חיה, אלא גם צמחים טרופיים ופרחים מיוחדים, יוכל מעתה לרכוש לעצמו ב"חממה אישית".

קוראים לה "אירופה 2000", והיא משווקת בערכה להרכבה עצמית. היבואן, "אגרידע", אומר, כי ההרכבה לא קשה יותר ממישחק לגו.

מידות החממה האישית הן: אורך 2.60 מ', גובה – 2.10 ורוחב – 2 מ'. מחירה – 990 ש"ח.

החממה עשויה אלומיניום, מצופה זכוכית חממות, ויש בה דלת זזה וחלון־גב לאיוורור.

נורית ארד

העשירון העליון של הוליווד

דוורה שביט

מריל סטריפ: נכסי דלא־ניידי

ברברה סטרייסנד: חווה פרטית

ג'יין פונדה: ספרים וקלטות

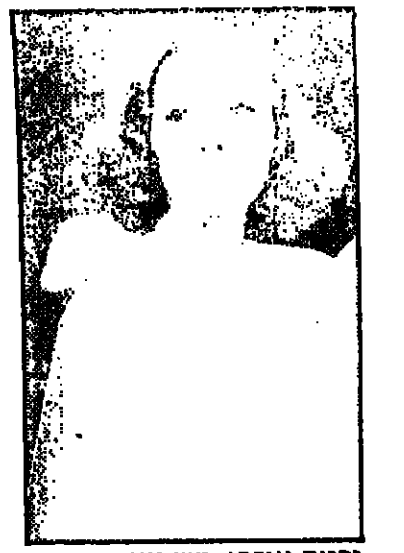

גרטה גארבו: השקעות מוצלחות

לינדה אוונס: סירטוני פירסומת

לוסיל בול: מיליון דולר כל שנה

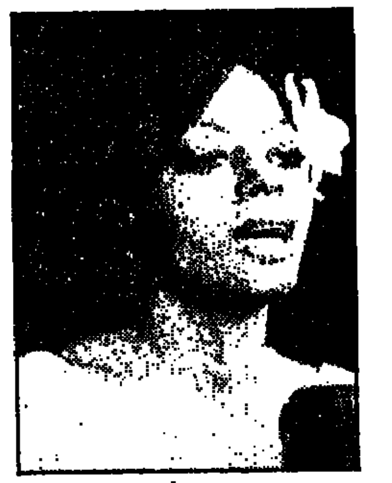

דיאנה רוס: תקליטים מהעבר

מרי טיילור מור: יו"ר חברה

הן צברו מיליונים, הון שעשו במו ידיהן. ג'יין פונדה, ג'ואן קולינס, ברברה סטרייסנד ודיאנה רוס, גם השחקנית גרטה גרבו, שלא הופיעה בסרט זה 45 שנה.

מיהן עשר הנשים הנחשבות לעשירות ביותר (בזכות עצמן) בבירת־הסרטים האמריקנית:

ברברה סטרייסנד: הונה של הזמרת־שחקנית מוערך בכ־110 מיליון דולר. בשנת 1986, הרוויחה 12 מיליון דולר מסרטים, מתקליטים ומהשקעות נבונות בנכסי־דלא־ניידי. בבעלותה חווה במאליבו, המשתרעת על שטח של 160 דונם, ובה בית ששווין בין 8 ל־10 מיליון דולר. הווילה שלה בבל־אייר שווה סכום דומה.

לוסיל בול: אחרי שהתגרשה מבעלה המנוח דזי ארנז, והשאירה בידיו את מחצית רכושה, הוא הציע לה לרכוש ממנו את המניות של "אולפני דסילו" בשלושה מיליון דולר. לוסיל קפצה על המציאה. מאוחר יותר מכרה את המניות ב־17 מיליון! לפני שנים מכרה לוסיל את כל הזכויות להקרנות חוזרות של סירטה "אני אוהבת את לוסי", אך שמרה בידיה את הזכויות לשני סירטי ההמשך – "הנה לוסי" ו"המופע של לוסי". ההכנסות רק מסרטים אלה מזרימים לכיסה מיליון דולר מדי שנה. הונה הכולל מוערך בכ־100 מיליון דולר.

ג'יין פונדה: שווה כ־50 מיליון דולר. על כל סרט מקבלת פונדה בין 2 ל־5 מיליון דולר, וזאת לצד המיליונים שהיא עושה משלושת הספרים וקלטות־הווידיאו שלה העוסקות בהתעמלות. ב־1983 קיבלה את צ'ק התמלוגים הגבוה ביותר ששולם אי־פעם על־ידי הוצאת סיימון־את־שוסטר – 3 מיליון דולר.

מרי טיילור מור: רכושה של השחקנית ומנחת־הטלוויזיה נאמד בכ־30 מיליון דולר. את רובו עשתה כאשר הפכה לשותפה וליו"ר חברת־ההפקה "אמ.טי.אמ", שהפיקה את המופע הידוע שלה וכן סדרות טלוויזיה אחרות.

גרטה גרבו: גרבו, שלא הופיעה בסרט כ־45 השנים האחרונות, היתה למיליונרית בגיל 26. את הכסף עשתה בסרטים ובהשקעות מוצלחות. בשנות ה־30' רכשה כמה בתים ברחוב רודיאו־דרייב בבוורלי־הילס, שהפך לאזור קניות יוקרתי. רכושה מוערך בכ־30 מיליון דולר.

דיאנה רוס: הספיקה לצבור עד היום הון של 25־30 מיליון דולר. בשבע השנים הקרובות תקבל 20 מיליון דולר מחברת התקליטים "אר.סי.איי". עבור הקלטות של שיריה. כמו־כן מקבלת תמלוגים על תקליטים שלה מן העבר. עבור סיבוב־הופעות בלאס־וגאס, היא מקבלת 300,000 דולר לשבוע, בתוספת אחוזים מההכנסות.

גולדי הון: צברה את 25 מיליון הדולר שלה באמצעות הופעה בסרטים, הפקת־תוכניות והשקעות בנכסים. שכרה הנוכחי לסרט עומד על 3 מיליון דולר, בתוספת חלק מהרווחים. גולדי שותפה בחברת־הפקה, בעלת בתים במאליבו, ויש לה חווה על שטח 270 דונם בקולוראדו שערכה כ־10 מיליון.

ג'ואן קולינס: שווה כ־10 מיליון דולר. היא מרוויחה 1.6 מיליון דולר לשנה עבור "שושלת", וקיבלה מיליון דולר עבור סידרת־הטלוויזיה הקצרה "חטא" וסידרה אחרת בשם "מונטה קרלו". ג'ואן עשתה הון מסירטוני־פירסומת. סיפרה האוטוביוגרפי המצליח הביא לה עד עתה 2 מיליון דולר.

לינדה אוונס: רכושה מוערך ב־8 מיליון דולר. מקבלת מיליון דולר עבור הופעה בסירטוני־פירסומת. שכרה ב"שושלת" מסתכם כ־1.6 מיליון דולר לשנה. עדיין לא ברור כמה יכניס לה סיפרה החדש.

מריל סטריפ: צברה עד כה 6 מיליון דולר. עבור כל סרט היא מקבלת כיום 3.5 מיליון דולר. את מרבית כספה השקיעה בנכסי־דלא־ניידי. ברשותה חווה בקונטיקט המשתרעת על שטח של 200 דונם ובית מגורים הנשקף אל סנטרל־פארק בניו־יורק.

פותחנים מפותחים

מה קורה לפחית של קולה, שמתחילים לשתות ואין חשק לסיים? לסגור אותה אי־אפשר, להחזיר למקרר אין טעם. שקל וחצי הלך לאיבוד?

לא בדיוק. במיסגרת ההצפה הכללית של כלי־בית ואביזרי־מיטבח, מצאנו שלל פותחנים מיוחדים. אפשר, לדוגמה, לרכוש היום פותחן מיוחד לפחיות משקה. הוא מאפשר לפתוח את הפחית ולנעול אותה שוב, אם אין חשק לסיים את כל המשקה.

מצאנו גם שיפור בזרבובית המוחדרת לקופסות החלב. הקודמת היתה ללא מיכסה. אחרי שכתבנו עליה בשנה שעברה, קיבלנו כמה מיכתבי קוראות שטענו, שהחלב מחמיץ, אולי משום שהזרבובית ללא מיכסה. עכשיו יש בשוק גם זרבוביות עם מיכסה.

מצאנו גם פותחן מיוחד למיכסים מסתובבים ופותחן אחר לבקבוקי־שמן, שניתן להשאיר אותו במקום הפקק הרגיל והוא משמש גם משפך. בעניין פותחנים, השמיים הם הגבול.

נורית ארד

פירפורי־לב

בסיפרות הרפואית ידוע הקשר בין שתיית קפה, אלכוהול ועישון־סיגריות, לבין הופעת פירפור פרוזדורים התקפי של הלב. הפירפור יכול להופיע גם ללא רקע של מחלת־לב או גורם מקובל אחר. הכין יוסי כלייד, אח־אחראי ביחידה לטיפול־נמרץ בביה"ח "ברזילי" באשקלון, חקר את הנושא.

הוא בדק את הנתונים של 42 חולים עם פירפור פרוזדורים התקפי, ללא רקע של מחלה, ובדק את הקשר בין הופעת הפירפורים לבין מתח־נפשי, עייפות, מאמץ פיזי קשה, שתיית קפה, אלכוהול ועישון־סיגריות.

הקבוצה כללה 28 גברים ו־14 נשים. גילם נע בין 26־80 שנה.

47.6 אחוז מהחולים סיפרו רק על מתח רב לפני הופעת התקפיי פירפור פרוזדורי.

אצל שאר החולים, שלא סבלו ממתח נפשי לפני ההתקף, היו צירופים שונים של מיספר גורמי סיכון, שגרמו את הופעת המחלה. כגון: מאמץ פיזי רב, עייפות, שתיית קפה ו/או אלכוהול.

הבנת הרקע להתקף מסייעת להבין ולהתמודד עם המחלה. היא יכולה גם לעזור בהדרכת החולה למניעת מחלתו, על־ידי שינוי בהרגלי החיים שלו, שהם התורמים העיקריים למחלה.

דבורה נמיר